

Slachta Margit
Nemzeti Szociálpolitikai Intézet

**Az óvodai és iskolai szociális segítő képzés
oktatási programja
az egyes szociális szolgáltatásokat végzők képzéséről és vizsgakövetelményeiről
szóló
81/2004. (IX.18.) ESzCsM rendelet szerint
2. átdolgozott kiadás**

Engedélyszám: BMG/1849-1/2022/SZOCIÁLSZOLG

Jóváhagyta:

Csizi Péter
szociális ügyekért felelős helyettes államtitkár

Kiadva:
2022.

EFOP-3.8.2-16-2016-00001 és
VEKOP-7.5.1-16-2016-00001
kiemelt projektek
Cím: 1071 Budapest, Peterdy u. 15.
E-mail: efop382@szgyf.gov.hu
E-mail: vekop751@szgyf.gov.hu

SZÉCHENYI 2020

MAGYARORSZÁG
KORMÁNYA

Európai Unió
Európai Szociális
Alap

BEFEKTETÉS A JÖVŐBE

Készült az EFOP-3.8.2. projekt keretében az
EMMI Szociális és Gyermekjóléti Szolgáltatások Főosztálya közreműködésével.

FEJLESZTŐK:

Apor Vilmos Katolikus Főiskola
Debreceni Egyetem Egészségügyi Kar
Eszterházy Károly Katolikus Egyetem
Gál Ferenc Főiskola Egészség- és Szociális Tudományi Kar
Kodolányi János Egyetem
Nyíregyházi Egyetem
Pécsi Tudományegyetem
Semmelweis Egyetem
Veszprémi Érseki Főiskola

SZAKMAI LEKTOROK:

Bulyáki Tünde
Bódy Éva
Sikóné Bartos Edina

EFOP-3.8.2-16-2016-00001 és a VEKOP-7.5.1-16-2016-00001 azonosítószámú,
Szociális humán erőforrás fejlesztése című
kiemelt projektek

Az EFOP-3.8.2-16-2016-00001 és a VEKOP-7.5.1-16-2016-00001 azonosítószámú,
Szociális humán erőforrás fejlesztése című kiemelt projektek az Európai Unió támogatásával
valósulnak meg.

Tartalom

A képzés indoklása, szabályozásának jogi háttere	5
A képzés jogi háttere	5
A képzés szervezésének feltételei	6
A képzésben résztvevők felvételének feltételei	6
Felmentések kezelése	6
A képzés felépítése	7
A képzési program célja	7
A képzés során megszerezhető kompetenciák	8
A képzési idő	8
A képzés óraszám:	10
Követelményrendszer	11
Tantárgyi követelményrendszer	11
Vizsgakövetelmények	11
Záróvizsga dolgozat beadása:	11
A záródolgozat felépítése:	12
Záródolgozat bírálása:	12
A záródolgozat elbírálásánál figyelembe vett szempontok:	13
A képzés által nyújtott képesítés	13
Debreceni Egyetem Egészségügyi Kar	17
Eszterházy Károly Katolikus Egyetem	30
Gál Ferenc Főiskola Egészség- és Szociális Tudományi Kar	39
Kodolányi János Egyetem	61
Nyíregyházi Egyetem	88
Semmelweis Egyetem	103

Bevezető

A Család- és Gyermekjóléti Központok kötelező feladataként jelenik meg 2018. szeptembertől az óvodai és iskolai szociális segítő szolgáltatás a köznevelési intézményekben. Az óvodai és iskolai szociális segítő tevékenysége során nyújtott szolgáltatásokkal a szociális munka módszereinek és eszközeinek felhasználásával segíti a pedagógusokat, gyermekeket és a szülőket a problémák mérséklésében, megoldásában, így a szociális segítő szakember szakmai kompetenciája alapján a nevelő-oktató munka kiegészítője. A szociális szakember célja az óvodás és iskoláskorú gyermekek, fiatalok szociális fejlesztése, sikeres iskolai előmenetelük támogatása, illetve veszélyeztetettségük megelőzése.

Ezen komplex tevékenység ellátásához a szociális segítőnek egy gyakorlatorientált, módszertani alapokat adó képzésre van szüksége.

A képzés indoklása, szabályozásának jogi háttere

A gyermekek védelméről és gyámügyi igazgatásról szóló 1997. évi XXXI. törvény az óvodai és iskolai szociális segítő tevékenységet a család- és gyermekjóléti központok speciális szolgáltatásai körébe helyezi, kötelező feladatként.

A személyes gondoskodást nyújtó gyermekjóléti, gyermekvédelmi intézmények, valamint személyek szakmai feladatairól és működésük feltételeiről szóló 15/1998. (IV. 30) NM rendelet (továbbiakban: NMr.) rendelkezései szerint a szolgáltatás *célja* a gyermek veszélyeztetettségének megelőzése érdekében a szociális segítő munka eszközeivel támogatást nyújtani a köznevelési intézménybe járó gyermeknek, a gyermek családjának és a köznevelési intézmény pedagógusainak, az intézményben megjelenő egyéb szakembereknek.

Az óvodai és iskolai szociális segítő egyéni, csoportos, és közösségi szociális munkát végez, valamint támogatja a köznevelési intézményeket a gyermek- és ifjúságvédelmi feladatai ellátásában.

Ennek keretében segíti:

- a) a gyermeket a korának megfelelő nevelésbe és oktatásba való beilleszkedéséhez, valamint tanulmányi kötelezettségei teljesítéséhez szükséges kompetenciái fejlesztésében,
- b) a gyermeket a tanulmányi előmeneteléhez, későbbi munkavállalásához kapcsolódó lehetőségei kibontakozásában,
- c) a gyermek tanulmányi kötelezettségeinek teljesítését akadályozó tényezők észlelését és feltárását,
- d) a gyermek családját a gyermek óvodai és iskolai életét érintő kérdésekben, valamint nevelési problémák esetén a gyermeket és a családot a közöttük lévő konfliktus feloldásában,
- e) prevenciós eszközök alkalmazásával a gyermek veszélyeztetettségének kiszűrését és
- f) a jelzőrendszer működését.

Ha a köznevelési intézmény foglalkoztat gyermek- és ifjúságvédelmi felelőst, az intézményt érintő gyermekvédelmi feladatokat az óvodai és iskolai szociális segítő a gyermek- és ifjúságvédelmi felelőssel együttműködésben látja el.

A képzés célja, hogy a képzésen részt vevő személy megfelelő felkészítést kapjon a NMr. 25-26. §-ában meghatározott óvodai és iskolai szociális segítéshez kapcsolódó szakmai feladatok elvégzésére.

A képzés jogi háttere

A gyermekek védelméről és gyámügyi igazgatásról szóló 1997. évi XXXI. törvény,

A személyes gondoskodást nyújtó gyermekjóléti, gyermekvédelmi intézmények, valamint személyek szakmai feladatairól és működésük feltételeiről szóló 15/1998. (IV. 30.) NM rendelet,

Az egyes szociális szolgáltatásokat végzők képzéséről és vizsgakövetelményeiről szóló 81/2004. (IX. 18.) ESZCSM rendelet.

A képzés megnevezése

Óvodai és iskolai szociális segítő képzés

A képzés szervezésének feltételei

A képzés tanfolyam formájában szervezhető. A képzést csak az Oktatási Programban felsorolt felsőoktatási intézmények végezhetik, az 1. számú mellékletben meghatározott tantárgyak szerint. A képzés szervezését az *egyes szociális szolgáltatásokat végzők képzéséről és vizsgakövetelményeiről* szóló 81/2004. (IX. 18.) ESZCSM rendelet szabályozza, ezen Oktatási Program a rendelet mellékletét képezi.

A képzésben résztvevők felvételének feltételei

A személyes gondoskodást nyújtó gyermekjóléti, gyermekvédelmi intézmények, valamint személyek szakmai feladatairól és működésük feltételeiről szóló 15/1998. (IV. 30) NM rendelet 2. sz. mellékletének óvodai és iskolai szociális segítő munkakörnél megjelenő képesítések közül felsőfokú szociális képesítés¹ megléte esetén az első 3 modul elvégzése, amennyiben nem rendelkezik felsőfokú szociális végzettséggel a munkakört betöltő személy, mind a 4 modult el kell végeznie.

Felmentések kezelése

A képzésben résztvevőknek a modulok alól felmentésre nincs lehetőségük.

Nem kell a képzést elvégezniük azoknak, akik az alábbiakban felsorolt felsőoktatási intézményekben az alábbi szakirányú továbbképzés elvégzését igazoló oklevéllel rendelkeznek vagy ezen szakirányú továbbképzések esetében hallgatói jogviszonyt létesítettek:

Apor Vilmos Katolikus Főiskola

Óvodai és iskolai szociális segítség szakirányú továbbképzési szak - OH regisztrációs szám: FNYF/200-3/2019.

Debreceni Egyetem Egészségügyi Kar

- Iskolai szociális munka szakirányú továbbképzési szak - OH regisztrációs szám: FF/1552-4/2014.

Eszterházy Károly Egyetem Gazdaság- és Társadalomtudományi Kar

- Óvodai és iskolai szociális segítség szakirányú továbbképzési szak - OH regisztrációs szám: FNYF/200-3/2019.

Gál Ferenc Főiskola Egészség- és Szociális Tudományi Kar

- Iskolai szociális munka szakirányú továbbképzési szak - OH regisztrációs szám: FNYF/1869-2/2017.

Kodolányi János Egyetem

- Iskolai szociális munka szakirányú továbbképzési szak - OH regisztrációs szám: OH-FHF/1395-2/2009.

Nyíregyházi Egyetem

- Iskolai szociális munka szakirányú továbbképzési szak - OH regisztrációs szám: FNYF/881-4/2017.

Pécsi Tudományegyetem

- Iskolai szociális munka szakirányú továbbképzési szak – OH regisztrációs szám: FNYF/981-3/2018

¹Felsőfokú szociális szakképzettség: általános szociális munkás, szociális munkás, okleveles szociális munkás, okleveles egészségügyi szociális munkás, szociális szervező, szociálpolitikus, okleveles szociálpolitikus, okleveles szociálpedagógus, szociálpedagógus.

Semmelweis Egyetem

- Iskolai szociális munka szakirányú továbbképzési szak - OH regisztrációs szám: FNYF/340-3/2019.

Veszprémi Érseki Hittudományi Főiskola

- Iskolai szociális munka szakirányú továbbképzési szak - OH regisztrációs szám: FNYF/2163-3/2016.Változás bejelentése

Változás bejelentése

Amennyiben a felsőoktatási intézmény úgy dönt, hogy az *Iskolai szociális munka* vagy *Óvodai és iskolai szociális segítség* szakirányú továbbképzést módosítja vagy törölteti, úgy abban az esetben a változást 5 munkanapon belül bejelenteni köteles a képzés szervezésével megbízott intézmény felé.

A képzés felépítése

A képzési program célja

A gyermekek védelméről és gyámügyi igazgatásról szóló 1997. évi XXXI. törvény 40/A. § (2) ag) pontja szerint a járasszékhely településen működő család- és gyermekjóléti központ, kötelező jelleggel valamennyi köznevelési intézményben óvodai és iskolai szociális segítő tevékenységet biztosít. Ennek a feladatnak az ellátására készíti fel a jelentkezőket a tanfolyam.

Az utóbbi évek társadalmi változásainak hatására a gyermekek első közösségbe kerülése során egyre több probléma kerül a felszínre. A megjelenő problémák például az óvodáskorban a társas érintkezés szabályait kevésbé ismerő gyermekek számának megnövekedése, az agresszió megjelenése egyre fiatalabb korban.

A köznevelési intézményekben már korábban érzékelték a pedagógusok, hogy gyengültek az elemi szocializációs hatások és változtak a családi funkciók. A családok szétesése, a klasszikus családmódel szerint működő családok számának csökkenése, illetve a hagyományos családi funkciók megváltozása, diszfunkcionális családok számának emelkedése szintén a negatív tendenciák emelkedését segítette elő.

A társadalom a köznevelési intézményektől elvárja, hogy szocializációs feladatokat is ellásson. Ennek legfőbb oka, hogy a család nevelési hiányosságait esetenként a köznevelési intézmény pótolja, korrigálja. Azonban ma az iskolák, a pedagógusok, segítség nélkül nem tudnak megfelelni annak a kihívásnak, amit a felmerülő, sokszor halmozottan megjelenő szociális problémák jelentenek. Az óvodai és iskolai szociális segítség eszköztára, módszertana segítheti a pedagógusokat, diákokat és a szülőket a problémák mérséklésében, megoldásában, így a szociális szakember bevonása a problémás helyzetek felismerésébe és megoldásába kiegyensúlyozottá teheti a köznevelési intézmény belső életét, segíti a gyermekek szocializációját, és javíthatja az iskolai teljesítményüket is. Mindezek alátámasztják az óvodai és iskolai szociális segítő tevékenység bevezetésének indokoltságát.

A képzési program célja, hogy az óvodai és iskolai szociális segítő főként gyakorlati felkészítést kapjon az óvodai és iskolai szociális segítő tevékenység sokrétű feladatainak ellátásához, megfelelő eszközökkel és módszerek ismeretével rendelkezzen a köznevelési intézményekben felmerült problémák, különböző igények, szükségletek felismerésére és kezelésére.

Ennek részeként olyan komplex, a köznevelési intézményben megjelenő szociális problémákra fókuszáló szemléletmód, ismeretanyag, készségek és képességek fejlesztése a cél, melynek birtokában a szociális szakemberek a korábbinál tágabb kontextusban értelmezve, hatékonyabban és tudatosabban képesek a segítő hivatásukat folytatni.

A képzés során megszerezhető kompetenciák

Az óvodai és iskolai szociális segítő tevékenységet végző személy

- Legyen képes felismerni a gyermeki személyiség változásait, kríziseit, a gyermeket, fiatalot veszélyeztető, a hátrányos helyzetbe sodró problémákat, a segítő beavatkozás szükségességét.
- Legyen képes a bizalomépítésre, a nyílt, hiteles, hatékony kommunikációra.
- Legyen képes igény- és szükségletfelmérésre, az egyén és környezete közötti folyamatoknak, kölcsönhatásoknak, problémáknak rendszerszintű elemzésére.
- Rendelkezzen olyan elméleti és módszertani ismeretekkel, amelyek birtokában a felmerülő problémák, megoldandó feladatok során korrektív és/vagy preventív megoldásokkal szolgál.
- Ismerje és értse a társadalom működését, a társadalmi folyamatokat, a társadalmi és szociális problémák keletkezését, jelenlétét és a veszélyeztető tényezőket, valamint, hogy ezek hogyan hatnak az egyénre, családra, csoportokra, szervezetekre és közösségekre.
- Ismerje a segítő beszélgetés, és a segítő folyamat szabályait, az óvodai és iskolai szociális segítő tevékenység során alkalmazható különböző beavatkozási módokat (egyéni, csoportos, közösségi munka módszereit).
- Rendelkezzen módszertani ismeretekkel a csoportmunka végzéséhez, rendelkezzen ismerettel a csoportok különböző fajtáiról, legyen képes csoportok szervezésére, lebonyolítására.
- Legyen képes a csoportban értékeket közvetíteni, érdekeket érvényesíteni, célokat megvalósítani, és ezen képességekre a csoporttagokat is megtanítani.
- Legyen képes értékelni a szakmai lehetőségeket, mérlegelni a kockázatokat, az alternatívákat és a következményeket, legyen képes kompromisszumos megoldásokra.
- Legyen képes az érintettek motiválására, speciális kommunikációs csatornák működtetésére.
- Ismerje és értse a társadalmi egyenlőtlenségeket, az egyenlőtlenségek és a kirekesztés csökkentése érdekében felhasználható szociálpolitikai eszközöket.
- Rendelkezzen gyakorlati ismeretekkel a közösségtervezés és közösségfejlesztés különböző módszereiről
- Legyen képes közösségi szociális munka ellátására, közösségi esemény szervezésére, lebonyolítására, a társadalmi részvétel és társadalmi kontroll elősegítésére, a közösségi normák, szabályok betartatására, a közösségen belüli kölcsönös támogatás kialakítására.
- Ismerje más segítő szakmák kompetenciakörét, felkészült legyen a munkája során felmerülő problémák szakmai illetékességének felismerésére, tudja elhelyezni a közoktatási intézményeket a hazai gyermekvédelem rendszerében.
- Legyen képes szakmai csapatmunkára, és más szakmák szakembereivel, civilekkel, önkéntesekkel (jelzőrendszerrel) való szakszerű együttműködésre.
- Legyen képes időben segítséget kérni, ha kompetenciáját, illetve képességeit, felkészültségét meghaladó nehézségek várhatók.

A képzési idő

Az óvodai és iskolai szociális segítő tevékenységhez kapcsolódó Oktatási Programra épülő képzés egy gyakorlatorientált, módszertani alapokat adó képzés, amely az alábbi téma területek szerint épül fel:

1. modul: Általános ismeretek az óvodai és iskolai szociális segítő tevékenység (továbbiakban: szociális segítő tevékenység) megvalósításához.

A tématerület célja a feladat ellátás működtetésének, kereteinek megalapozása. Az óvodai és iskolai szociális segítő tevékenység szereplőinek széles körű megismerése, hogyan kezelje az intézményekkel a konfliktusokat a szociális segítő, hol vannak ebben az ő kompetenciái, határai. Legyen képes a jelzőrendszerrel való hatékony együttműködésre. Az óvodai és iskolai szociális segítő tevékenység megvalósításához a szükségletfelmérés módszertanának megismerése, készítése (ld. Ajánlás Az óvodai és iskolai szociális segítő tevékenység bevezetéséhez). Cél, hogy a képzésben

résztevő hozza magával a meglévő tapasztalatait az együttműködés, a szükséglet felmérésre vonatkozóan, hogy segítséget nyújtson ennek az áttekintésére, szükség esetén a korrigálására, felülvizsgálatára, figyelemmel a preventív jellegű tevékenységekre.

A témakörön belül interprofesszionális ismeretek nyújtása – olyan társszakmák, társtudományok ismereteibe való betekintés, melyek tevékenységeiben az óvodai és iskolai szociális segítő közvetlenül bekapcsolódhat, melynek módszereit alkalmazhatja eredményes segítő tevékenységéhez, például: nehezen nevelhető gyermekek támogatása, tanórán kívüli tevékenységek inkluzív iskolai modellekben, óvodai és iskolai szociális segítés speciális helyzetű gyermekeknek stb.

Továbbá tekintettel arra, hogy az óvodai és iskolai szociális munka során a szakember gyakran halmozottan hátrányos helyzetű kliensekkel kerül kapcsolatba, ismerje meg a szociális munka vonatkozó sajátosságait, az inklúziót, a hátrányos és nehezen kezelhető gyermekekkel való foglalkozást, a gyermekvédelem összefüggéseit. A modul célja, hogy a képzésben résztvevő képes legyen felismerni a gyermekeket érintő legfontosabb veszélyeket és az ezek kezelésének módszereit, a kapcsolódó prevenciók lehetőségeit, megismerje a gyermekvédelmi rendszer felépítését és működését, a kapcsolódó jogszabályokat, el tudja helyezni a közoktatási intézményeket a hazai gyermekvédelem rendszerében, ismerje a gyermekvédelemmel foglalkozó intézményeket és társintézményeket és legyen képes a velük való folyamatos kapcsolattartásra.

2. modul: Szociális csoportmunka gyakorlata.

A tématerület célja a szociális csoportmunka elméleti áttekintése, hatékony segítségnyújtás a csoportok szervezéséhez, módszertani alapok átadása a csoportos munka lebonyolításához a különböző kategorizálásnak (pl. személyiségfejlesztő, terápiás csoport, szocializációs csoport) vagy témájának (pl. prevenció, pályaeorientáció, önismeret, kommunikáció, médiatudatosság, lelki-testi-szexuális bántalmazás, környezeti nevelés, konfliktuskezelés, egészségfejlesztés stb.) megfelelően.

A modul fő célkitűzése, hogy a képzésben résztvevő alkalmas legyen az óvodai és iskolai szociális segítő munkakör betöltéséhez szükséges valamennyi ismeretek elsajátítására és alkalmazására, mely során a kliensek által hozott problémákkal kapcsolatos interakciókban és a megoldási törekvések során a szociális munkások által alkalmazott beavatkozások az ismereteken alapuló elméletekre és az értékekre támaszkodik, ezeket a beavatkozási stratégiákat ülteti át a gyakorlatba. A modul a szociális munka eszköztárából a csoportban végzett segítő tevékenységekre fókuszál. A képzésben résztvevő elsajátítja a csoportban végzett szociális munka alapvetéseit, megtanulja, miként lehet a csoportban értékeket közvetíteni, érdekeket érvényesíteni, célokat megvalósítani. A modul további feladata, hogy a képzésben résztvevő képes legyen rendszerszemléletben értelmezni a gyermek fejlődését érő hatásokat, értse a korai kapcsolatok és a későbbi fejlődés menet összefüggéseit és el tudja helyezni saját szerepét ebben a folyamatban. Az óvodai és iskolai szociális preventív jellegű tevékenység, így a modul fő célja a képzésben résztvevő felkészítése a gyermek veszélyeztetettségének megelőzésére, hogy időben felismerje a hátrányos helyzet és a veszélyeztetettség kialakulására utaló jeleket. A prevenció sikeressége egyrészt a szakmák közötti kooperációtól, a pedagógusok, az iskolai nevelőmunkát közvetlenül segítő munkatársak (iskolapszichológus, fejlesztőpedagógus, iskolai szociális munkás, szabadidő szervező) együttműködésétől, továbbá a szakszolgálatokkal kialakított kapcsolatokról, a jelzőrendszer megfelelő működtetésétől nagymértékben függ, ezért fontos cél ezen együttműködés kereteinek az elsajátítása.

3. modul: Közösségi szociális munka módszerei.

A tématerület célja: általános elméleti áttekintés a közösségi szociális munkáról, közösségi esemény szervezésének ismerete, a téma meghatározásától (pl. egészségfejlesztés, gyermekszegénység, hátrányos helyzetű gyermekek az iskolában, társadalmi egyenlőtlenség stb.) a lebonyolításig.

Fontos olyan módszertani ismeretek elsajátítása, hogy a képzésben résztvevő alkalmassá váljon az óvodai és iskolai szociális segítő, mint új típusú szociális szolgáltatás alkalmazására. A képzés lehetővé teszi, hogy a képzésben résztvevők elsajátítsák az iskolai szociális munka sokoldalú módszertani eszköztárát, megismerjék azt a széles módszertani palettát, amely segít megoldani az

iskolai nehézségeket, szociális problémákat, párkapcsolati konfliktusokat, családi gondokat, hiányzásokat, krízishelyzeteket, alkohol- és drogproblémákat, beilleszkedési nehézségeket, az iskolai agressziót, stresszhelyzetek kezelését, továbbtanulást, az iskolaváltás nehézségeit, továbbá a képzésben résztvevők elsajátítják a diákmunkák, pályázatok, ösztöndíjak kiválasztásának, felkutatásának technikáit. Információátadás, egyéni és csoportos konzultációk, közösségi programok formájában nyújt szolgáltatást. Megismerteti a pedagógusokkal, az iskolai nevelőmunkát közvetlenül segítő munkatársakkal (iskolapszichológus, fejlesztőpedagógus, iskolai szociális munkás, szabadidő szervező) az ifjúsági, szociális és egészségügyi intézményekkel, a szakszolgálattal való együttműködés eszközeit, a jelzőrendszer használatát. A képzés további célja, hogy az óvodai és iskolai szociális segítő, mint multidiszciplináris és interprofesszionális szakembert felkészítse arra, hogy számos más szakemberrel (pedagógus, gyógypedagógus, védőnő, pszichológus, rendőr stb.) és intézménnyel együttműködve legyen képes tevékenységét végezni. Célja a képzésben résztvevő felkészítése a közösségi szociális munka ellátására, hogy a szakember legyen képes a szocializáció, a társadalmi részvétel és társadalmi kontroll elősegítésére, a közösségi normák, szabályok betartatására, a közösségen belüli kölcsönös támogatás kialakítására. Azok részére, akik nem rendelkeznek szociális felsőfokú képzéssel még egy téma terület kapcsolódik kiegészítő modulként:

4. Kiegészítő modul: A szociális munka alapismeretei.

A tématerület célja: a szociális munka elméleti és gyakorlati alapismereteinek átadásával, valamint a szociális segítő szemlélet formálásával egy alapot nyújtani a szociális segítő feladat ellátásához.

A modul célja, hogy a képzésben résztvevő ismerje a társadalmi viszonyok, a család- és személyközi kapcsolatok fő jellemzőit, funkcióit, az ezzel kapcsolatos alapfogalmakat és főbb elméleteket, a szociálpolitika területeit és eszközrendszerét, szabályozását, ezen belül kiemelten a szociális, valamint a gyermekjóléti- és védelmi ellátórendszer felépítését és szerepét, jogi szabályozását, a szociális munka alapelveit, módszereit, eszközeit és etikai kérdéseit. Legyen képes a szociális problémák felismerésére, elemzésére és a megoldásokat segítő eszközök, módszerek alkalmazására. A képzés tágabb értelemben vett célja, hogy a leendő szociális munkás megtanulja, hogy sikeres tevékenysége elősegíti a társadalmi változásokat, a problémamegoldásokat az emberi jólét, a szabadság és a társadalmi igazságosság növelésében. Célja továbbá, hogy az emberi viselkedésről és a társadalmi rendszerekről szóló elméletek felhasználásával, azokon a pontokon avatkozzon be, ahol az emberek egymással és társadalmi környezetükkel kapcsolatba kerülnek. A képzés további célja, hogy a képzésben résztvevő megtanulja megkülönböztetni a társas viselkedés négy alapformáját: a passzív, az agresszív, a passzív-agresszív és az asszertív viselkedést, visszajelzést kapjon saját viselkedése másokra gyakorolt hatásáról, fejlődjön a kommunikációs készségekben és szociális kompetenciában, képes legyen hatékonyan kezelni az indulatait.

A képzés óraszám:

Modul	Elméleti óraszám (óra)*	Gyakorlati óraszám (óra)*
I. modul: Általános ismeretek az óvodai és iskolai szociális segítő tevékenység megvalósításához	15	15
II. modul: Szociális csoportmunka gyakorlata	6	24
III. modul: Közösségi szociális munka módszerei	6	24
Összesen	27	63
Kiegészítő modul: A szociális munka alapismeretei	15	15
Összesen	15	15

* Megjegyzés: Az óraszámot tanórának tekintjük, így 1 tanóra = 45 perc. A képzés ütemezése: elegendő jelentkező esetén tavaszi és őszi időszakban, a képzés munkanapokon reggel 8.00-tól max

10 tanóraban. A képzés ütemezéséről a képző intézménynek a képzés meghirdetésekor tájékoztatnia kell a jelentkezőket.

Minden képzésben résztvevő, a képzésre jelentkezéskor képzőhelyet választ. A képzésben résztvevő a képzést csak egy képzőhelyen végzheti, az 1. számú mellékletben meghatározott tantárgyak szerint. A **diszlexiával élő képzésben résztvevő** a jelentkezéskor a felsőoktatási intézménynek benyújtott kérelmére az Oktatási Program előírásaitól részben vagy egészében eltérő követelményeket állapíthat meg, ha a diszlexiát igazoló szakvélemény kerül bemutatásra. Különleges elbírálásban részesülők esetén az Esélyegyenlőségi törvény (2003. évi CXXV. törvény az egyenlő bánásmódról és az esélyegyenlőség előmozdításáról) adta lehetőségek szerinti alternatív vizsgáztatást szükséges biztosítani. (Pl. szóban vizsgáztatás, segédeszközzel vizsgázás, személyi segítő biztosítása stb.) **a képzésben résztvevők számára.**

A tanulásában korlátozott jelentkező esetén a felsőoktatási intézményeknek segítséget kell nyújtania ahhoz, hogy teljesíteni tudja a képzésben résztvevő a tanulmányi kötelezettségeit.

Az oktatással kapcsolatos feladatokat ellátó személynek az oktatás során kötelessége figyelembe venni a képzésben résztvevő fogyatékosságát.

Ajánlás: Amennyiben a képzésben résztvevő diszlexiás, az írásbeli vizsga helyett szóbeli vizsgát lehet kezdeményezni.

Követelményrendszer

A maximális hiányzás mértéke a program időtartamának a 81/2004. (IX.18.) ESzCsM rendeletben meghatározottak szerinti mértéke. A részvétel igazolása az oktatók által vezetett jelenléti ív ellenjegyzésével történik. A fenti feltétel együttes megléte esetén bocsátható a résztvevő záróvizsgára.

Tantárgyi követelményrendszer

Vizsgakövetelmények

A záróvizsgára bocsátás feltételei:

Vizsgára az a képzésben résztvevő bocsátható, aki a 81/2004. (IX. 18.) ESzCsM rendelet 9 § (3) szerinti kötelezettségeket teljesítette.

A záróvizsga egy esetismertetés és arra adott jó gyakorlat, eszköz, megoldás bemutatása záródolgozat keretében minimum 10-12 oldalban (melléletek, táblázatok, ábrák nélkül). A záróvizsga dolgozatot elektronikusan szükséges megküldeni a felsőoktatási intézmény részére. A felsőoktatási intézmény az értékelés után elektronikusan küldi meg a záróvizsga dolgozatot és a záróvizsga dolgozat bírálati lapot (2. számú melléklet alapján) a képzés szervezésével megbízott intézménynek.

Záróvizsga dolgozat beadása:

A **záróvizsga dolgozat beadására** három alkalommal van lehetőség – első alkalommal a képzés befejezését követő 30. napig, majd a képzés befejezését követő hat hónapra és ezt követően újabb hat hónap elteltével nyújtható be a záróvizsgadolgozat. Tehát összesen 1 éven belül 3-szor van lehetősége arra a vizsgázónak, hogy leadja a záróvizsga dolgozatot.

A képzés befejezését követő első záródolgozat leadási időpontjáról a felsőoktatási intézmény tájékoztatja a vizsgázót, ezt követően a további **pontos beadási határidőről a vizsgázó köteles tájékozódni.**

A záróvizsga dolgozat olyan óvodai és iskolai szociális segítő munkakörhöz kapcsolódó bemutatató dokumentum, melynek elkészítésével a vizsgázó bizonyítja, hogy jártas az óvodai és iskolai szociális segítő tevékenység megvalósításához szükséges módszertanban, az iskolai szociális munka, mint szociális szolgáltatás nyújtásában, és a közösségi szociális munka szakterület elméleti ismeretanyagában, valamint a tananyagon túlmenően a hazai szakirodalomban. Képes az elsajátított

ismeretanyag gyakorlati alkalmazására, továbbá önálló óvodai és iskolai szociális segítő munkavégzésre.

A záródolgozatnak csak önálló munka fogadható el.

A záródolgozat megírásakor az alábbi szempontoknak szükséges teljesülni, a vizsgázó:

a záróvizsga dolgozat megírásához szükséges ismereteket tanulmányai során kellő alapossággal elsajátította,

a vonatkozó szakirodalomban jártas és az ott olvasottakat adekvát módon képes alkalmazni,

megfelelő képességgel rendelkezik ahhoz, hogy szakmáján belül egy adott problémát gyakorlati síkon megközelítve kifejtse, önálló véleményt alkosson, és megoldási javaslatot tegyen,

a záróvizsga dolgozattal szemben támasztott stilisztikai, formai és tartalmi követelményeknek megfelel; a szakmához kapcsolódó szakkifejezéseket elsajátította, és helyesen alkalmazni tudja.

A záródolgozat felépítése:

Bevezetés

A bevezetés arra szolgál, hogy a képzésben résztvevő a záróvizsga dolgozat alapkérdéseit ismertesse. Ennek érdekében fontos indokolni a téma szakmai aktualitását, és a témaválasztás személyes motivációját (pl. hogy a jelölt a témához kapcsolódó területen dolgozik stb.).

Mindenképpen meg kell fogalmazni, hogy mi a záróvizsga dolgozat célja, milyen kérdések, megoldásra váró feladatok képezik a munka tárgyát. Itt van a helye a dolgozat egészét érintő általános megjegyzéseknek, valamint a lehatárolásoknak (például, ha a vizsgázó egy szokásosan a téma részét képező dologgal nem kíván foglalkozni).

Tartalmi rész

Ennek kidolgozása a képzés moduljainak keretein belül, az abban foglalt tartalom és arányok figyelembe vételével történik. A vizsgázó kritikai megjegyzéseinek, javaslatainak, a dolgozat tárgyaló részeiben folyamatosan, vagy a fejezeten belül egy önálló részben van helye.

Összefoglalás

Az összefoglalás, a záróvizsga dolgozatban leírtak összegzését foglalja magában.

Az összefoglalás a korábban már bemutatottak, levont következtetések, ismertetett javaslatok összegzése, bizonyos szempontból rövid megismétlése.

Terjedelme általában az elkészült mű megközelítőleg 10%-a, azaz egy 10 oldalas dolgozatnál kb. 1 oldal.

Felhasznált irodalom/Irodalomjegyzék

A felhasznált irodalom megadásában irányadó a Közgazdasági Szemle gyakorlata.

A záródolgozatot Times New Roman (12) betűtípussal, 1,5 sortávval kell elkészíteni. Az oldalmargók minden irányban 2,5 cm-esek.

Záródolgozat bírálása:

A záródolgozatot csak a képzésben résztvevő oktató bírálhatja. Amennyiben szükség van rá, a felsőoktatási intézmény több oktatót is megbízhat a dolgozat bírálatával. Javított felsőoktatási intézményenként minimum két oktató kijelölése a vizsgadolgozatok értékelése céljából, ebben benne van az alternatív bírálat lehetősége és az egymás helyettesítése, a vis major helyzet kezelése is.

A bíráló(k) a záróvizsgadolgozatot az értékelőlap megadott szempontjai alapján szövegesen értékeli (2. számú melléklet alapján). A bíráló(k) – záróvizsgadolgozatra adott szöveges – értékelését legalább 30 nappal a záróvizsgadolgozat leadását követően a vizsgázó tudomására kell hozni.

Az el nem fogadott záróvizsgadolgozat szerzőjét a bíráló(k) döntése alapján a felsőoktatási intézmény értesíti és betekintést biztosít a sikertelen záródolgozat értékelésébe. Ezt követően a vizsgázó a következő vizsgaalkalommal javító vizsgát tehet.

A bíráló(k) által elfogadott záróvizsgadolgozat eredményét a felsőoktatási intézmény elektronikusan továbbítja a vizsgázó részére kiküldött értesítést követő 5 nappal a képzés szervezésével megbízott intézmény részére.

A tanúsítványt ezt követően állítja ki és küldi meg a sikeres vizsgát teljesítők részére a képzés szervezésével megbízott intézmény.

A záródolgozat elbírálásánál figyelembe vett szempontok:

- A témaválasztás időszerűsége és az alkalmazott módszerek;
- Az értékelésnél figyelembevételre kerül, hogy a témaválasztás a mai szociális területen mennyire aktuális;
- Az etikai kódexet nem sértheti;
- A záródolgozat – a szakirodalom feldolgozása mellett – önálló munkára épül;
- A szakirodalmi megalapozottság értékelése során az kerül minősítésre, hogy a felhasznált szakirodalom mennyiben szolgálja a téma alapos feldolgozását;
- A megoldás gyakorlati értékének elbírálása során figyelembevételre kerül, hogy a képzésben résztvevő a kimutatott eredményeknek milyen reális értékelést, értelmezést adott, következtetései mennyire önállóak, megalapozottak. Emelik a dolgozat értékét a mérlegelő típusú megfontolások, ahol a megállapítások nemcsak felvetésre kerülnek, hanem megtörténik az előnyök, hátrányok párhuzamos bemutatása is. Fokozza a dolgozat értékét, ha a dolgozat következtetései megszívlelendők, javaslatai megvalósíthatók;
- Elvárható, hogy a képzésben résztvevő saját véleménye, állásfoglalása és annak indoklása megjelenjen a szakdolgozatban. Pozitívum, ha a képzésben résztvevő felvet alternatív megoldásokat, és értékeli azokat. Minősítésre kerül az elméletnek a gyakorlattal történő szembesítése;
- A szerkezet minősítése során fontos szempont, hogy a dolgozat megfelelően tagolt-e, az egyes részek jól épülnek-e egymásra, a dolgozat egységes egészet alkot-e;
- A stílusértékelésnél a szakszerű, szabatos, tömör, magyaros fogalmazás alapkövetelmény;
- A külalak értékelésénél a dolgozat egészének képe, letisztultsága, a táblázatok, grafikonok, ábrák elhelyezése, szerkesztése, rendezettsége lényeges szempont.

A záróvizsga eredménye lehet:

- kiválóan megfelelt
- jól megfelelt
- megfelelt
- nem felelt meg.

Pótvizsga

Abban az esetben, ha a képzésben résztvevő a képzés lezárását követően benyújtott záródolgozatára „nem felelt meg” minősítést kapott, a Záróvizsga dolgozat beadás című fejezetben meghatározottak szerint a következő időpontra nyújthatja be javított záróvizsga dolgozatát. Ezúton hívjuk fel a figyelmet arra, hogy amennyiben a legutolsó időpontra benyújtott záródolgozat kap „nem felelt meg” minősítést, abban az esetben meg kell ismételnie a képzést.

A képzés által nyújtott képesítés

A képzésben résztvevő „Óvodai és iskolai szociális segítő” tanúsítványt kap.

1. SZÁMÚ MELLÉKLET

Modul és tantárgy megjelölés felsőoktatási intézményenként

A gyermekek védelméről és gyámügyi igazgatásról szóló 1997. évi XXXI. törvény 40/A. § (2) ag) pontja szerint a járasszékhely településen működő család- és gyermekjóléti központ, kötelező jelleggel valamennyi köznevelési intézményben óvodai és iskolai szociális segítő tevékenységet biztosít. Ennek a feladatnak az ellátására készíti fel a jelentkezőket az Óvodai és iskolai szociális segítő Oktatási Program.

A képzést csak az Oktatási Programban felsorolt felsőoktatási intézmények oktathatják. Minden képzésben résztvevőnek, a képzésre jelentkezéskor képzőhelyet kell választania. A képzésben résztvevő a képzést csak egy képzőhelyen végezheti el.

A képzés óraszám:

Modul	Elméleti óraszám (óra)*	Gyakorlati óraszám (óra)*
IV. modul: Általános ismeretek az óvodai és iskolai szociális segítő tevékenység megvalósításához	15	15
V. modul: Szociális csoportmunka gyakorlata	6	24
VI. modul: Közösségi szociális munka módszerei	6	24
Összesen	27	63
VII. Kiegészítő modul: A szociális munka alapismeretei	15	15
Összesen	15	15

* Megjegyzés: Az óraszámot tanórának tekintjük, így 1 tanóra = 45 perc. A képzés ütemezése: heti 2 alkalommal, munkanapokon, reggel 8:00-tól max. 10 tanórában.

Felsőoktatási intézményenként modulokon belüli tantárgy felosztása:

Debreceni Egyetem Egészségügyi Kar

Modul	Tantárgyak	Elméleti óraszám	Gyakorlati óraszám
I.modul: Általános ismeretek az óvodai és iskolai szociális segítő tevékenység megvalósításához	Köznevelés rendszere	5	0
	Gyermekjólét és gyermekvédelem rendszere	5	0
	Köznevelési szociális segítő tevékenység	5	15
II. modul: Szociális csoportmunka gyakorlata	Csoportmunka módszertana	3	12
	Agresszió kezelése	3	12
III. modul: Közösségi szociális munka módszerei	Közösségi munka módszerei	6	0
	Közösség fejlesztési gyakorlat	0	24
IV.modul: Kiegészítő modul: A szociális munka alapismeretei	Szociális munka általános ismeretei	7	8
	Szociálpolitika, családpolitika	8	7

Eszterházy Károly Katolikus Egyetem

Modul	Tantárgyak	Elméleti óraszám	Gyakorlati óraszám
I.modul: Általános ismeretek az óvodai és iskolai szociális segítő tevékenység megvalósításához	Szociális segítő tevékenység szinterei	15	0
	A professzionális intervenció tervezésének módszertana (gyakorlat)	0	15

II. modul: Szociális csoportmunka gyakorlata	Szociális segítés csoportban (elmélet)	6	0
	Szociális készségfejlesztés gyakorlata (gyakorlat)	0	12
	Csoportmódszerek fiatalokkal és felnőttekkel	0	12
III. modul: Közösségi szociális munka módszerei	Közösségi szociális munka	5	0
	A közösségtervezés és közösségfejlesztés módszerei	1	24
IV. modul: Kiegészítő modul: A szociális munka alapismeretei	A szociális professzió elméleti alapjai (elmélet)	15	0
	A szociális professzió elméleti alapjai (gyakorlat)	0	15

Gál Ferenc Főiskola Egészség- és Szociális Tudományi Kar

Modul	Tantárgyak	Elméleti óraszám	Gyakorlati óraszám
I.modul: Általános ismeretek az óvodai és iskolai szociális segítő tevékenység megvalósításához	Gyermekjólét és gyermekvédelem	10	10
	Köznevelés rendszere	5	5
II. modul: Szociális csoportmunka gyakorlata	Cigányok és az iskola	2	8
	Konfliktus és konfliktuskezelés	2	8
	Szociális szerepjáték	2	8
III. modul: Közösségi szociális munka módszerei	Iskolai mentálhigiéné és egészségfejlesztés	2	8
	Pedagógusok és a gyermekvédelmi szakemberek együttműködési lehetőségei	2	8
	Iskolai projekttervezés	2	8
IV.modul: Kiegészítő modul: A szociális munka alapismeretei	A szociális munka keretei	5	5
	A szociális munka módszerei	5	5
	Gyermekjogok	5	5

Kodolányi János Egyetem

Modul	Tantárgyak	Elméleti óraszám	Gyakorlati óraszám
I.modul: Általános ismeretek az óvodai és iskolai szociális segítő tevékenység megvalósításához	Modellek, standardok, kompetenciák	8	7
	Az iskola és a gyermekvédelem összefüggéseinek kérdései és a szakma válaszai	7	8
II. modul: Szociális csoportmunka gyakorlata	Beavatkozási stratégiák	3	12
	Az óvodai és iskolai szociális munka pedagógiai, pszichológiai vonatkozásai	3	12
III. modul: Közösségi szociális munka módszerei	Az óvodai és iskolai szociális munka módszertani vonatkozásai	3	12
	Közösségi munka az óvodai és iskolai szociális szolgáltatásokban	3	12
IV.modul: Kiegészítő modul: A szociális munka alapismeretei	A szociális munka folyamata, munkaformái és szintjei	10	5
	Professzionizáció a szociális munkában	5	10

Nyíregyházi Egyetem

Modul	Tantárgyak	Elméleti óraszám	Gyakorlati óraszám
I.modul: Általános ismeretek az óvodai és iskolai szociális segítő tevékenység megvalósításához	A köznevelési rendszer és jogi szabályozása	8	2
	Kiemelt figyelmet igénylő gyermekek a köznevelés rendszerében	5	5
	Gyermekjólét és gyermekvédelem hazai és európai dimenziói	2	8
II. modul: Szociális csoportmunka gyakorlata	Hátránykompenzáló jó gyakorlat	2	8
	Az erőszak pszichológiai kérdései	2	8
	Kommunikáció és konfliktus az iskolában	2	8
III. modul: Közösségi szociális munka módszerei	Az iskolai szociális munka elmélete, módszerei és jogi keretei	4	10
	Nevelésmódszertan	2	8
	Szociálterápiás szerepjáték	0	6
IV.modul: Kiegészítő modul: A szociális munka alapismeretei	A szociális professzió alapjai	5	5
	Társadalmi egyenlőtlenségek és az iskola	5	5
	Pedagógiai szociálpszichológia	5	5

Semmelweis Egyetem

Modul	Tantárgyak	Elméleti óraszám	Gyakorlati óraszám
I.modul: Általános ismeretek az óvodai és iskolai szociális segítő tevékenység megvalósításához	Az iskolai szociális munka modelljei és gyakorlata	8	10
	Gyermekjólét, gyermekvédelem	7	5
II. modul: Szociális csoportmunka gyakorlata	Csoportmódszerek a szociális munkában	6	16
	Resztoratív szemlélet és technikák	0	8
III. modul: Közösségi szociális munka módszerei	Lokális közösségi rendszerek és közösségi szociális munka	6	4
	Mentálhigiénés projektmenedzsment a szociális munkában	0	8
	Szakmai identitás és interprofesszionális együttműködés	0	12
IV.modul: Kiegészítő modul: A szociális munka alapismeretei	Bevezetés a szociális munka elméletébe és gyakorlatába	15	15

2. SZÁMÚ MELLÉKLET

Debreceni Egyetem Egészségügyi Kar

I. Modul

Általános ismeretek az óvodai és iskolai szociális segítő tevékenység megvalósításához

A modul célja:

A tématerület célja a feladat ellátás működtetésének, kereteinek megalapozása. Az óvodai és iskolai szociális segítő tevékenység szereplőinek széles körű megismerése, hogyan kezelje az intézményekkel a konfliktusokat a szociális segítő, hol vannak ebben az ő kompetenciái, határai. Legyen képes a jelzőrendszerrel való hatékony együttműködésre. Az óvodai és iskolai szociális segítő tevékenység megvalósításához a szükségletfelmérés módszertanának megismerése, készítése (Ild. *Ajánlás Az óvodai és iskolai szociális segítő tevékenység bevezetéséhez*). Javaslat: a képzésben résztvevő hozza magával a meglévő tapasztalatait az együttműködés, a szükséglet felmérésre vonatkozóan, hogy segítséget nyújtson ennek az áttekintésére, szükség esetén a korrigálására, felülvizsgálatára, figyelemmel a preventív jellegű tevékenységekre.

A témakörön belül interprofesszionális ismeretek nyújtása – olyan társszakmák, társtudományok ismereteibe való betekintés, melyek tevékenységeiben az óvodai és iskolai szociális segítő közvetlenül bekapcsolódhat, melynek módszereit alkalmazhatja eredményes segítő tevékenységéhez, például: Nehezen nevelhető gyermekek támogatása, Tanórán kívüli tevékenységek inkluzív iskolai modellekben, óvodai és iskolai szociális segítség speciális helyzetű gyermeknek stb.

Továbbá tekintettel arra, hogy az óvodai és iskolai szociális munka során a szakember gyakran halmozottan hátrányos helyzetű kliensekkel kerül kapcsolatba, ismerje meg a szociális munka vonatkozó sajátosságait, az inklúziót, a hátrányos és nehezen kezelhető gyermekekkel való foglalkozást, a gyermekvédelem összefüggéseit.

A modul célja, hogy a képzésben résztvevő képes legyen felismerni a gyermekeket érintő legfontosabb veszélyeket és az ezek kezelésének módszereit, a kapcsolódó prevenciós lehetőségeket, megismerje a gyermekvédelmi rendszer felépítését és működését, a kapcsolódó jogszabályokat, el tudja helyezni a közoktatási intézményeket a hazai gyermekvédelem rendszerében, ismerje a gyermekvédelemmel foglalkozó intézményeket és társintézményeket és legyen képes a velük való folyamatos kapcsolattartásra.

Tantárgy neve: Köznevelés rendszere (5 óra elmélet)

Tantárgy leírása:

Megszerezhető kompetenciák:

- Ismerje meg a magyar köznevelés rendszerét, elemeit, szabályozását.
- Ismerje meg az egymásra épülésének logikáját és legfontosabb pontjait.
- Legyen képes azon belül együttműködésre és a szociális ellátó rendszerrel való összehangolására.

A tantárgy általános célja:

A képzésben résztvevők megismerik a hazai köznevelési rendszer jellemzőit.

A tantárgy speciális célja:

A köznevelés rendszerének és az oktatáspolitikai alakítóinak, szereplőinek megismerésével a képzésben résztvevők váljanak képessé az oktatáspolitikai történések követésére, elemzésére, fejlesztési javaslatok készítésére.

A tantárgy tartalma:

- Pedagógiai alapfogalmak,
- Nevelési tényezők együttműködése,
- Oktatáspolitikai alapfogalmak, folyamatok, szereplők,
- A magyar köznevelés irányításának jellemzői, fenntartói szerepek,
- A magyar köznevelés rendszere,
- A köznevelés eredményessége, minősége, mérése.

Ajánlott oktatófilmek: -**Szakirodalom:**

- 2011. évi CXCV. törvény a nemzeti köznevelésről.

Ajánlott filmek: -**Tantárgy neve: Gyermekjólét és gyermekvédelem rendszere (5 óra elmélet)****Tantárgy leírása:****Megszerezhető kompetenciák:**

- Ismerje meg a magyar gyermekjólét és gyermekvédelem rendszerét, elemeit, szabályozását.
- Legyen képes felismerni a gyermekeket érintő legfontosabb veszélyeket és az ezek kezelésének módszereit, a kapcsolódó prevenciók lehetőségeit.
- Tudja elhelyezni a köznevelési intézményeket a hazai gyermekvédelem rendszerében, ismerje a gyermekvédelemmel foglalkozó intézményeket és társintézményeket és legyen képes a velük való folyamatos kapcsolattartásra.

A tantárgy általános célja:

A képzés során ismerjék meg a gyermekjólét és a gyermekvédelem rendszerét.

A tantárgy speciális célja:

A képzésben résztvevők váljanak képessé a gyermekjólét és a gyermekvédelem szolgáltatásainak megismerésére, alkalmazására, a megfelelő szolgáltatás felismerésére és fejlesztési lehetőségek megfogalmazására.

A tantárgy tartalma:

- A törvény célja, alapelvei,
- Jogok, köteleességek a gyermek és a szülő részéről,
- Rendszere és az ellátások,
- Hatáskörök, gyermekvédelmi gyámság.

Ajánlott oktatófilmek: -**Szakirodalom:**

- 1997. évi XXXI. törvény a gyermekek védelméről és a gyámügyi igazgatásról.

Ajánlott filmek: -

Tantárgy neve: Köznevelési szociális segítő tevékenység (5 óra elmélet, 15 óra gyakorlat, a 15 óra gyakorlatból 10 gyakorlati óra 25 fő feletti létszám esetén csoportbontásban kerül megvalósításra)

Tantárgy leírása:

Megszerezhető kompetenciák:

- Ismerje meg az óvodai és iskolai szociális segítés célját, tartalmát, a feladat ellátás működtetésének, kereteinek alapjait.
- Széles körűen ismerje meg az óvodai és iskolai szociális segítő tevékenység szereplőit.
- Legyen képes kezelni az intézményekkel a konfliktusokat.
- Ismerje meg és gyakorolja a saját kompetenciáját, határait.
- Legyen képes a jelzőrendszerrel való hatékony együttműködésre.
- Ismerje meg és legyen képes alkalmazni az óvodai és iskolai szociális segítő tevékenység megvalósításához a szükségletfelmérés módszertanát (Isd. Ajánlás Az óvodai és iskolai szociális segítő tevékenység bevezetéséhez).
- Legyen képes a képzésben elemezni a résztvevők által magukkal hozott, meglévő tapasztalatait az együttműködésre, a szükséglet felmérésre vonatkozóan.
- Tudjon segítséget nyújtani ennek az áttekintésére, szükség esetén a korrigálására, felülvizsgálatára, figyelemmel a preventív jellegű tevékenységekre.
- Legyen képes a témakörön belül interprofesszionális ismeretek befogadására, olyan társszakmák, társtudományok ismereteibe való betekintésre, melyek tevékenységeiben az óvodai és iskolai szociális segítő közvetlenül bekapcsolódhat, melynek módszereit alkalmazhatja eredményes segítő tevékenységéhez: Nehezen nevelhető gyermekek támogatása, Tanórán kívüli tevékenységek inkluzív iskolai modellekben, óvodai és iskolai szociális segítés speciális helyzetű gyermeknek, halmozottan hátrányos helyzetű kliensek, inklúzió.

A tantárgy általános célja:

Az óvodai és iskolai szociális segítő tevékenység megismerése

A tantárgy speciális célja:

Az óvodai és iskolai szociális segítő tevékenység bevezetésére való felkészülés segítése, a speciális módszertanának megismerése, gyakorlása.

A segítő legyen képes felismerni a gyermeki személyiség változásait, kríziseit, a segítő beavatkozás szükségességét.

A segítő legyen képes a gyermeket, fiatalot veszélyeztető, a hátrányos helyzetbe sodró problémákat korán felismerni.

A segítő legyen képes időben segítséget kérni, ha kompetenciáját, illetve képességeit, felkészültségét meghaladó nehézségek várhatók.

A tantárgy tartalma:

- Jogszábeli keretek,
- Az óvodai és iskolai szociális segítő tevékenység célja,
- Holisztikus szemlélettel, testi-lelki-szociális jólét, mentálhigiénés szemlélet alkalmazása,
- Multidiszciplináris szemlélettel végzett team munka,
- Professzionális és kortárs segítők együttműködése, bevonásuk a segítő tevékenységbe,
- Célcsoportok a tevékenység keretében,
- A célcsoportok életkori, szervezeti sajátosságai,
- Feladatok az óvodai és iskolai szociális segítő tevékenység keretében,
- Az együttműködés feltételei, keretei az iskolával,
- Szereplők az óvodai és iskolai szociális segítő tevékenység végzésében,

- Együttműködés a pedagógusokkal és más segítő szakemberekkel,
- A szolgáltatás szervezésének módja,
- A szolgáltatások rendszere: egyéni esetkezelés, csoportmunka, közösségi munka,
- Dokumentáció és adatvédelmi szabályok,
- A speciális módszertan elsajátítása, gyakoroltatása köznevelési helyzetekben,
- A szükséges és alkalmazható eszközök megismerése és hasznosításának gyakoroltatása.

Ajánlott oktatófilmek: -

Szakirodalom:

- Szakmai ajánlás az óvodai és iskolai szociális segítő tevékenység bevezetéséhez. Munkaanyag. EMMI, 2018. július,
- 1997. évi XXXI. törvény a gyermekek védelméről és a gyámügyi igazgatásról,
- 15/1998.(IV.30.) NM rendelet idevágó része.

Ajánlott filmek: -

II. modul

Szociális csoportmunka gyakorlata

A modul célja:

A tématerület célja a szociális csoportmunka elméleti áttekintése, hatékony segítségnyújtás a csoportok szervezéséhez, módszertani alapok átadása a csoportos munka lebonyolításához a különböző kategorizálásnak (pl. személyiségfejlesztő, terápiás csoport, szocializációs csoport) vagy témájának (pl. prevenció, pályaorientáció, önismeret, kommunikáció, médiatudatosság, lelki-testi-szexuális bántalmazás, környezeti nevelés, konfliktuskezelés, egészségfejlesztés stb.) megfelelően.

A modul fő célkitűzése, hogy a képzésben résztvevő alkalmas legyen az óvodai és iskolai szociális segítő munkakör betöltéséhez szükséges valamennyi ismeretek elsajátítására és alkalmazására, mely során a kliensek által hozott problémákkal kapcsolatos interakciókban és a megoldási törekvések során a szociális munkások által alkalmazott beavatkozások az ismereteken alapuló elméletekre és az értékekre támaszkodik, ezeket a beavatkozási stratégiákat ülteti át a gyakorlatba. A modul a szociális munka eszköztárából a csoportban végzett segítő tevékenységre fókuszál. A képzésben résztvevő elsajátítja a csoportban végzett szociális munka alapvetéseit, megtanulja, miként lehet a csoportban értékeket közvetíteni, érdekeket érvényesíteni, célokat megvalósítani. A modul további feladata, hogy a képzésben résztvevő képes legyen rendszerszemléletben értelmezni a gyermek fejlődését érő hatásokat, értse a korai kapcsolatok és a későbbi fejlődésmenet összefüggéseit és el tudja helyezni saját szerepét ebben a folyamatban. Az óvodai és iskolai szociális preventív jellegű tevékenység, így a modul fő célja a képzésben résztvevő felkészítése a gyermek veszélyeztetettségének megelőzésére, hogy időben felismerje a hátrányos helyzet és a veszélyeztetettség kialakulására utaló jeleket. A prevenció sikeressége egyrészt a szakmák közötti kooperációtól, a pedagógusok, az iskolai nevelőmunkát közvetlenül segítő munkatársak (iskolapszichológus, fejlesztőpedagógus, iskolai szociális munkás, szabadidő szervező) együttműködésétől, továbbá a szakszolgálatokkal kialakított kapcsolatoktól, a jelzőrendszer megfelelő működtetésétől nagymértékben függ, ezért fontos cél ezen együttműködés kereteinek az elsajátítása.

Tantárgy neve: Csoportmunka módszertana (3 óra elmélet, 12 óra gyakorlat; a 12 óra gyakorlatból 10 gyakorlati óra 25 fő feletti létszám esetén csoportbontásban kerül megvalósításra)

Tantárgy leírása:

Megszerezhető kompetenciák:

- Ismerje meg a csoportmunka elméleti, módszertani alapjait, típusait, szereplőit.
- A képzésben résztvevő elsajátítja a csoportban végzett szociális munka alapvetéseit, megtanulja, miként lehet a csoportban értékeket közvetíteni, érdekeket érvényesíteni, célokat megvalósítani.
- A képzésben résztvevő képes legyen rendszerszemléletben értelmezni a gyermek fejlődését érő hatásokat, értse a korai kapcsolatok és a későbbi fejlődésmenet összefüggéseit és el tudja helyezni saját szerepét ebben a folyamatban.
- Legyen jártas, mely során a kliensek által hozott problémákkal kapcsolatos interakciókban és a megoldási törekvések során a szociális munkások által alkalmazott beavatkozások az ismereteken alapuló elméletekre és az értékekre támaszkodik, ezeket a beavatkozási stratégiákat ülteti át a gyakorlatba.
- A képzésben résztvevő legyen képes a gyermek veszélyeztetettségének megelőzésére, hogy időben felismerje a hátrányos helyzet és a veszélyeztetettség kialakulására utaló jeleket.
- Legyen képes a szakmák közötti kooperációra. A pedagógusok, az iskolai nevelőmunkát közvetlenül segítő munkatársak (iskolapszichológus, fejlesztőpedagógus, iskolai szociális munkás, szabadidő szervező, pedagógiai asszisztens) együttműködésétől, továbbá a szakszolgálatokkal kialakított kapcsolatoktól, a jelzőrendszer megfelelő működtetésétől nagymértékben függ, ezért fontos cél ezen együttműködés kereteinek az elsajátítása.

A tantárgy általános célja:

A csoportmunka alkalmazására való felkészülés segítése

A tantárgy speciális célja:

Az óvodai és iskolai segítő tevékenység egyik munkaformája a csoportmunka. Ismereteit, alkalmazását, elemzését sajátítsa el a képzésben résztvevő.

A tantárgy tartalma:

- Csoportmunka jelentősége, speciális skillek fejlesztése
- A csoportmunka alkalmazásának lehetőségei, feltételei
- A csoportmunka tervezése, előkészítése
- Csoport gyakorlatok megismerése, gyakorlása
- A csoportban előforduló szerepek és felhasználásuk lehetőségei, korlátai
- Lehetőségek az óvodában
- Lehetőségek az iskolákban, az életkori sajátosságoknak megfelelően
- Lehetőségek a kollégiumokban
- Lehetőségek speciális helyzetű tanulóknál

Ajánlott oktatófilmek: -

Szakirodalom:

- Szilvási Léna (1997): A szociális munka modelljei. Csoport munka egy anyaatthonban. Esély 8. évfolyam 1. sz. 59 - 88.
- Pataki Éva (2010): Szociális munka csoportokkal. Módszertani Kézikönyv. Debrecen, „SZOCIO-TÉKA”

Ajánlott filmek: -

Tantárgy neve: Agresszió kezelése (3 óra elmélet, 12 óra gyakorlat; a 12 óra gyakorlatból 10 gyakorlati óra 25 fő feletti létszám esetén csoportbontásban kerül megvalósításra)

Tantárgy leírása:

Megszerezhető kompetenciák:

- Ismerje az agresszió természetét, elméletét.
- Legyen képes felismerni helyzeteket, csoportokban megjelenő agresszív viselkedéseket, tudja azokat kezelni.
- Képes legyen önmagát elhelyezni, irányítani ezekben a helyzetekben.
- Próbáljon szembenézni az agresszióra adott saját reakcióival
- Ismerje fel saját agresszív viselkedéseinek jellegzetes mintázatait
- Gyakorolja a szociális segítő tevékenységben tanultakat.
- Gyakorolja és legyen képes az agresszió csökkentésére családi, kortársi, iskolai, óvodai környezetben.
- Fejlessze kommunikációs képességeit agressziós helyzetekben.
- Tovább fejlesztett asszertív kommunikáció, azért, hogy a segítő szakember képes legyen készségfejlesztő csoportok keretében is alkalmazni.

A tantárgy általános célja:

Az agresszió felismerése, kezelésére való felkészülés.

A tantárgy speciális célja:

Az agresszió hátterében álló jelenségekkel kapcsolatos alapvető elvek, elméletek megismertetése, továbbá az agresszió csökkentésére alkalmas módszerek bemutatása, alkalmazása, gyakorlása.

A tantárgy tartalma:

- Agresszió, erőszak meghatározásai, jellemzései,
- Teóriák és modellek az agresszióval kapcsolatban,
- Agresszió a családban,
- Agresszió az iskolában, az iskola társas légköre,
- Konfliktusos szituációtípusok a pedagógiai gyakorlatban:
- gyerekek, diákok egymás közötti konfliktusai
- pedagógusok egymás közötti szakmai, szervezeti konfliktusai
- pedagógusok szülők közötti konfliktusok
- pedagógusok konfliktusai gyerekekkel, diákokkal közötti
- Pszeudokonfliktusok
- A versengés, mint pedagógiai eszköz és, mint agresszióforrás
- Bántalmazás, zaklatás – családi és iskolai bántalmazó kapcsolatok
- Agresszió a kortárs csoportban,
- A tünetek megelőzésének és csökkentésének lehetőségei és korlátai,
- Az asszertív és az erőszak mentes kommunikáció és gyakorlata

Szakirodalom:

- Aronson, Elliot (2009): Columbine után – Az iskolai erőszak szociálpszichológiája. Bp., Ab Ovo.
- Bishop, Sue (2008): Asszertivitás; Manager, Bp.
- Hadfield, Sue., Hasson G.(2012): Asszertivitás – Hogyan érvényesítsük sikeresen az érdekeinket?; Scolar, Bp
- Ertsei Kálmán, Nikitscher Péter (2012): Tanulók közötti konfliktusok típusai. ÚPSz 7-8.sz.
- Nikitscher Péter szerk.(2012) Mindennapi ütközések. Iskolai konfliktusok és kezelésük. Bp. OFI
- Rust, Serena (2014): Erőszakmentes kommunikáció – Amikor a zsiráf a sakállal táncol. Bioenergetic Kft., Budapest

- Szekszárdi Ferencné: A pedagógiai gyakorlat jellegzetes konfliktusai
https://mek.oszk.hu/html/balogh_pedpszich0019
- Margitics, Ferenc ; Figula, Erika ; Pauwlik, Zsuzsa (2020): Az iskolai erőszak tradicionális szerepmintáinak összefüggése a cyberbullying különböző formáival általános és középiskolában MAGYAR PEDAGÓGIA 120 : 4 pp. 347-371.
- [Vassné] Figula, Erika ; Pauwlik, Zsuzsa Orsika ; Körei, László (2017): Stressz- és konfliktuskezelés a bölcsődei szakemberképzésben [In: Főszerkesztő, Magyar Sára; szerkesztők, Bartha Krisztina és Balogh Brigitta (szerk.) Oktatás határhelyzetben] Nagyvárad, Románia : Partium K. pp. 203-207.
- Vassné, Figula Erika(2012): Az iskolai erőszak jelenségvilága. [In: Dráviczki, Sándor (szerk.) Erőszak az iskolában] Nyíregyháza, Magyarország : Jedlik-Okteszt Kiadó Bt. pp. 5-14.

Ajánlott filmek:

- Fehér tenyér (Hajdú Szabolcs)
- Mindenki (Deák Kristóf)
- Holt Költők Társasága
- Fák jú, tanár úr
- Rossz tanár

III. Modul

Közösségi szociális munka módszerei

A modul célja:

A tématerület célja: általános elméleti áttekintés a közösségi szociális munkáról, közösségi esemény szervezésének ismerete, a téma meghatározásától (pl. egészségfejlesztés, gyermekszegénység, hátrányos helyzetű gyermekek az iskolában, társadalmi egyenlőtlenség stb.) a lebonyolításig.

Fontos olyan módszertani ismeretek elsajátítása, hogy a képzésben résztvevő alkalmassá váljon az óvodai és iskolai szociális segítő, mint új típusú szociális szolgáltatás alkalmazására. A képzés lehetővé teszi, hogy a képzésben résztvevők elsajátítsák az iskolai szociális munka sokoldalú módszertani eszköztárát, megismerjék azt a széles módszertani palettát, amely segít megoldani az iskolai nehézségeket, szociális problémákat, párkapcsolati konfliktusokat, családi gondokat, hiányzásokat, krízishelyzeteket, alkohol- és drogproblémákat, beilleszkedési nehézségeket, az iskolai agressziót, stresszhelyzetek kezelését. A képzésben résztvevők elsajátítják a diákmunkák, pályázatok, ösztöndíjak kiválasztásának, felkutatásának és eredményes segítésének technikáit. Információátadás, egyéni és csoportos konzultációk, közösségi programok formájában nyújt szolgáltatást. Megismerteti a pedagógusokkal, az iskolai nevelőmunkát közvetlenül segítő munkatársakkal (iskolapszichológus, fejlesztőpedagógus, iskolai szociális munkás, szabadidő szervező, pedagógiai asszisztens) az ifjúsági, szociális és egészségügyi intézményekkel, a szakszolgálattal való együttműködés eszközeit, a jelzőrendszer használatát. A képzés további célja, hogy az óvodai és iskolai szociális segítőt, mint multidiszciplináris és interprofesszionális szakembert felkészítse arra, hogy számos más szakemberrel (pedagógus, gyógypedagógus, védőnő, pszichológus, rendőr stb.) és intézménnyel együttműködve legyen képes tevékenységét végezni.

Célja a képzésben résztvevő felkészítése a közösségi szociális munka ellátására, hogy a szakember legyen képes a szocializáció, a társadalmi részvétel és társadalmi kontroll elősegítésére, a közösségi normák, szabályok betartatására, a közösségen belüli kölcsönös támogatás kialakítására.

Tantárgy neve: Közösségi munka módszerei (6 óra elmélet)

Tantárgy leírása:

Megszerezhető kompetenciák:

- Ismerje meg a közösségfejlesztés, a közösségi munka modern irányzatait.
- Legyen képes alkalmazni a közösségi munka módszereit.
- Legyen képes széles körűen alkalmazni az egészségfejlesztés, gyermekszegénység, hátrányos helyzetű gyermekek az iskolában, társadalmi egyenlőtlenség területén tanultakat a különböző közösségekben.
- Fontos olyan módszertani ismeretek elsajátítása, hogy a képzésben résztvevő alkalmassá váljon az óvodai és iskolai szociális segítő, mint új típusú szociális szolgáltatás alkalmazására.

A tantárgy általános célja:

A közösségi munka alkalmazására való felkészülés segítése.

A tantárgy speciális célja:

Az óvodai és iskolai segítő tevékenység egyik munkaformája a közösségi munka. A tantárgy célja, hogy a közösségi munka ismereteit, alkalmazását, elemzését sajátítsa el a képzésben résztvevő. Ismerje a teammunka, segítő beszélgetés, és a segítő folyamat szabályait, az óvodai és iskolai szociális segítő tevékenység során alkalmazható beavatkozási módokat.

Ismerje más segítő szakmák kompetenciaköréit, felkészült legyen a munkája során felmerülő problémák szakmai illetékességének felismerésére.

Legyen képes szakmai csapatmunkára, és más szakmák szakembereivel, civilekkel, önkéntesekkel való szakszerű együttműködésre.

A tantárgy tartalma:

- A közösségi munka jelentősége, újszerű értelmezése, speciális skillek fejlesztése,
- A közösségi munka alkalmazásának lehetőségei, feltételei,
- A közösségi munka tervezése, előkészítése,
- Közösségi gyakorlatok megismerése, elemzése,
- A közösségi munkában előforduló intézmények, szerepek és felhasználásuk lehetőségei, korlátai,
- Közösségi lehetőségek az óvodák és a helyi környezetek együttműködésében,
- Közösségi lehetőségek az iskolák és a helyi környezetek együttműködésében,
- Közösségi lehetőségek a kollégiumok és a helyi környezetek együttműködésében,
- Speciális helyzetű tanulók elfogadása, együttműködése a helyi környezettel.

Ajánlott oktatófilmek: -

Szakirodalom:

- Vercseg Ilona (2004): Közösségfejlesztő leckék kezdőknek és haladóknak. (Módszertani Füzet) Budapest, Közösségfejlesztők Egyesülete (www.adata.hu)
- Nagyné Varga I. (szerk.) (2011): Közösségi munka a családsegítésben. Debrecen, Szociotéka.

Ajánlott filmek: -

Tantárgy neve: Közösség fejlesztési gyakorlat (24 óra gyakorlat; a 24 óra gyakorlatból 20 gyakorlati óra 25 fő feletti létszám esetén csoportbontásban kerül megvalósításra)

Tantárgy leírása:

Megszerezhető kompetenciák:

A képzésben résztvevők elsajátítják az iskolai szociális munka és a közösségfejlesztés sokoldalú módszertani eszköztárát.

Ismerjék meg azt a széles módszertani palettát, amely segít megoldani az iskolai nehézségeket, szociális problémákat a közösségekben a közösség tagjaival együtt.

Az egyén és közösség kapcsolat rendszerében legyen képes kezelni párkapcsolati konfliktusokat, családi gondokat, hiányzásokat, krízishelyzeteket, alkohol- és drogproblémákat, beilleszkedési nehézségeket, az iskolai agressziót, stresszhelyzetek kezelését, továbbtanulást, az iskolaváltás nehézségeit.

A képzésben résztvevők elsajátítják a diákmunkák, pályázatok, ösztöndíjak kiválasztásának, felkutatásának technikáit. Információátadás, egyéni és csoportos konzultációk, közösségi programok formájában nyújtott szolgáltatást tudjon aktivizálni.

Megismerteti a pedagógusokkal, az iskolai nevelőmunkát közvetlenül segítő munkatársakkal (iskolapszichológus, fejlesztőpedagógus, iskolai szociális munkás, szabadidő szervező, pedagógiai asszisztens) az ifjúsági, szociális és egészségügyi intézményekkel, a szakszolgálattal való együttműködés eszközeit, a jelzőrendszer használatát.

Mint multidiszciplináris és interprofesszionális szakembert felkészítse arra, hogy számos más szakemberrel (pedagógus, gyógypedagógus, védőnő, pszichológus, rendőr stb.) és intézménnyel együttműködve legyen képes tevékenységét végezni.

A képzésben résztvevő végezzen közösségi szociális munkát, legyen képes a szocializáció, a társadalmi részvétel és társadalmi kontroll elősegítésére, a közösségi normák, szabályok betartatására, a közösségen belüli kölcsönös támogatás kialakítására.

A tantárgy általános célja:

Horizontális rálátás biztosítása a hátrányos helyzetű csoportok helyi közösségekben elfoglalt szerepére, életkörülményeire és segítségük módjaira. A köznevelésben leggyakrabban előforduló gyermeki helyzetek tanulmányozása.

A tantárgy speciális célja:

A horizontális rálátás keretében konkrét gyakorlati helyzetek megfigyelése és beavatkozási lehetőségek segítése. A befogadás jelentőségének megtapasztalása.

A tantárgy tartalma:

- Köznevelési helyzetekkel kapcsolatos közösség fejlesztési gyakorlat megtervezése, előkészítése,
- A nemzeti/kisebbségi oktatás jogi és tartalmi szabályozása,
- Szegregáció az óvodák, iskolák között és óvodán, iskolán belül,
- Nyelvi nehézségek a köznevelési intézményekben,
- Beilleszkedési problémák és segítségük bemutatása, gyakorlása,
- Történetek a Salamancai konferencia óta,
- Integráció és szegregáció,
- Az inkluzív nevelés társadalmi előfeltételei, tárgyi és személyi feltételei,
- Célcsoportok az inkluzív nevelés során, speciális segítségük gyakorlása.

Ajánlott oktatófilmek: -

Szakirodalom:

- Fogyatékossgal élő személyek jogairól szóló egyezmény és az ahhoz kapcsolódó fakultatív jegyzőkönyv. ENSZ, 2006. december 13.
- Európai Fogyatékossgügyi stratégia 2010-2020. Szociális Menedzser 2011/2. sz. 60-67.o.
- Kereki Judit - Fogarasi András (2013): Koragyermekkorai ellátás fejlesztése és támogatása a TÁMOP 6.1.4 projekt keretében. Budapest, Népegészségügy, 2. sz. 139-144.o.
- Havas Gábor - Kemény István - Liskó Ilona (2001): Cigány gyermekek az általános iskolákban. Budapest, Oktatáskutató Intézet.

Ajánlott filmek: -**IV. Modul: kiegészítő modul****A szociális munka alapismeretei****A modul célja:**

A tématerület célja: a szociális munka elméleti és gyakorlati alapismereteinek átadásával, valamint a szociális segítő szemlélet formálásával egy alapot nyújtani a szociális segítő feladat ellátásához.

A modul célja, hogy a képzésben résztvevő ismerje a társadalmi viszonyok, a család- és személyközi kapcsolatok fő jellemzőit, funkcióit, az ezzel kapcsolatos alapfogalmakat és főbb elméleteket, a szociálpolitika területeit és eszközrendszerét, szabályozását, ezen belül kiemelten a szociális, valamint a gyermekjóléti- és védelmi ellátórendszer felépítését és szerepét, jogi szabályozását, a szociális munka alapelveit, módszereit, eszközeit és etikai kérdéseit.

Legyen képes a szociális problémák felismerésére, elemzésére és a megoldásokat segítő eszközök, módszerek alkalmazására. A képzés tágabb értelemben vett célja, hogy a leendő szociális segítő megtanulja, hogy sikeres tevékenysége elősegíti a társadalmi változásokat, a problémamegoldásokat az emberi jólét, a szabadság és a társadalmi igazságosság növelésében. Célja továbbá, hogy az emberi viselkedésről és a társadalmi rendszerekről szóló elméletek felhasználásával, azokon a pontokon avatkozzon be, ahol az emberek egymással és társadalmi környezetükkel kapcsolatba kerülnek. A képzés további célja, hogy a képzésben résztvevő megtanulja megkülönböztetni a társas viselkedés négy alapformáját: a passzív, az agresszív, a passzív-agresszív és az asszertív viselkedést. Visszajelzést kapjon saját viselkedése másokra gyakorolt hatásáról, fejlődjön a kommunikációs készségekben és szociális kompetenciában, képes legyen hatékonyan kezelni az indulatait.

Tantárgy neve: Szociális munka általános ismeretei (7 óra elmélet, 8 óra gyakorlat; a gyakorlati óránál nincsen csoportbontás.)

Tantárgy leírása:

Megszerezhető kompetenciák:

- Ismerje meg és legyen képes alkalmazni a szociális munka alapelveit, módszereit, eszközeit és etikai kérdéseit.
- Legyen képes a szociális problémák felismerésére, elemzésére és a megoldásokat segítő eszközök, módszerek alkalmazására.
- Legyen képes a sikeres szakmai tevékenysége révén elősegíteni a társadalmi változásokat, a problémamegoldásokat az emberi jólét, a szabadság és a társadalmi igazságosság növelésében.

- Az emberi viselkedésről és a társadalmi rendszerekről szóló elméletek felhasználásával azokon a pontokon avatkozzon be, ahol az emberek egymással és társadalmi környezetükkel kapcsolatba kerülnek.
- A képzésben résztvevő megtanulja megkülönböztetni a társas viselkedés formáit, célja, hogy visszajelzést kapjon saját viselkedése másokra gyakorolt hatásáról, fejlődjön a kommunikációs készségekben.

A tantárgy általános célja:

Célja a felsőfokú szociális szakképesítéssel nem rendelkező képzésben résztvevők bevezetése a szociális munka professzionális végzéséhez szükséges elméletekbe, segítse a gyakorlat - elmélet egységének megvalósítását.

A tantárgy speciális célja:

A képzésen résztvevő ismerje meg a szociális munka alapelveit, módszereit és etikai kérdéseit. Legyen képes a szociális problémák felismerésére, elemzésére és a megoldásokat segítő eszközök, módszerek alkalmazására. A tantárgy feldolgozza a szociális munkás pályaképét, rendszerbe szedi a szükséges alapismereteket, az esetkezelés, a problémamegoldás, a krízisintervenció, a rendszerszemlélet lépéseit, a szociálismunka történetét, etikai dilemmáit, kódexét, kitekintést ad az európai szociális modell alapelveire, összefüggéseire.

Legyen képes igény- és szükségletfelmérésre, az egyén és környezete közötti folyamatoknak, köcsön hatásoknak, problémáknak rendszerszintű elemzésére.

Rendelkezzen olyan elméleti és módszertani ismeretekkel, amelyek birtokában a felmerülő problémák, megoldandó feladatok során korrektív és/vagy preventív megoldásokkal szolgál.

Legyen képes értékelni a szakmai lehetőségeket, mérlegelni a kockázatokat, az alternatívákat, a következményeket, legyen képes kompromisszumos megoldásokra.

A tantárgy tartalma:

- a szociális munka szereplői és jellemzésük,
- szükségletértelmezések és a szociális munka,
- a szociális munka célja, szerepe a szociális problémák megoldásában,
- a segítő magatartás jellemzői,
- a szociális munka etikai alapelvei, dilemmái,
- a szociális munka formái, módszerei, eszközei,
- a szociális munka színterei és kliensei,
- interprofesszionális és együttműködés (team munka) a szociális munkában,
- a szakmai személyiség védelme és fejlesztése: esetmegbeszélő csoport, szupervízió.

Ajánlott oktatófilmek: -

Szakirodalom:

- Horváth Izidorné – Dr. Lazáry Györgyné – Vass Péter (2007): Szociális alapismeretek (Hallgatói segédanyag) Budapest, NSZFI.
- Lüssi, Peter (1997): A rendszerszemléletű szociális munka gyakorlati tankönyve. Budapest, Interdiszciplináris Szakkönyvtár 1. 97–102., 105–106., 119–295. o.
- A Szociális Munka Etikai Kódexe. (2011) Budapest, Szociális Szakmai Szövetség.
- Varga István – Udvari Kerstin (2008): A környezettanulmány, avagy a magánszféra sérthetlenségének dilemmái. Budapest, Esély folyóirat. 3.sz. 106 – 128. o.
- Woods, Ronald (2006): A szociális munkások tevékenységeinek egy lehetséges rendszerezése In: A szociális munka elmélete és gyakorlata. 1 kötet. Szerk.: Hegyesi Gábor – Talyigás Katalin. Budapest, NCSSZI.32–45. o.

- Kersting, Heinz J. (2001): A lehetőségek kiterjesztése. Interkulturális és interprofesszionális munka. In: Amivel még nem számolunk. Interprofesszionális együttműködés és szociális munka. Szerk. Somorjai Ildikó. Széchenyi István Főiskola – Kávé Kiadó, Budapest – Győr, 97–101. o.
- Szabó Lajos (2004): Krízisintervenció a szociális eszmunkában. A krízisintervenció alapelvei. In: A szociális munka elmélete és gyakorlata. 2. kötet. Szerk. Tánczos Éva. Budapest, NCSSZI. 48–65. o. Jogsabályok:
- 1/2000. (I. 7.) SZCSM rendelet a személyes gondoskodást nyújtó intézmények szakmai feladatairól és működésük feltételeiről.
- 9/1999. (XI. 24.) SzCsM rendelet a személyes gondoskodást nyújtó szociális ellátások igénybevételeiről.
- 15/1998. (IV. 30.) NM rendelet a személyes gondoskodást nyújtó gyermekjóléti, gyermekvédelmi intézmények, valamint személyek szakmai feladatairól és működésük feltételeiről

Ajánlott filmek: -

Tantárgy neve: Szociálpolitika, családpolitika (8 óra elmélet, 7 óra gyakorlat; gyakorlati óránál nincsen csoportbontás.)

Tantárgy leírása:

Megszerezhető kompetenciák:

- A képzésben résztvevő ismerje a társadalmi viszonyok, a család- és személyközi kapcsolatok fő jellemzőit, funkcióit, az ezzel kapcsolatos alapfogalmakat és főbb elméleteket.
- Ismerje meg a szociálpolitika területeit, eszközrendszerét, szabályozását.
- Legyen képes a szociális problémák felismerésére, a csatlakozó tudományterületeken megismertek elemzésére és a megoldásokat segítő eszközök, módszerek alkalmazására.
- Kompetenciáját helyezze el a szociológiai, demográfiai, családi ismeretei körében és azokat legyen képes önképzéssel naprakészen tartani.

A tantárgy általános célja:

Célja a felsőfokú szociális szakképesítéssel nem rendelkező képzésben résztvevők bevezetése a szociálpolitika és a családpolitika megismerésébe, az elemző képesség kialakítása.

A tantárgy speciális célja:

A jelölt ismerje a társadalmi viszonyok, a család- és személyközi kapcsolatok fő jellemzőit, funkcióit, az ezzel kapcsolatos alapfogalmakat és főbb elméleteket, a szociálpolitika és a családpolitika területeit és eszközrendszerét.

Ismerje és értse a társadalom működését, a társadalmi folyamatokat, a társadalmi és szociális problémák keletkezését, jelenlétét és a veszélyeztető tényezőket, valamint, hogy ezek hogyan hatnak az egyénre, családra, csoportokra, szervezetekre és közösségekre.

Ismerje és értse a társadalmi egyenlőtlenségeket, az egyenlőtlenségek és a kirekesztés csökkentése érdekében felhasználható szociálpolitikai eszközöket.

A tantárgy tartalma:

- a magyar társadalom népesedési helyzete, a mai családstruktúra jellemzői,
- a család szerepe, funkciója és helye a társadalomban,
- hátrányos helyzetű csoportok Magyarországon,
- a szociálpolitika fogalma, alapelvei, céljai,
- a szociálpolitika területei, jóléti újraelosztás, eszközei, technikái,
- az állam, egyházak, non-profit és profitorientált szervezetek szerepe a szociálpolitikában,

- a családpolitika alapelvei és eszköztárája (családtámogatások), hatásuk a családok helyzetére.

Ajánlott oktatófilmek: -

Szakirodalom:

- Kopp Mária – Kovács Mónika Erika (szerk) (2006): A magyar népesség életminősége az ezredfordulón. Budapest, Semmelweis Kiadó. 220–231. o.
- Andorka Rudolf (2006): Bevezetés a szociológiába. Budapest, Osiris Kiadó. 119–148., 156–185., 353–354., 511–530. o.
- Harcsa István - Monostori Judit (2012): Családi struktúrák az életciklusban. In: Társadalmi Riport. Szerk.: Kolosi Tamás-Tóth István György. Budapest, TÁRKI, . 65-93.

Jogszabályok:

- 1993. évi III. törvény a szociális igazgatásról és a szociális ellátásokról
- 1/2000. (I. 7.) SZCSM rendelet a személyes gondoskodást nyújtó intézmények szakmai feladatairól és működésük feltételeiről.
- 9/1999. (XI. 24.) SzCsM rendelet a személyes gondoskodást nyújtó szociális ellátások igénybevételeiről.
- 1997. évi XXXI. törvény a gyermekek védelméről és a gyámügyi igazgatásról
- 15/1998. (IV. 30.) NM rendelet a személyes gondoskodást nyújtó gyermekjóléti, gyermekvédelmi intézmények, valamint személyek szakmai feladatairól és működésük feltételeiről
- 2003. évi CXXV. törvény az egyenlő bánásmódról és az esélyegyenlőség előmozdításáról.
- 1998. évi LXXXIV. törvény a családok támogatásáról
- 1997. évi LXXXI. törvény a társadalombiztosítási nyugellátásról
- 1991. évi IV. törvény a foglalkoztatás elősegítéséről és a munkanélküliek ellátásáról.

Ajánlott filmek: -

I. Modul

Általános ismeretek az óvodai és iskolai szociális segítő tevékenység megvalósításához

Tantárgy neve: Szociális segítő tevékenység színterei (15 óra elmélet)

A tantárgy általános célja:

Az óvodai és iskolai szociális segítő tevékenység feladatellátás működtetésének, kereteinek megalapozása. Kiemelten a jelzőrendszer működésére, a tagok kötelezettségeire, a jogszabályokban meghatározott szolgáltatásokra, ellátásokra, különösen a családokat érintő lehetőségekre. Képessé válnak a képzésben résztvevők a segítő szakemberek (szociális, gyermekjólét, gyermekvédelem, köznevelés) rendszerben történő szerepének értelmezésére.

A tantárgy tartalma:

A leendő segítő megismeri a gyermekjólét, -védelem és köznevelés, mint komplex adaptációs működésre épülő rendszereket, és ennek a struktúrának az elemeit, szolgáltatásait, működését, illetve a rendszerrel kapcsolatba kerülő többi szereplőt (szülő, civil szervezetek, tankerület, önkormányzat, egyházi, állami fenntartók, szociális intézmények stb.), lehetséges szükségleteiket, együttműködési lehetőségeiket. A tantárgy felkészíti a képzésben résztvevőt a felnőttekkel és fiatalokkal való prevenciót szolgáló tevékenységekre, az együttműködést célzó munkára. A szakemberek a segítő folyamat során képesek lesznek a szereplőknél fellelhető erőforrások kliensek érdekében történő mozgósítására. A képzésben résztvevő megismeri és alkalmazni tudja a szakterületet meghatározó legfontosabb dokumentumokat, jogszabályokat. A képzésben résztvevő betekintést nyer elsősorban a gyermekvédelmet és köznevelési területet meghatározó értékekre, szakmai dilemmákra.

Ajánlott oktatófilmek:

- Wall.E (2008), Walt Disney Pictures

Szakirodalom, jogszabályok, módszertani anyagok

- 1997. évi XXXI. törvény a gyermekek védelméről és a gyámügyi igazgatásról.
- 2011. évi CXCV. törvény a nemzeti köznevelésről.
- 15/1998. (IV. 30.) NM rendelet a személyes gondoskodást nyújtó gyermekjóléti, gyermekvédelmi intézmények, valamint személyek szakmai feladatairól és működésük feltételeiről.
- 15/2013 (II.27) EMMI rendelet a pedagógiai szakszolgálati intézmények működéséről.
- 235/1997.(XII.17.) Korm. rendelet a gyámhatóságok, a területi gyermekvédelmi szakszolgálatok, a gyermekjóléti szolgálatok és a személyes gondoskodást nyújtó szervek és személyek által kezelt személyes adatokról.
- Módszertani útmutató. A gyermekvédelmi észlelő- és jelzőrendszer működtetése kapcsán a gyermek bántalmazásának felismerésére és megszüntetésére irányuló szektor semleges egységes elvek és módszertan. 2017. augusztus, Emberi Erőforrások Minisztériuma, Gyermekvédelmi és Gyámügyi Főosztálya, Emberi Erőforrások Minisztériuma Szociális és Gyermekvédelmi Szolgáltatások Főosztálya, Szociális és Gyermekvédelmi Főigazgatóság Módszertani Főosztálya.
- A család- és gyermekjóléti szolgáltatás által működtetett észlelő- és jelzőrendszer folyamatairól. 2017. augusztus. Emberi Erőforrások Minisztériuma.
- A család- és gyermekjóléti szolgáltatás által működtetett észlelő- és jelzőrendszer működésének és működtetésének szabályairól. 2017. augusztus. Emberi Erőforrások Minisztériuma.
- A család- és gyermekjóléti szolgáltatás keretében biztosított szociális segítő munkafolyamatiról- 2017. augusztus- Emberi Erőforrások Minisztériuma.
- A gyermekvédelmi gondoskodáshoz kapcsolódó család- és gyermekjóléti szolgáltatások folyamatairól. 2017. augusztus. Emberi Erőforrások Minisztériuma.

Ajánlott filmek:

- Akvárium (2009), BBC Films
- Az osztály (2007), Estonian Culture Film
- Holdfény királyság (2014), American Empirical Pictures
- Ítélet Magyarországon (2014) Miradouro Media LDA
- Juno (2007), Best Hollywood
- Mindenki (2016), Meteor Filmstúdió
- Polisse (2011), Mozinet
- Remélem legközelebb sikerül meghalnod (2018), Vertigo Média Kft.
- Sráckor (2013), IFC Films

Tantárgy neve: A professzionális intervenció tervezésének módszertana (15 óra gyakorlat; amely 20 fő feletti létszám esetén csoportbontásban kerül megvalósításra)

Tantárgy leírása**A tantárgy általános célja:**

Az Oktatási Program első moduljába sorolt „általános ismeretek az óvodai és iskolai szociális segítő tevékenység megvalósításához” című témakörhöz illeszkedik a tárgy. A tématerület célja a feladat ellátás működtetésének, kereteinek megalapozása, az óvodai és iskolai szociális segítő tevékenység szereplőinek széles körű megismerése. Ennek fontos eszköze a társadalomtudományi kutatások által kínált kvalitatív és kvantitatív módszerek és vizsgálati eljárások tárháza. Így indokolt az óvodai és iskolai szociális segítő tevékenység megvalósításához a szükségletfelmérés módszertanának megismerése, készítése.

A leendő segítő legyen képes az óvodai és iskolai szociális segítő tevékenység megvalósításához a szükségletfelmérés módszertanának alkalmazására. Képes legyen kvalitatív és kvantitatív módszerekkel felismerni a munkavégzés során felmerülő problémákat és igényeket. Legyen képes igény- és szükségletfelmérésre, az egyén és környezete közötti folyamatoknak, kölcsönhatásoknak, problémáknak rendszerszintű elemzésére.

Ismerje a társadalomtudományi kutatások módszertanát, alkalmazásuk feltételeit, a lehetséges beavatkozási módokat, azok előnyeit, hátrányait. Rendelkezzen olyan elméleti és módszertani ismeretekkel, amelyek birtokában a felmerülő problémák, megoldandó feladatok során korrektív és/vagy preventív megoldásokkal szolgál.

Nyerjen betekintést a társadalomtudományi kutatómódszertan eszközeibe, azok felhasználási módjaiba.

Tudja alkalmazni a képzés során tanult módszereket – azok adekvát módon történő felhasználásával. Képessé kell tenni a képzésben résztvevőinket egy kutatás megtervezésére, lebonyolítására, az új statisztikai-számítógépes módszereket ismertető szakirodalom értő olvasására, majd alkalmazására későbbi munkájuk során. Olyan praktikus ismeretek közvetítését tartjuk fontosnak, amelyek alkalmazásával képessé válnak önálló kutatáson alapuló munkák megírására.

Szükség van arra, hogy képzésben résztvevőink jártasságot szerezzenek a megfelelő mérési módszerek alkalmazásában, a legjobb információs módszerek kiválasztásában. Fontosnak tartjuk a társadalomtudományi kutatási módszerek ismertetését, alkalmazásuk begyakoroltatását.

A tantárgy tartalma:

- A társadalomtudományi kutatások általános jellegzetességei, a rendelkezésre álló módszerek;
- Társadalomtudományi kutatások tervezése, kivitelezése;
- A kvalitatív mérési módszerek és a kutatás megtervezése;
- Kvalitatív adatok feldolgozása;

- Kvantitatív mérési módszerek;
- Adatfelvétel, kérdőívszerkesztés;
- Kódolás, adatbevitel, adattisztítás, az adatok szerkesztése;
- Egyváltozós eljárások, és az ehhez kapcsolódó fogalmak;
- Összefüggések keresése, hipotézisek vizsgálata;
- Az adatok, kapott eredmények bemutatása.

Ajánlott oktatófilmek:

- GeneZYs 2015 ifjúságkutatás: <https://www.youtube.com/watch?v=qwpzeWjwOB4> (Ellenőrizve: 2019.09.27.)

Szakirodalom:

- Falus Iván - Ollé János (2000): Statisztikai módszerek pedagógusok számára. Budapest, Okker Kiadó.
- Lengyelne Molnár Tünde (2014): Kutatástervezés. Eger, Líceum Kiadó.
- Babbie, Earl (2002): *A társadalomtudományi kutatás gyakorlata*. Budapest: Balassi Kiadó.

Ajánlott filmek:

Dr Sántha Kálmán: Topologikus fordulat a kvalitatív pedagógiai kutatás módszertanában. <https://www.youtube.com/watch?v=QoLkE-g3Nis> (Ellenőrizve: 2019.09.27.)

II. Modul

Szociális csoportmunka gyakorlata

Tantárgy neve: Szociális segítség csoportban (6 óra elmélet)

Tantárgy leírása

A tantárgy általános célja:

Az esetkezelési munkaformák közül a csoportmunka kerül a középpontba. A képzés alatt hangsúlyt fektetünk a szociális és pszichológiai csoportok közötti különbségekre. A segítők megismerkednek különböző szociális csoportformákkal, s mindazokkal a jelenségekkel, melyek jellemzők rájuk. A tantárgy szerves részét képezi a különböző szociális problémákkal küzdő célcsoportokra írandó programok összeállításának szempontjai, fókuszálva a köznevelésre és az ott megjelenő célcsoportokra. A segítők megismerkednek a csoport előkészítésétől a lezárásig tartó folyamat során a csoportmunkásra háruló feladatokkal, dilemmákkal.

A tantárgy tartalma:

A képzésben résztvevők ismerjék meg: csoportmunka "elnevezések", csoportmunka fogalmi-aktuális kérdések, csoportmunka szakaszai és a csoportvezetői feladatok, csoportdinamika, csoportfejlődési fázisok, programterv, csoportvezetővé válás folyamata, csoportmunka szervezési sajátosságai a köznevelés rendszerében.

Ajánlott oktatófilmek: -

Szakirodalom:

- Hegyesi Gábor – Kozma Judit – Szilvási Léna, Talyigás Katalin (szerk.) (1997): A szociális munka elmélete és gyakorlata IV. kötet. Budapest, Bárczi Gusztáv Gyógypedagógiai Tanárképző Főiskola.

- Hadnagy József (2012): A szociálpedagógiai csoportmunka sajátosságainak leírása és konvertálási lehetőségei a tehetséggondozásban (Csoportmunka és GYELV-elemzés az EKF Kepes György Szakkollégiumában). Eger, EKF Liceum Kiadó.
- Hadnagy József (2001): Gyermekcsoportok létrehozásának és működtetésének módszertani sajátosságai. In: Esélyteremtés a pedagógiában. Szakmódszertani sorozat I. Eger, EKF 7-27. p.
- Carl Rogers (1986): Encounter csoportok. Magyar Pszichológiai Társaság, Szeged.
- Edouard Limbos (1985): Kulturális és szabadidős csoportok animálása. Budapest, Népművelési Intézet.
- Gerevich József (1983): Terápiák társadalma – társadalmak terápiája. Budapest, Magvető Kiadó.
- Barcy Magdolna: Csoportmódszerek alkalmazása a segítésben és a fejlesztésben, Budapest, Akadémiai Kiadó, 2012

Ajánlott filmek:

- Holt költők társasága (1989)
- A piszkos tizenkettő (1967)
- A sziget (2005)

Tantárgy neve: Szociális készségfejlesztés gyakorlata (12 óra gyakorlat, amely 20 fő feletti létszám esetén csoportbontásban kerül megvalósításra)

Tantárgy leírása

A tantárgy általános célja:

A csoportmunkában zajló szociális készségfejlesztés módszertanának megismerése, elsajátításra az elméletre alapozva. A programterv fogalmának megismerése után képessé válnak a képzés résztvevői különböző szükségletekkel leírható, a köznevelésben megjelenő célcsoportokra tematikus gyakorlatsor összeállítására s ez által a programterv megalkotására, annak megvalósítására, (egészségre nevelés, közösségben alkotás, prevenció stb.).

A tantárgy tartalma:

A képzésben résztvevők ismerjék meg: célcsoportok szociokulturális sajátosságainak beazonosítását, szükséglet centrikus célcsoport leírás, játék ismeret, gyakorlatok levezetésének kivitelezését, kérdéses technikát, sajátélményű csoport, mint a kiképző csoport szerves részét, mikrovezetés a célcsoporthoz kapcsolódó programterv alapján, visszajelzéseket a csoportvezetővé válás folyamatában, tematikus foglalkozás sorozat védése a csoport előtt.

Ajánlott oktatófilmek:

Szociális készségfejlesztő program – Igazságügyi és Rendészeti Minisztérium

Szakirodalom:

- dr. Szilágyi István (szerk) (2017): Szöveggyűjtemény a szociálpedagógus-képzés kurzusaihoz. Budapest, Liceum Kiadó.
- Hegyesi Gábor – Kozma Judit – Szilvási Léna, Talyigás Katalin (szerk) (1997): A szociális munka elmélete és gyakorlata IV. kötet Budapest, Bárczi Gusztáv Gyógypedagógiai Tanárképző Főiskola.
- Rudas János (1990): Delfi örökösei. Budapest, Gondolat Kiadó.
- Hadnagy József (2012): A szociálpedagógiai csoportmunka sajátosságainak leírása és konvertálási lehetőségei a tehetséggondozásban (Csoportmunka és GYELV-elemzés az EKF Kepes György Szakkollégiumában), Eger, EKF Liceum Kiadó. Hadnagy József (2001): Gyermekcsoportok létrehozásának és működtetésének módszertani sajátosságai. In: Esélyteremtés a pedagógiában. Szakmódszertani sorozat I. Eger, EKF 2001. 7-27. p.

- Edouard Limbos (1985): Kulturális és szabadidős csoportok animálása. Budapest, Népművelési Intézet.

Ajánlott filmek: -

Tantárgy neve: Csoportmódszerek fiatalokkal és felnőttekkel (12 óra gyakorlat, , amely 20 fő feletti létszám esetén csoportbontásban kerül megvalósításra)

Tantárgy leírása

A tantárgy célja:

A képzés résztvevői ismerjék meg a szociális csoportok szervezését segítő szociometria módszerét, valamint az igények és szükségletek feltárásához fontos módszereket. Erre alapozva különböző fókusszal ismerjék meg a szociálpedagógiában alkalmazott csoportmódszerek tematikáját, hogy képesek legyen az óvodában és az iskolában megjelenő csoportok szervezésére és vezetésére.

A tantárgy tartalma:

- A képzésben résztvevők ismerjék meg az alábbiakat: Szociometria módszere; Iskolai bántalmazás problémaköre; Értékfeltárás csoport módszere, folyamata; Életúttervezés módszere, tartalma; Konfliktuskezelő csoport módszere, tartalma; Pályaorientációs csoport módszere, tartalma; Csoportvezetéshez kapcsolódó kommunikációs skillek
- Értékfeltárás: célja, hogy olyan strukturált tréning-gyakorlatot sajátítsanak el a leendő segítők, amellyel támogatni tudják a gyermek és fiatal korosztály értékbizonytalanságait, és ezzel járuljanak hozzá a szocializációs rendszerek rendszerközi akkomodációjához.
- Életúttervezés: az oktatásban résztvevők ismerjék meg az életvezetést segítő és gátló tényezőkkel kapcsolatos megközelítéseket; sajátítsák el a tudatos életúttervezéshez szükséges módszertani eszközöket, melyet sikerrel használhatnak az óvodához kapcsolódó szülői csoportok esetében, valamint az iskolához kapcsolódó diák és felnőtt csoportokban.
- Konfliktuskezelés: célja, hogy a leendő segítők számára a szociálpedagógiai módszerek közül a konfliktuskezelés technikáihoz elméleti és gyakorlati alapozást adjon. Ismerjék meg a segítők az emberi konfliktusok okait, megoldási stratégiáit. Mikrovezetés után egy programterv alapján csoportvezetéssel adnak számot a segítők a képzésben elsajátítottokról, amit folyamatelemzésben foglalnak össze.
- Pályaorientáció: csoportos tanácsadás keretein belül megismerjék a pályaorientációhoz szükséges módszertani fogásokat (érdeklődés, képesség, pályaismeret).

Ajánlott oktatófilmek: -

Szakirodalom:

- Ludányi Ágnes (2006): Ismeret-önismeret. Budapest, Okker Kiadó.
- Bugán Antal (1994): Érték és viselkedés. Budapest, Akadémia Kiadó.
- Hadinger, B. – Kurz, W. – Mrusek, R. (2013): Értelemkeresés és személyiségfejlesztés. Budapest, Jel Kiadó., 13-90. o.
- Sárkány Péter: Módszerek az életúttervezéshez. (Az oktató által összeállított hallgatói segédanyag, amelyet a módszertani órákon megkapnak a képzésben résztvevők.)
- Rudas János (1990): Delfi örökösei. Budapest, Gondolat Kiadó.
- Dr. Szilágyi Klára (1994): A tanácsadó tanár módszertani lehetőségei az iskolában. Eger, EKF.

Ajánlott filmek: -

III. Modul

Közösségi szociális munka módszerei

Tantárgy neve: Közösségi szociális munka (5 óra elmélet)

Tantárgy leírása

A tantárgy általános célja:

A tárgy célja a képzésben résztvevők segítői munkaformáinak gazdagítása. A segítői beavatkozások közösségi formájának a megismertetése és az ezzel kapcsolatos specifikumok (folyamat, módszerek) elsajátítása, hogy a leendő szakember segítői beavatkozási lehetőségei bővüljenek.

A tantárgy tartalma:

- A leendő segítő az óvodai, iskolai szociális segítséghez kapcsolódóan ismerje meg a közösségi beavatkozás lehetőségeinek feltárását, annak elméleti háttérének megalapozását. Nyerjen betekintést a szabadidő pedagógiai terepeihez kapcsolódó elmélet és a közösségi beavatkozás elméleteinek hasonlóságai és eltéréseinek megismerésébe.
- Az oktatásban résztvevő a képzésben ismerje meg az alábbiakat: Szabadidő-szervezés és a közösségi munka közös pontjai és eltérései; Bevezetés a közösségi munka fogalmi rendszerébe; A közösségi munka történeti fejlődése; Közösségi munkához kapcsolódó tudományterületek; A közösségi munka modelljei; A közösségi munka meghatározása, a kétdimenziós vizsgálat; A közösségi munkás ismeretei, készségei, meghatározó értékek; A közösségfejlesztés fogalmainak megismerése; Az óvodai-iskolai szociális segítség közösségi aspektusai.

Ajánlott oktatófilmek: -

Szakirodalom:

- Varga A. Tamás – Vercseg Ilona (2001): Közösségfejlesztés. Budapest, Magyar Művelődési Intézet.
- Gosztonyi Géza (szerk.) (1996): A szociális munka elmélete és gyakorlata III. kötet. Budapest, Semmelweis Kiadó.
- Kozma Judit (szerk.) 1998): Kézikönyv szociális munkásoknak. Budapest, Szociális Szakmai Szövetség.
- Nicholas A. Christakis – James H. Fowler (2010): Kapcsolatok hálójában. Budapest, Typotex.
- Hadnagy József (2012): A szociálpedagógiai csoportmunka sajátosságainak leírása és konvertálási lehetőségei a tehetséggondozásban. Szakkollégiumi füzetek 1. Eger, Líceum Kiadó.

Ajánlott filmek:

- A hullám (2008)

Tantárgy neve: A közösségtervezés és közösségfejlesztés módszerei (1 óra elmélet, 24 óra gyakorlat, a gyakorlati órák 20 fő feletti létszám esetén csoportbontásban kerülnek megvalósításra)

Tantárgy leírása

A tantárgy általános célja:

A tárgy célja a közösségi beavatkozás folyamatának elsajátítása, hogy a képzésben résztvevők az óvodai-iskolai terepen is képesek legyenek a szakmai munkára. A résztvevők megismerkedjenek különböző, a közösségfejlesztés során használatos módszerrel.

A tantárgy tartalma:

A leendő segítők sajátítsák el a közösségi felmérés gyűjtőmódszerét és a cselekvési terv kimunkálásának módszertanát, ami egy lehetséges közösségi beavatkozás előkészítését is megalapozza. A közösségi beavatkozás előkészítésétől a lezárásig tartó folyamat során a közösségi munkásra háruló feladatokról, dilemmákról ismeretet és gyakorlatot szerezzenek.

A képzésben résztvevők ismerjék meg az alábbiakat: a közösségfejlesztés folyamata, módszerei; Interjú a közösségfejlesztésben; Szerepek; Biddle modell; Alinsky modell; Közösségiség értelmezése és a beavatkozás lehetőségei óvodában, iskolában (Szívesség szolgálat, Tankatalógus); Közösségi munka modellek a gyakorlatban (Közösségi kapcsolatok, tervezés); Cselekvési terv létrehozása egy óvodai és iskolai szituációra; Interjú a közösségfejlesztés során; Nyilvános beszélgetések vezetése; Video elemzés; GYELV elemzés; Jövőműhely módszerének alkalmazása.

Ajánlott oktatófilmek: -

Szakirodalom:

- Varga A. Tamás – Vercseg Ilona (2001): Közösségfejlesztés. Budapest, Magyar Művelődési Intézet.
- Gosztonyi Géza (szerk.) (1996): A szociális munka elmélete és gyakorlata III. kötet. Budapest, Semmelweis Kiadó.
- Kozma Judit (szerk.) 1998): Kézikönyv szociális munkásoknak. Budapest, Szociális Szakmai Szövetség.
- Nicholas A. Christakis – James H. Fowler (2010): Kapcsolatok hálójában. Budapest, Typotex.
- Hadnagy József (2012): A szociálpedagógiai csoportmunka sajátosságainak leírása és konvertálási lehetőségei a tehetséggondozásban. Szakkollégiumi füzetek 1. Eger, Líceum Kiadó.

Ajánlott filmek

- A hullám (2008)

IV. Modul: kiegészítő modul

A szociális munka alapismeretei

Tantárgy neve: A szociális professzió elméleti alapjai (15 óra elmélet)

Tantárgy leírása

A tantárgy általános célja:

A tantárgy célja, hogy bevezesse a képzésben résztvevőket a szociális szakma világába. Bemutatja a hétköznapi és a szakmai segítség összefüggését és különbségeit. Ismerteti és rendszerezi a szociális szakma irányzatainak, elméleteinek, módszereinek és munkaformáinak sokféleségét.

A tantárgy tartalma:

- A szociális szakmák történeti vonatkozásai; Hazai és nemzetközi meghatározások; A hétköznapi és a professzionális segítség kapcsolata; A szociális szakma fontosabb előfeltételei, kiindulópontjai; Ismeretek, képességek és feladatkörök a szociális szakmák gyakorlatában; Szociális szakma és köznevelés.
- A leendő segítő legyen képes a szakmai szempontból átgondolt segítségnyújtásra. Ismerje a szociális munka és szociálpedagógia fontosabb fogalmait.
- A képzésben résztvevő ismerje a professzionális segítségnyújtás fogalmi kereteit.
- Nyerjen betekintést a szociális szakmák elméleti sokszínűségébe.
- Tanulja meg alkalmazni a gyakorlatban a szociális munka fogalmait és elméleteit.

Ajánlott oktatófilmek: -

Szakirodalom:

- dr. Szilágyi István (szerk.) (2017): Szöveggyűjtemény a szociálpedagógus-képzés kurzusaihoz. Eger, Líceum Kiadó.
- Hegyesi Gábor-Talyigás Katalin (szerk.) (2006): A szociális munka elmélete és gyakorlata 1. kötet (Szöveggyűjtemény): Általános szociális munka. Budapest, NCSSZI.32-45; 70-83; 101-116; 138-159; 191-205.
- Kozma Judit (szerk.) (2006): Kézikönyv szociális munkásoknak (részletek). Budapest, Szociális Szakmai Szövetség.
- Sárkány Péter (2011): Szociálpedagógiai elméletek. Budapest Jel Könyvkiadó. 9-40.
- Szöllősi Gábor (2015): A szociális munka új, 2014-es globális definíciója, In: Párbeszéd: szociálismunka-folyóirat. Vol. 2.

Ajánlott filmek: -

Tantárgy neve: A szociális professzió gyakorlati alapjai (15 óra gyakorlat)

Tantárgy leírása

A tantárgy általános célja:

A tantárgy hármas célt követ: (a) képzésben résztvevők ismerjék meg a kliensekkel végzett munka szemléletét. (b) Sajátítsák el a segítő beszélgetés vezetésének módszertani alapjait; (c) Az elméleti és módszertani ismeretek összekapcsolása sajátélményű gyakorlatban.

A tantárgy tartalma:

- Módszerek a szociális szakmában. Az egyéni esetkezelés fogalma és módszertana; A problémamegoldás lépései; A krízisintervenció szabályai; A segítő beszélgetés jellemzői; Szakmai és etikai dilemmák; Az esetkezelés sajátosságai a köznevelés rendszerében.
- A leendő segítő legyen képes az esetkezelésre. Ismerje a problémamegoldó folyamat lépéseit és a krízisintervenció szabályait.
- Aképzésben résztvevő ismerje a segítőhivatáshoz nélkülözhetetlen attitűdöket.
- Nyerjen betekintést a szociális segítés szakmai és etikai dilemmáiba.
- Sajátítsa el az esetkezeléshez szükséges ismereteket és készségeket.

Ajánlott oktatófilmek: -

Szakirodalom:

- dr. Szilágyi István (szerk.) (2017): Szöveggyűjtemény a szociálpedagógus-képzés kurzusaihoz. Szerk: Eger, Líceum Kiadó.
- Bányai Emőke – Szabó Lajos – Tánczos Éva: Az esetmunka folyamata. In: Kozma Judit (szerk.) (2006): Kézikönyv szociális munkásoknak. Budapest, Szociális Szakmai Szövetség. Budapest.
- Bárdos Katalin (2006): Alapvető eszközök a szociális munkában. In: Kozma Judit (szerk.): Kézikönyv szociális munkásokna., Budapest, Szociális Szakmai Szövetség.
- Szabó Lajos (2003): A szociális esetmunka gyakorlata. Budapest, Wesley János Lelkészképző Főiskola.
- Sárkány Péter (2011): A szociális munka mint alkalmazott etika. In: Pécs, Szociális Szemle 2011/1-2; 7-18.

Ajánlott filmek: -

I. Modul

Általános ismeretek az óvodai és iskolai szociális segítő tevékenység megvalósításához

Tantárgy neve: Gyermekjólét és gyermekvédelem (10 óra elmélet, 10 óra gyakorlat)

A tantárgy leírása

A képzésben résztvevők megismerkednek a gyermekjóléti és gyermekvédelmi rendszerrel, annak jogi hátterével, a gyermekvédelmi törvény elveivel, céljaival.

Megismerik a gyermekvédelmi intézményrendszer és a gyermekvédelmi jelzőrendszer működését, a gyermekvédelmi alap- és szakellátás rendszerét, továbbá gyakorlati példákon keresztül a szociális munka és a társszakmák, jelzőrendszer tagok közötti együttműködés jellemzőit, felmerülő problémáit. Betekintést nyernek az óvodai-iskolai szociális segítő tevékenységnek a gyermekvédelem rendszeréhez való kapcsolódásába, a szociális segítő beavatkozási módjaiba és lehetőségeibe.

A tantárgy célja:

A képzésben résztvevők ismerjék fel az óvodában, iskolában jelentkező magatartási és szociális problémák okait. Váljanak képessé a problémák feltárására, kezelésére a szociális munka eszközeinek felhasználásával. Ismerjék meg a gyermekvédelem rendszerét, a kapcsolódó jogszabályokat. A megszerzett ismeretek birtokában váljanak képessé arra, hogy a felmerülő problémák kapcsán a családokat, az iskolát, a segítségre szoruló fiatalokat tájékoztassák. Ismereteket szerezzenek a konfliktuskezelés terén. Az esetelemzések révén gyakorlati tapasztalatra tegyenek szert. Lehetőség biztosítása a saját szakmai gyakorlat során szerzett ismeretek megosztására.

Követelmények (ehhez kapcsolódóan a modul tartalma):

1. A gyermekvédelem rendszere. A gyermekvédelmi törvény alapelvei, céljai. A család szocializációs feladatai a gyermekek egészséges személyiségfejlődése érdekében.
2. Családi konfliktusok (válás) hatása a gyermekek életében. Kompetencia-felelősség- együttműködés az oktatási, nevelési, egészségügyi és gyermekvédelmi intézmények között. A jelzőrendszer működtetése (esetelemzések).
3. A családok és az oktatási-nevelési-egészségügyi intézmények, valamint a hatósági intézmények (óvoda, iskola, védőnő, gyermekorvos, rendőrség, gyámhatóság) közötti együttműködéssel kapcsolatos problémák elemzése, ezek lehetséges okai (esetelemzések).
4. A gyermekjóléti szolgáltatás szerepe, feladatai a gyermekvédelem területén. Az óvodai és iskolai szociális segítő tevékenység. A gyermekjóléti szolgáltatás nyilvántartási rendszere. A gyermekvédelmi szakellátás szerepe, feladatköre, intézményrendszere.
5. Mediáció, mint a fájdalommentes konfliktuskezelés módszere. Tapasztalatok megosztása, esetmegbeszélés, reflexió (csoportmunka).

A tantárgy elvégzésével megszerezhető kompetenciák:

Képes:

Szükségletfelmérésre, az egyén és környezete közötti folyamatoknak, kölcsönhatásoknak, problémáknak holisztikus elemzésére.

Kritikus szemlélettel és reflektív módon megfogalmazni a társadalmi és szociális problémákat, a veszélyeztető tényezőket és a problémakezelés folyamatát.

Képes a szakmai csapatmunkára, a partneri együttműködésekre az érintettekkel, szakmai szervezetekkel, a társszakmák és a közigazgatás szakembereivel, civilekkel, önkéntesekkel, közösségi szolgálaton részt vevő diákokkal.

Ismeri:

Az iskolai szociális munkával, pedagógiai munkával, gyermekvédelmi tevékenységekkel kapcsolatos jogi szabályozásokat, törvényi hátteret.

Az iskolai szociális munka során alkalmazható beavatkozási módokat.

A társadalompolitika területeit, a szociálpolitika meghatározó irányait, elosztási mechanizmusait, valamint az egyéni, családi, közösségi élethelyzetekben, és a társadalmi és szociális problémák kezelésében alkalmazható szociálpolitikai alapelveket és technikákat.

A szociális szolgáltatási rendszert, a közszféra, valamint a magánszféra – ezen belül civil-, egyházi, piaci szféra – rendszereit.

Más segítő szakmák kompetenciaköreit, felkészült a gyakorlat során felmerülő problémák szakmai illetékességének felismerésére, és más szakmák szakembereivel való szakszerű együttműködésre.

Ajánlott oktatófilmek:

- Vigyázzunk rájuk? (SzGyF – Győr+ Média Zrt., 2017)
<https://www.youtube.com/watch?v=hShlkb83XP8> (Ellenőrizve: 2019.09.27.)
- Elválasztva (dokumentumfilm, Vincze Máté, SZFE–KMH, 2014)

Szakirodalom: -**Kötelező irodalom:**

- Szabó Lajos: Krízisintervenció a szociális esetmunkában. In.: A családsegítés elmélete és gyakorlata. Szöveggyűjtemény. (szerk.) Feuer Mária, Akadémiai Kiadó, Budapest, 2008.
- Lovas Zs.-Herczog Mária: Mediáció avagy a fájdalommentes konfliktuskezelés. Múzsák, Budapest, 1999.
- Herczog Mária: A gyermekvédelem dilemmái. Gyermekvédelmi kiskönyvtár, PONT Kiadó, 1997; ISBN 963 8336 27 7
- Insoo Kim Berg: Konzultáció sokproblémás családokkal. Családterápiás olvasókönyv sorozat. V., Budapest, 1995; ISBN 963 8089 79 2
- Varga Aranka: Gyermekvédelem és iskola. PTE BTK Oktató Kutató Központ. Pécs (2012).
- Rácz Andrea: Gyermekvédelem mint fragmentált társadalmi intézmény: a korporált szülőség értelmezése a hazai gyakorlatban. Debreceni Egyetem K., 2016.
- Filó Erika, Katonáné Pehr Erika: Gyermeki jogok, szülői felelősség és gyermekvédelem. Budapest. HVG-ORAC, 2015.

Ajánlott irodalom:

- Patricia Minuchin, Jorge Colapinto, Salvador Minuchin: Krízisről krízisre, A szegény családok segítése. Szociális szakmai gyűjtemény 1., Animula Kiadó, 2002; ISBN 963 9410 19 5
- Cole, M.-Cole.S.R.: Fejlődéslélektan. Osiris, 1997.

Jogszabályok:

- 1993.évi III. törvény a szociális igazgatásról és szociális ellátásokról
- 1/2000. SZCSM rendelet a személyes gondoskodást nyújtó szociális intézmények szakmai feladatairól és működésük feltételeiről
- 1997.évi XXXI. törvény a gyermekek védelméről és a gyámügyi igazgatásról
- 149/1997. (IX.10.) Korm.rend. a gyámhatóságokról valamint a gyermekvédelmi és gyámügyi eljárásról. (módosításai)
- 15/1998. (IV.30) NM. rendelet a személyes gondoskodást nyújtó gyermekjóléti, gyermekvédelmi intézmények, valamint személyek szakmai feladatairól és működésük feltételeiről (módosításai)
- Az egyes szociális és gyermekvédelmi tárgyú törvények módosításáról szóló 2015. évi CXXXXIII-törvény

- Nemzeti Köznevelésről szóló 2011. évi CXCV törvény

Ajánlott filmek:

- Átmeneti állomás (amerikai filmdráma, 2013)
- Az anyukám (finn-svéd filmdráma, 2005)
- Ez a fiúk sorsa (amerikai filmdráma, 1993)

Tantárgy neve: Köznevelés rendszere (5 óra elmélet, 5 óra gyakorlat)

A tantárgy leírása

A képzésben résztvevők betekintést nyernek és megismerik a hazai köznevelés rendszerét, a gyermekszerepek változásait, a XXI. század pedagógiai gondolkodásának és oktatásának jellemzőit hazai és nemzetközi kitekintésben. A kurzus keretében átfogó képet kap a képzésben résztvevő az elmúlt évtizedek oktatáspolitikai irányairól, központi kérdéseiről.

A magyarországi köznevelés struktúrájának bemutatása és áttekintése mellett bemutatásra kerül az egyes intézmények működése, működési környezete – szabályozók, feltételrendszer –, amelyek a nevelés tartalmi elemeinek meghatározói. A kurzus láttatja a tantervek különböző fajtáit, a tervezés szintjeit.

A tanári kompetenciák bemutatásával a pedagógiai folyamat tervezésébe, valamint a tanulási folyamat szervezésébe és irányításába kapnak betekintést a képzésben résztvevők.

A tantárgy célja

A kurzus kiemelt célja és feladata a képzésben résztvevők érdeklődésének felkeltése, az iskolázás társadalmi összefüggéseinek kérdéseiről. További cél a nevelés társadalmi jelentőségének és társadalmi szerepének feltárása, kiemelten a köznevelés rendszerének és az intézmények, mint szervezetek világának a bemutatása.

A tantárgy célja az is, hogy a képzésben résztvevők a kurzus végén képesek és készek legyenek a megszerzett tudásukat szintetizálni, illetve eredményesen alkalmazni saját szakmai munkájuk relációjában, képesek az értékelésre és összehasonlításra, a megszerzett ismeretek nyomán.

Követelmények (ehhez kapcsolódóan a modul tartalma):

A tantárgy tartalma:

A köznevelési rendszer struktúrája, tartalmi szabályozói

A köznevelés rendszere

Az intézményi fenntartás gyakorlata

A köznevelési rendszer intézményei; óvoda, általános iskola, gimnázium, szakgimnázium, szakközépiskola, szakiskola, köznevelési hídprogramok, gyógypedagógiai nevelési-oktatási intézmény, konduktív pedagógiai intézmény, alapfokú művészeti iskola, kollégium, pedagógiai szakszolgálatok, pedagógiai szakmai szolgáltatók, többcélú intézmények

A köznevelés tartalmi szabályozása: a tanterv meghatározása, a tanterv változásai, Nemzeti Alaptanterv, kerettantervek, Pedagógiai Program/helyi tanterv/helyi nevelési program.

Tanárképzés változása: tanári kompetenciák

Az iskola, mint szervezet

Az iskola eredményessége-fejlesztése

Család- és oktatás

Oktatási egyenlőtlenség – az oktatás méltányossága

Multikulturális oktatás-nevelés „jó gyakorlatai”

Tehetséggondozás/felzárkóztatás a pedagógia gyakorlatában

A tantárgy követelményei:

1. A tananyag, valamint az előadásokon elhangzottak alapján egy esettanulmány készítése valamely hátrányos csoport köréből az oktatás gyakorlatából, vagy
2. Szabadon választott pedagógiai/fenntartói „jó gyakorlat” feldolgozása a hátránykompenzáció és esélyegyenlőség témakörében, vagy
3. A fenntartói rendszer elemző bemutatása, vagy
4. Egy szabadon választott nemzetközi oktatási rendszer bemutatása, összehasonlító elemzése

A tantárgy elvégzésével megszerezhető kompetenciák:**Képes:**

- Képes értelmezni és a neveltek érdekében felhasználni azokat a társadalmi-kulturális jelenségeket, amelyek befolyásolják a tanulók esélyeit az intézményi, illetve intézményen kívüli életben.
- Képes reális képet kialakítani a neveltek világáról.
- Képes segíteni a közösség iránti elkötelezettség kialakulását, a társadalom számára hasznos és felelős, aktív szerepvállalás tanulását, a helyi, nemzeti és egyetemes emberi értékek elfogadását.

Ismeri:

- A képzésben résztvevő megismeri az oktatási rendszerek társadalmi-gazdasági funkcióit, változásuk, fejlődésük törvényszerűségeit, a szociokulturális háttér és oktatási eredményesség viszonyát, az interkulturális nevelés paradigmáját.
- Ismeri az iskolával szembeni társadalmi elvárások főbb jellemzőit, ismeri az iskola/óvoda, mint szervezet főbb funkcióit, sajátosságait.
- Átfogó képet alkot a köznevelési rendszer működéséről.
- Pedagógiai és társadalomelméleti tudást szerez a szocializációról, a kiemelt bánásmódot igénylő gyermekek pedagógiájáról, az enklavizációról és a multikulturalizmusról.
- Ismereteket szerez a köznevelési rendszer működésének egyes sajátosságairól, a tanulói csoportok jellemzőiről, a tanári szerep változásáról, a pedagógusképzés átalakulásának folyamatáról.
- Attitűdök:
 - A képzésben résztvevő elkötelezett az alapvető demokratikus értékek iránt.
 - Szociálisan érzékeny.
 - Nyitott a demokratikus, kritikus gondolkodásra és az erre való nevelési törekvésekre.
 - Nyitott a személyiségfejlesztés változatos módszereinek elsajátítására.
 - Elkötelezett a nemzeti értékek iránt.

Ajánlott oktatófilmek: -**Szakirodalom: -**

- Kötelező irodalom:
 - Altrichter, Herbert – Halász Gábor: A közép-európai országok decentralizációs politikái és azok eredményei – összehasonlító elemzés. In: Balázs Éva – Halász Gábor (szerk.): Oktatás és decentralizáció Közép-Európában. Okker Kiadó, Budapest, 2000.
 - Bíró Gyula - F. Rácz Tünde (szerk.) Nem születtem varázslónak - tanulmányok az óvodai, iskolai mentálhigiéné köréből, szerkesztő. Szerző- Kiadó: Amenca – Velünk Európába Szervezet Berettyóújfalu-Nagyrábé, 2012.
- Ajánlott irodalom:
 - Andor Mihály – Liskó Ilona: Iskolaválasztás és mobilitás. Iskolakultúra, Budapest, 2000.
 - Balogh Gyula: Halmozottan hátrányos helyzetű és roma tanulók integrációs nevelésének jogi háttere, törvényi változásai. In: Bíró Gyula (szerk.) Hosszútávon...- tanulmánykötet a közoktatás köréből. BÖTKT, Berettyóújfalu, 2007.

- Bíró Gyula: Iskolapélda – IPR a gyakorlatban – Sárréti Kapocs Program. In: Chrappán Magdolna (szerk.) Az iskolakezdés pedagógiai kihívásai. Magyar Óvodapedagógiai Egyesület - Debreceni Egyetem Neveléstudományi Intézet, Debrecen, 2011.
- Bíró Gyula: Egy innovációs program néhány gyakorlati aspektusa. Deliberationes folyóirat, Szeged, 2014.
- Chrappán Magdolna (szerk.) Tanárképzési háromszögek: iskolák, fenntartók és képzők együttműködése – Összehasonlító országtanulmányok, Debreceni Egyetem Bölcsészettudományi Kar, 2015.
- Habcsek László: A roma népesség demográfiai jellemzői, kísérleti előreszámítás 2050-ig. KSH Népeségtudományi Intézet, Budapest, 1999.
- Kézdí Gábor – Surányi Éva: Egy sikeres iskolai integrációs program tapasztalata. Educatio Társadalmi Szolgáltató Közhazsnú Társaság, Budapest, 2008.
- Mihály Ottó: Esélyegyenlőség és differenciálás, <http://epa.oszk.hu/00000/00035/00023/1999-01-ko-Mihaly-Eselyegyenloseg.html> (Ellenőrizve: 2019.09.27.)
- Radó Péter: Egyenlőtlenségek és méltányosság a közoktatásban. In: Halász Gábor és Lannert Judit (szerk.): Jelentés a magyar közoktatásról. OKI, Budapest, 2000.

Jogszabályok:

- 2011. évi CXCV. törvény a nemzeti köznevelésről
- 20/2012. (VII. 31.) EMMI rendelet a nevelési-oktatási intézmények működéséről és a köznevelési intézmények névhasználatáról
- 326/2013. (VII. 30.) Korm. rendelet a pedagógusok előmeneteli rendszeréről és a közalkalmazottak jogállásáról szóló 1992. évi XXXIII. törvény köznevelési intézményekben történő végrehajtásáról
- 110/2012. (VI.4.) Korm. rendelet a Nemzeti Alaptanterv kiadásáról, bevezetéséről és alkalmazásáról

Ajánlott filmek: A kurzushoz nem kapcsolódik ajánlott film

II. Modul

Szociális csoportmunka gyakorlata

Tantárgy neve: Cigányok és az iskola (2 óra elmélet, 8 óra gyakorlat, a gyakorlati órák 20 fő feletti létszám esetén csoportbontásban kerülnek megvalósításra)

Tantárgy leírása:

A tantárgy keretében a képzésben résztvevők a cigány gyermekek óvodai, iskolai specifikumaival, szükségleteivel, a nekik való segítségnyújtás formáival ismerkedhetnek meg.

A tantárgy általános célja:

Célja olyan szakemberek gyakorlat-orientált képzése, akik a szociális munkára vonatkozó globális alapelvek, tudományos és szakmai eredmények, etikai követelmények és alapvető módszerek birtokában képesek a szociális munka, mint hivatás művelésére, elsődlegesen a gyermek-jólét és a szociális szolgáltatások széles értelmezett területein.

A tantárgy tartalma:

1. Romológiai körkép – A cigányok megjelenése Magyarországon – vándorút
2. A magyarországi cigány törzsek felosztása
 - A cigány anyanyelvről, nyelvrokonságairól
 - A magyarországi cigányok földrajzi elhelyezkedése, demográfiai megoszlása

3. A romák kultúrája (költészet, népmesék, balladák, mondák, zene, tánc, film, képzőművészet, hagyományok)
4. Romák és a nevelés/oktatás, munkaerőpiaci integráció elősegítése a köznevelési rendszer programjaival

Szerepük a rendszerben, a felzárkózás stratégiái:

 - Cigány gyermekek a köznevelés első lépcsőfokán, az óvodai nevelés kihívásai
 - KSH népszámlálási statisztika, lemorzsolódási adatok, iskolai végzettséggel rendelkezők száma, aránya (alap -közép és felsőoktatásban)
 - munkaerő-piaci helyzet -lehetőségek a foglalkoztatás területén
 - NAT részei
 - MNTFS (Magyar Nemzeti Felzárkózási Stratégia), Roma Integráció Évtizede Program, Európai Unió Romastratégiája, Egyéb a társadalmi összetartozást erősítő stratégiák
5. Esélyegyenlőség – esélyegyenlőtlenség
 - burkolt személyiségelméletek és használatuk
 - emberek tipizálása
 - előítéletek
 - szegregáció
 - társadalmi attitűd
 - romákkal kapcsolatos előítéletek Európában/Magyarországon
 - Jogszabályi háttér: szegregáció tilalma, emberi jogok, egyenlő esélyű hozzáférés biztosítása
6. Romákkal végzett szociális munka – konfliktusok és leküzdésük
 - feszültségforrások a mindennapokban (szocializációs különbségek)
 - stratégiák a konfliktuskezelésben
7. Romákat segítő gyermekvédelmi és iskolai programok
 - Biztos Kezdet Gyerekházak
 - Tanoda
8. Segítségnyújtás roma programokban
 - Tudáshiány és tudásszerzés
 - Mobilitási problémák
 - Rehabilitáció kérdései
 - Kompetenciák
 - Személyes háttér
 - Negatív tapasztalatok feldolgozása
 - Egyéni motiváció
 - Pszichés problémák

A tantárgy elvégzésével megszerezhető kompetenciák:

A leendő segítő legyen képes

Az óvodai iskolai szociális munkás tudása és képességei birtokában személyiségével, segítő attitűdökkel, módszerekkel dolgozni, és a Szociális Munka Etikai Kódexben foglalt elveknek és értékeknek megfelelően gyakorolni hivatását.

Alapértéknek tekintse a segítséget kérő állampolgárok (kliensek) autonómiáját, jogait, az emberi (köztük a gyermeki) jogok érvényesülését, a társadalmi szolidaritás érvényesülését, az egyenlőtlenségek felszámolását, a kirekesztéssel érintett csoportok társadalmi befogadását, integrációját, a szegénység csökkentését, az esélyegyenlőség növelését.

Ismerje a szociális munka alapfogalmait, az ellátási köröket és a különböző ellátási formákat.

Tudja alkalmazni elsajátított tudását, legyen elkötelezett a társadalmi egyenlőtlenségek és a kirekesztés csökkentése, a gyermekvédelmi ellátórendszer működtetésében, felkészültek az ezek érdekében történő szakszerű és felelős gyakorlati szociális munka végzésére.

Szakirodalom:

- Ambrus Péter (2001): Cigányság és iskola. Pécs, Iskolakultúra-könyvek. 8. sorozat, 7-12. o.
- Babusik Ferenc (2005): Az esélyegyenlőség korlátai Magyarországon. Budapest, L'Harmattan Kiadó.
- Cserti Csapó Tibor (2002): A cigány népesség története és szociokulturális helyzete Magyarországon a kutatások tükrében In: A roma közösség kultúrája és iskolai pszichológiája (szerk): László J. Forray R. PTE BTK. Pécs, Pszichológiai Intézet – Romológia Tanszék.
- Budapesti Munkagazdaságtani Füzetek BWP 2006/6. Corvinus Egyetem
- Babusik Ferenc (2003): Késői kezdés, lemorzsolódás – Cigány fiatalok az általános iskolában. Új Pedagógiai Szemle 2003/10.
- Papp Z. Attila (2011): Roma tanulók az általános iskolában. Cigány kisebbség: oktatás, egyház, kultúra.
- Pik Katalin (2000): Cigány gyerekek és az óvoda esete. Budapest, Esély folyóirat. 2000/6.

Ajánlott filmek:

- Utolsó padban (1976., rend.: Kende Márta)

Tantárgy neve: Konfliktus és konfliktuskezelés (2 óra elmélet, 8 óra gyakorlat; a gyakorlati órák 20 fő feletti létszám esetén csoportbontásban kerülnek megvalósításra)

Tantárgy leírása:

A képzés során betekintést nyernek a képzésben résztvevők az elméleti és gyakorlati konfliktuskezelési készségek elsajátítására. A képzés hozzásegíti a képzésben résztvevőket, hogy bővítsék konfliktuskezelési technikájukat, megismerjenek alternatív módokat is.

A tantárgy általános célja:

A tantárgy célja, hogy a képzés során megismerjék a képzésben résztvevők az óvodában és iskolában előforduló lehetséges konfliktushelyzeteket.

Elméleti és gyakorlati ismereteik a képzésben résztvevők alkalmassá teszik a problémák érzékenyítésére, valamint olyan konfliktuskezelési megoldások alkalmazására, amelyet a mindennapi munkájukban alkalmazhatnak. A tantárgy ismeretanyagának elsajátítása lehetőséget ad arra, hogy a mindennapi óvodai és iskolai konfliktushelyzeteket elemezzék és megoldást találjanak rá.

A tantárgy célja, hogy bemutassa a konfliktusok fajtáit, illetve azokat a személyközi, esetleg intézményközi helyzeteket, amelyek a közoktatás szereplőit érinthetik. A képzés bemutatja az előítéletek okait és csökkentési lehetőségeit, a csoportközi konfliktusokat, és az oktatási rendszerben előforduló agresszió megjelenési formáit. Áttekinti a konfliktuskezelés módjait és technikáit (kooperatív módszerek, agressziómentes kommunikáció, resztoratív gyakorlatok, proaktív körök, mediáció, támogató csoport, megoldásfókuszú beszélgetés).

A tantárgy speciális célja a kortársbántalmazás (bullying, cyberbullying) jeleinek, formáinak, okainak, hatásainak megismertetése. Továbbá a prevenció és a megoldások egyéni és szervezeti módjainak az áttekintése. Az óvodai, iskolai szociális segítő legyen érzékeny a problémára, ismerje meg és kompetenciahatárain belül alkalmazza az egyéni és közösségi jól-lét érdekében a megismert technikákat.

A tantárgy tartalma:

Egy interjú (megoldásközpontú beszélgetés) készítése, elemzése óvodai, iskolai konfliktus, konfliktuskezelés témájában. Vagy egy eset bemutatása, elemzése, melyben konfliktuskezelésre irányuló beavatkozás történt. A dolgozat felépítése: a konfliktus bemutatása, a konfliktusban érintett szereplők (anonimitás!), megoldásra tett kísérletek, együttműködési lehetőségek, után követés, sikerek, kudarcok, tapasztalatok, reflexiók.

- A konfliktus fogalma, a konfliktusok típusai
- A konfliktusok megoldásának módszerei
- Az előítéletek csökkentésének lehetséges módjai
- Asszertivitás, empátia, kooperáció, kommunikáció
- A sikeres konfliktuskezelés öt pillére
- Drámajátékok, bábjátékok és a mesék szerepe a konfliktusok megoldásában
- Erőszakmentes konfliktuskezelés
- A kortársbántalmazás (bullying, cyberbullying), a kortársak egymásra irányuló agressziójának jelei, formái, okai, hatásai óvodás kortól.
- Az óvodai és iskolai bántalmazás prevenciója és a megoldási lehetőségei (egyéni és közösségi lehetőségek)

A tantárgy elvégzésével megszerezhető kompetenciák:

A leendő segítő legyen képes:

- a bizalomépítésre, a nyílt, hiteles, hatékony kommunikációra,
- szükségletfelmérésre, az egyén és környezete közötti folyamatoknak, kölcsönhatásoknak, problémáknak holisztikus elemzésére,
- az egészségmegőrző szemlélettel az adott intézményi közösséghez tartozók egészségeséletvitelének gyakorlati megvalósításában segítséget nyújtani,
- a kialakult konfliktus helyzetet megfigyelő szemszögből elemezni és értékelni,
- a helyes konfliktuskezelés megválasztására, nyitott az újszerű konfliktus megoldásokra és szívesen ismer meg új utakat.

A képzésben résztvevő ismerje az óvodai és iskolai szociális munka során alkalmazható beavatkozási módokat.

Nyerjen betekintést és munkájával járuljon hozzá az óvodai és iskolai élet zavartalan működéséhez szükséges komplex feltételek megvalósításához, ezáltal közvetve a tanulók szocializációs illetve tanulmányi sikereihez. Legyen érzékeny és nyitott a társadalmi és szociális problémákra, elkötelezett és vállaljon felelősséget a szakma értékei és a társadalmi szolidaritás ügye mellett. Legyen nyitott mások megismerésére, empátiával viszonyuljon az emberekhez, családokhoz, csoportokhoz és közösségekhez.

Tudja alkalmazni autonómiája, felelőssége tudatában az alábbiakat:

- Munkáját minden körülmények között felelősen, a szociális munka és a pedagógia, szociálpedagógia értékeit és alapelveit, a szociális szakmai etikai kódex iránymutatásait figyelembe véve, elméleti és gyakorlati megalapozottsággal végzi és képviseli.
- Elkötelezett a társadalmi egyenlőség, a demokratikus értékek, a jogállamiság és az európai értékkezősség mellett.
- Autonóm módon képes felismerni szerepét és helyét az óvodában, iskolában és a társszakmákkal való együttműködés során, a segítő munka közvetlen gyakorlatában, a különböző szinteken megvalósított team munkában.
- Felelősséget vállal a szolgáltatásokat igénybe vevők életébe történő beavatkozásért.

- Elkötelezett a szakmai etikai alapelvek gyakorlati alkalmazására, valamint a jogi és etikai keretek közötti felelős cselekvésre.
- Felelősséget vállal a rábízott információkért, valamint a dokumentációban rögzített adatokért, titoktartási kötelezettségét megtartja.
- Szakmai fejlődésének tudatos és felelős irányítója, képzésekben és továbbképzésekben, szupervízióban fejleszti önismeretét, önértékelését és szakmai tudását.
- Tevékenységét a kritikai gondolkodáson alapuló, kiszámítható, következetes, autonóm munkavégzés, a saját tevékenységre vonatkozó reflexiók jellemzik.
- Elméleti és módszertani ismereteinek birtokában, szakmai kapcsolatrendszerén keresztül autonóm módon felelősen alkalmazza az iskolai szociális munka során hatékony feladatmegoldást elősegítő preventív és/vagy korrekatív módszereket

Ismerje más segítő szakmák kompetenciaköreit, felkészült a gyakorlat során felmerülő problémák szakmai illetékességének felismerésére, és más szakmák szakembereivel való szakszerű együttműködésre.

Tanulja meg, fogadja el és a gyakorlatban is valósítsa meg az egészségmegőrző szemléletet és életvitelt.

Ajánlott oktatófilmek:

- Válasz-utak resztoráció MTVA - tv műsorok, filmek. YouTube - 2016. febr. 4.
- Iskolai konfliktuskezelés Régió Plusz Televízió YouTube - 2013. dec. 6.

Szakirodalom:

- Aronson, E. (2009): Columbine után. Az iskolai erőszak szociálpszichológiája. Budapest, AbOvo Kiadó.
- Barczy M., Szamos E. (2002): Mediare necess est. A mediáció technikai és társadalmi alkalmazása. Budapest, Animula.
- Berg, I. K., Shilts, L., (2016): WOWW-megközelítés. Megoldásépítés az iskolában. Budapest, Solutionsurfers.
- Coloroso, B. (2014): Zaklatók, áldozatok, szemlélők: az iskolai erőszak. Budapest, Harmat Kiadó.
- Dambach, K. E. (2001): Pszichoterror (mobbing) az iskolában. Budapest, Akkord Kiadó.
- De Jong, P., Berg, I. K. (2008): Feladattól a megoldásig. A megoldásközpontú interjúzás művészete. Budapest, Animula Kiadó.
- Dóczy-Vámos G. (2016): Az iskolai erőszak és zaklatás megelőzésére és visszaszorítására irányuló beavatkozási programok metaelemzése In: Neveléstudomány 2016.2.:67-79. o.
- Furman, B., (2018): Kids Skills, Megoldásközpontú gyermeknevelés a gyakorlatban. Miskolc, Z-Press Kiadó.
- Mihalecz G., Csizmadia, R., (2014): Kommunikációs és konfliktuskezelési készségek fejlesztése a családi életre nevelésben. In: Komlósi P., (szerk.) (2014) Családi életre és kapcsolati kultúrára való felkészítés, Budapest, L'Harmattan Kiadó, 108-137. o.
- Negrea, V., (2006): Mire jók a konfliktusok? A resztoratív eljárások alkalmazása a nevelési munkában In: Vekerdy T. (szerk.) „VAN más megoldás is Alternatív módszerek a középiskolában”. Budapest, SuliNova közoktatásfejlesztési és Pedagógus továbbképzési Kht.
- Puky Iné. (2003): Konfliktusok az óvodában (Esetelemző gyakorlatok). Budapest, Comenius Bt.
- Ratner, H., Yusuf, D., (2015): Megoldásközpontú coaching gyermekekkel és fiatalokkal: A brief megközelítés. Miskolc, Z-Press Kiadó.
- Szekszárdi J. (1995): Utak és módok. Pedagógiai kézikönyv a konfliktuskezelésről. Budapest, Iskolafejlesztési Alapítvány – Magyar ENCORE

- Twemlow, S. W., Sacco, F. C., (2012): Miért nem működnek az iskolai bántalmazás-ellenes programok. Budapest, Flaccus Kiadó.
- Young, S. (2018): Megoldásfókuszú iskolák. A bántalmazáskezelésen túl. Budapest, Solutionsurfers.

Ajánlott filmek:

- Ütös érvek című videó

Tantárgy neve: Szociális szerepjáték (2 óra elmélet, 8 óra gyakorlat)

Tantárgy leírása:

A képzésben résztvevők saját élmény szintjén megismerkedhetnek a szociálterápiás szerepjáték fiatalok körében alkalmazott csoportmódszerével.

A tantárgy általános célja:

A szociálterápiás szerepjáték módszer alkalmazásának elsajátítása, mely által a képzésben résztvevő olyan eszközt kap a kezébe, amelynek segítségével játékos formában valósítható meg a szocializációs hiányok pótlása, az attitűdök megváltoztatása, döntésképeség javítása, konfliktustűrés fokozása egy csoporton belül.

A tantárgy tartalma:

Oktatás típusa: gyakorlat, csoportmunka

A szociálterápiás szerepjáték (Sozialtherapeutisches Rollenspiel=STR), egy az 1970-es években, Németországban kifejlesztett tréningmódszer, amelyet elsődlegesen a szociálterápia, a felnőttképzés és a szupervízió területein alkalmaztak, és ami a szociális munka gyakorlatában alakult és fejlődött tovább. A szociálterápiás szerepjáték játékformákat kínál ön és mások észlelésének, a csoportbeli szociális viselkedés, valamint az aktuális problémák észrevételének, strukturálásának és megoldási stratégiáinak javítására. Az érzékelésen, észlelésen alapuló játékok esetén az egyéni élettörténet egyes mozzanatai kerülnek a felszínre. A csoportcentrikus játékok csoportbeli élményeket tesznek lehetővé, mely a csoport szerkezetét és folyamatát is visszatükrözi, foglalkozik a csoportban kialakuló kapcsolatok sajátosságával. A játékok célja a szocializációs hiányok pótlása, az attitűdök megváltoztatása, döntésképeség javítása, konfliktustűrés fokozása. A problémacentrikus játékok egy frusztráló és problematikus helyzet, élmény és cselekvés vonatkozásaival foglalkoznak. Cél a problémák elemzése, a cselekvési változatok kimunkálása, elégtelenség érzésének feldolgozása szerepjátékok alkalmazásával. A németországi megalkotók célcsoportja kezdetben az alkoholbetegek és szenvedélybetegek köre volt, a felhasználás területei azonban az évek során folyamatosan bővültek. Ilyen alkalmazási terület például a fiatalokkal való foglalkozás. Nemcsak a jelenlévő problémák feldolgozásában nyújt segítséget, hanem a prevenció területén is hatékony. A szociálterápiás szerepjáték a személyiség érlelésének szelíd módszere.

A tantárgy elvégzésével megszerezhető kompetenciák:

Problémaelemzés, problémacentrikus foglalkozások, csoportmunka, preventív megközelítés alkalmazása

Ajánlott oktatófilmek: -

Szakirodalom:

Kötelező irodalom:

- Adelheid Stein (2003): Valahol mindenkinek nyílik virág. A szociálterápiás szerepjáték csoportmódszere. Budapest Magyarországi Szociálterápiás Szerepjáték Egyesület.
- Bakos I. (szerk.) (2006.): JÁTÉKTÁR a nem formális pedagógia módszertanára épülő gyakorlatok fiataloknak és a velük foglalkozó szakembereknek. Székesfehérvár, Echo Innovációs Műhely, Bátya Gyermekvédelmi Szolgálat.
- Forray R. Katalin, Hegedűs T. András (2003): Cigányok, iskola, oktatáspolitiká. Budapest, Új Mandátum.
- Thomas Schmidt; [ford. Szőke Zsófia Eszter] (2009): Konfliktuskezelési tréninggyakorlatok: komplett forgatókönyvek tréningvezetőknek . Miskolc, Z-Press.
- Máté Zsolt és Nagy Tímea (szerk.) (2016): Iskolai bántalmazás, zaklatás megelőzése: módszertani füzet. Drogprevenciós Munkacsoport. Pécs, Drogprevenciós Munkacsop.

Ajánlott irodalom:

- Bagdy Emőke – Telkes J. (1999): Személyiségfejlesztő módszerek az iskolában. Budapest, Nemzeti Tankönyvkiadó.
- Rudas János (1990): Delfi örökösei. Budapest, Gondolat.
- Mérei Ferenc (1989): Társ és csoport. Budapest, Akadémiai Kiadó.
- Kurt Lewin (1975): Csoportdinamika (válogatás). Budapest, KJK.

Ajánlott filmek: -

III. Modul

Közösségi szociális munka módszerei

Tantárgy neve: Iskolai mentálhigiéné és egészségfejlesztés (2 óra elmélet, 8 óra gyakorlat; a gyakorlati órák 20 fő feletti létszám esetén csoportbontásban kerülnek megvalósításra)

Tantárgy leírása:

A tantárgy keretében a képzésben résztvevők ismereteket szereznek a lelki egészség, az egyéni és közösségi primer és szekunder prevenció témakörében.

A tantárgy általános célja:

A tantárgy célja, hogy ismereteket nyújtson a lelki egészség, az egyéni és közösségi prevenciók lehetőségei témakörében. A primer prevenciót szolgálja az életmódról, stresszkezelésről, egészségmagatartásról szóló ismeretanyag. A szekunder prevenciót célozza meg a mentális problémák, teljesítményzavarok, fejlődési zavarok, krízisek ismeretköre, mivel a korai felismerés, kezelésbe vétel, illetve a másodlagos tünetek kialakulásának megelőzésében a helyes környezeti viszonyulás elsődleges szerepet kap. A képzés célja, hogy megkönnyítse a szociális segítő szakember számára a mentálisan sérülékeny családokkal, diákokkal való munkát. Segítse a társszakmákkal (iskolapszichológus, védőnő, egészségtan tanár, pedagógusok) való adaptív együttműködést. Segítse a szakszerű felismerést, az ismeretek fényében a megfelelő attitűdök kialakítását.

A tantárgy tartalma:

Az iskolai mentálhigiéné fogalma, módszerei – preventív szemlélet az iskolában.

A lelki egészséget támogató személyiség tényezők (reziliencia, rugalmasság, empátia, hatékony kommunikáció).

Hátrányos helyzet és lelki egészség.

Fejlődési zavarok (autizmus spektrum zavar, iskolai készségek fejlődési zavara, értelmi akadályozottság) és mentális rendellenességek (magatartási-, érzelmi- teljesítményzavarok), krízisek gyermek- és serdülőkorban.

Életmód, egészségmagatartás, egészségfejlesztés (étkezés, mozgás, alvás, higiéné, szabadidő eltöltés, kóros szokások, kapcsolati élet, stresszkezelés).

Közösségfejlesztési lehetőségek (csapatépítés, proaktív körök, beszélgetőkörök, alkotókörök).

Prevenációs lehetőségek (kortárssegítés, nyugi ovi program, biztonságos iskolák program).

A tantárgy elvégzésével megszerezhető kompetenciák:

A leendő segítő legyen képes

- kritikus szemlélettel és reflektív módon megfogalmazni a társadalmi és szociális problémákat, a veszélyeztető tényezőket és a problémakezelés folyamatát.
- a bizalomépítésre, a nyílt, hiteles, hatékony kommunikációra.
- szükségletfelmérésre, az egyén és környezete közötti folyamatoknak, kölcsönhatásoknak, problémáknak holisztikus elemzésére.
- az egészségmegőrző szemlélettel az iskolai közösséghez tartozók egészséges életvitelének gyakorlati megvalósításában segítséget nyújtani.
- a szakmai csapatmunkára, a partneri együttműködésekre az érintettekkel, szakmai szervezetekkel, a társszakmák és a közigazgatás szakembereivel, civilekkel, önkéntesekkel, közösségi szolgálaton részt vevő diákokkal.

Ismerje fel autonóm módon szerepét és helyét az iskolában és a társszakmákkal való együttműködés során, a segítő munka közvetlen gyakorlatában, a különböző szinteken megvalósított team munkában.

- Vállaljon felelősséget a szolgáltatásokat igénybe vevők életébe történő beavatkozásért.
- Munkáját minden körülmények között felelősen, a szociális munka és a pedagógia, szociálpedagógia értékeit és alapelveit, a szociális szakmai Etikai Kódex iránymutatásait figyelembe véve, elméleti és gyakorlati megalapozottsággal végezze és képviselje.
- Elkötelezett legyen a szakmai etikai alapelvek gyakorlati alkalmazására, valamint a jogi és etikai keretek közötti felelős cselekvésre.
- Felelősséget vállaljon a rábízott információkért, valamint a dokumentációban rögzített adatokért, titoktartási kötelezettségét megtartja.
- Szakmai fejlődésének tudatos és felelős irányítója legyen, képzésekben és továbbképzésekben, szupervízióban fejlessze önismeretét, önértékelését és szakmai tudását.
- Tevékenységét a kritikai gondolkodáson alapuló, kiszámítható, következetes, autonóm munkavégzés, a saját tevékenységre vonatkozó reflexiók jellemezzék.
- Elméleti és módszertani ismereteinek birtokában, szakmai kapcsolatrendszerén keresztül autonóm módon felelősen alkalmazza az iskolai szociális munka során hatékony feladatmegoldást elősegítő preventív és/vagy korrektív módszereket.

A képzésben résztvevő ismerje az iskolai szociális munka során alkalmazható beavatkozási módokat

Nyerjen betekintést a társadalmi és szociális problémákra, legyen rájuk nyitott és elkötelezett, vállaljon felelősséget a szakma értékei és a társadalmi szolidaritás ügye mellett. Legyen nyitott mások megismerésére, empátiával viszonyuljon az emberekhez, családokhoz, csoportokhoz és közösségekhez.

Tudja alkalmazni és értse meg más segítő szakmák kompetenciakörét, legyen felkészült a gyakorlat során felmerülő problémák szakmai illetékességének felismerésére, és más szakmák szakembereivel

való szakszerű együttműködésre. Munkájával járuljon hozzá az iskolai élet zavartalan működéséhez szükséges komplex feltételek megvalósításához, ezáltal közvetve a tanulók szocializációs, illetve tanulmányi sikereihez.

Ismerje és értse

- a szakmai területhez kapcsolódó pszichológiai, jogi, pedagógiai, egészségügyi, szociológiai tudományok szociális munkához tartozó fogalomkészletét.
- a társadalom működését, a társadalmi folyamatokat, a társadalmi és szociális problémák keletkezését, jelenlétét és a veszélyeztető tényezőket, valamint, hogy mindezek hogyan hatnak az egyes emberekre, családokra, csoportokra, szervezetekre és közösségekre.

Tanulja meg, fogadja el és a gyakorlatban is valósítsa meg az egészségmegőrző szemléletet és életvitelt.

Ajánlott oktatófilmek: -

Szakirodalom:

- Kötelező irodalom:
- Bányai, E. (2003) Családtámogató programok Nyugat-Európában. Videotréningsorozat 3. füzet, Videotréningsorozat Alapítvány, Budapest.
- Gerevich J. (szerk.) (1998) Közösségi mentálhigiéné. Gondolat, Budapest.
- Haddad F., Gerson, R., (2017) Hogyan segítsünk a krízisben lévő gyermekeknek? Oriold és Társai Kiadó, Budapest.
- Kézdi B., (2000) Iskolai mentálhigiéné. ProPannonia, Pécs
- Komlósi P. (szerk.) (2014) Családi életre és kapcsolati kultúrára felkészítés. KGRE, L,Harmattan Kiadó, Budapest.
- Ranchburg J. (2012) Pszichológiai rendellenességek gyermekkorban. Saxum Kiadó KFT, Budapest.
- Robinson, K., Aronica, L., (2018) Kreatív iskolák. HVG Könyvek, Budapest.
- Walsh, F. (2016) A családi rugalmasság erősítése. Animula, Budapest.

Ajánlott irodalom:

- Bagdy E., Telkes J., (1999) Személyiségfejlesztő módszerek az iskolában. Nemzeti Tankönyvkiadó, Budapest.
- Comer, R. J., (2014) A lélek betegségei – Pszichopatológia. Osiris, Budapest.
- Ferge Zs., Makai Tóth M., (szerk.) (2010) Konferencia az esélyegyenlőséget növelő óvodai-iskolai jó gyakorlatokról. Gyerekesély füzetek, 6. MTA Gyermekszegénység elleni program , Budapest.
- F. Lassú Zsuzsa (szerk.) (2011) Gyermekek mentálisan sérülékeny családokban. ELTE Eötvös Kiadó, Budapest.
- Gácsér M. (2003) Gyermekpszichiátria. APC Stúdió, Gyula.
- Gácsér M. (2007) „Csodatévő virág” Gyermekpszichiátriai esettanulmányok pedagógusoknak, APC Stúdió, Gyula.
- Goldenberg, H., Goldenberg I., (2008) Áttekintés a családról III. Animula, Budapest.
- Kállai J., Oláh A., Varga J., (2014) Egészségpszichológiai a gyakorlatban. Medicina, Budapest.
- Kiss E., Makó H., (2013) Mentálhigiéné és segítő hivatás. ProPannonia, Pécs.
- L. Ritók Nóra (2017) Láthatatlan Magyarország. TEA Kiadó, Budapest.
- Remsberg, B., (2000) Gyermekeink és a stressz. Pont Kiadó, Budapest.
- Tausz K., (2006) A gyermeki szükségletek. MTA Gyermekszegénység elleni program

- A fiatalok lehetőségeinek kibontakoztatása Csákvári, Judit (ed.); Cs. Ferenczi, Szilvia (ed.)
URI: <http://hdl.handle.net/10831/40207> (Ellenőrizve. 2019.09.27.)

Ajánlott filmek: -

Tantárgy neve: Pedagógusok és a gyermekvédelmi szakemberek együttműködési lehetőségei (2 óra elmélet, 8 óra gyakorló; a gyakorlati órák 20 fő feletti létszám esetén csoportbontásban kerülnek megvalósításra)

Tantárgy leírása:

Képzés során a képzésben résztvevők megismerkednek a gyermekvédelmi intézmény rendszer elemeivel, valamint az idevonatkozó törvényi jogokkal és kötelezettségekkel, amelyek támogatják őket saját szakmai kompetenciák pontos határhúzásban és megmutatják azokat a kapcsolódási lehetőségeket a pedagógusok és a gyermekvédelmi szakemberek között, amelyek a gyermekek egészséges szellemi, fizikai és pszichés fejlődését szolgálják.

Segítséget kapnak abban, hogy milyen eszközökkel és milyen elérési úton tudnak kapcsolatot építeni és fenntartani az egyes szakemberek között.

A tantárgy anyagának elsajátítása a képzésben résztvevőket alkalmassá teszi, hogy a mindennapi életben szakmai közvetítőként is rá tudjanak nézni az egyes egyedi esetekre, valamint szakmai kompetenciákon belül maradván a leghatékonyabban eljárjanak az egyes intézményeknél. Az asszertív kommunikáció és mediációs módszerek alapvető részét képezik a tárgynak.

A tantárgy általános célja:

A tantárgy segíti a képzésben résztvevőket abban, hogyan tudnak hidat teremteni a pedagógusok és a gyermekvédelmi szakemberek, illetve a gyermekvédelmi jelzőrendszer intézményei között. A tárgy keretében definiálják az egyes intézmények és ellátók feladat és hatáskörét, ahogyan az ajánlott kommunikációs csatornákat és az időzítés fontosságát is.

A tantárgy tartalma:

1. Gyermekvédelmi jogi háttér ismeret és alkalmazási területek
2. Gyermekvédelmi jelzőrendszer és működési szabályok
3. Asszertív kommunikáció
4. Mediációs alapismeretek és módszerek
5. Gyakorlat fókuszú intervenciók eszköztár

A tantárgy elvégzésével megszerezhető kompetenciák:

A leendő segítő legyen képes

- kreatívan és megfigyelő szemszögből ránézni a megoldandó helyzetekre.
- javaslatot tenni a pedagógusok és az egyes szakemberek és/vagy intézményeik általános és eseti együttműködésére.
- megtervezni és kialakítani azt a leghatékonyabb szakmai működést, amely a környezetében a legpozitívabb hatást váltja ki.
- hatékony szakmai viták lebonyolítására, melynek célja a gyermek jólléte.

Ismerje az ide vonatkozó törvényi rendelkezéseket és azok alkalmazási területeit. Felismeri azokat a helyzeteket és haladéktalanul cselekszik, azokban az egyedi helyzetekben, ahol azonnal szükséges, együttműködik a pedagógusokkal és a gyermekvédelmi szakemberekkel. Rendelkezik olyan

kommunikációs eszköztárral, amellyel képes támogatni a pedagógusokat és a gyermekvédelmi szakembereket a gyermek számára legjobb közös út felvázolásában.

Ajánlott oktatófilmek:

- Problem-Oriented Policing: Where Social Work Meets Law Enforcement
- <https://www.youtube.com/watch?v=wK8glFZuQw8> (Ellenőrizve: 2019.09.27.)
- Baltimore police pair with social workers
- <https://www.youtube.com/watch?v=cJ3tY1RMuuU> (Ellenőrizve: 2019.09.27.)
- Intervention based on trust and relationships
- <https://www.youtube.com/watch?v=UZ4cziCXxW4&list=PL60rnxFroaBsZO1Rf0bnl5711qAuDSCjl> (Ellenőrizve: 2019.09.27.)

Szakirodalom:

- dr. Gyurkó Szilvia (2015): Rám is gondolatok – a gyermekközpontú válás lépései. Budapest Bookline könyvek.
- Patrick Lencioni (2009): Kell egy csapat. Budapest, HVG Könyvek.
- Sheryl Sandberg (2013): Dobj be magad! - Nők több szerepben. Budapest, HVG Könyvek.

Ajánlott filmek:

- Kutyaszálló (2009)
- Annie (2014)
- Védtelen gyermek (2008)

Tantárgy neve: Iskolai projekttervezés (2 óra elmélet, 8 óra gyakorlat)

A tantárgy leírása

Iskolai projektek tervezésével és megvalósításával kapcsolatos gyakorlati kurzus.

A tantárgy célja:

A képzésben résztvevő gyakorlatot szerez a projekt-tervezés és projektmenedzselés terén. Korábban elkészült projekteket elemzünk. Egy választott iskolai problémakör megismerését és elemzését követően projekt-tervek készülnek a probléma megoldására. A projekt-terveket közösen elemezzük, értékeljük megvalósításának lehetőségeit, korlátjait.

Követelmények (ehhez kapcsolódóan a modul tartalma):

Célok meghatározása, haladás mérésének pontosítása

A szükségletalapú projekttervezés, mire kínál megoldást a projekt

Sok-szemponturn szükségletfelmérés, adatgyűjtés, adatok rendezése, értékelése

Feladattervezés, beavatkozási stratégia elkészítése, a monitoring munka, visszacsatolás, eredmények értékelése

Projekt-kommunikáció, menedzsment, forrásteremtés, pályázatírás

Iskolai projektek elemzése.

Számonkérés módja: szóbeli prezentáció.

A tantárgy elvégzésével megszerezhető kompetenciák:

Képességek:

- Képes kritikus szemlélettel és reflektív módon megfogalmazni a társadalmi és szociális problémákat, a veszélyeztető tényezőket és a problémakezelés folyamatát.
- Képes szükségletfelmérésre, az egyén és környezete közötti folyamatoknak, kölcsönhatásoknak, problémáknak holisztikus elemzésére.
- Képes a szakmai csapatmunkára, a partneri együttműködésekre az érintettekkel, szakmai szervezetekkel, a társszakmák és a közigazgatás szakembereivel, civilekkel, önkéntesekkel, közösségi szolgálaton részt vevő diákokkal.

Ismeretek:

- Ismeri a szakmai területhez kapcsolódó pszichológiai, jogi, pedagógiai, egészségügyi, szociológiai tudományok szociális munkához tartozó fogalomkészletét.
- Ismeri a társadalom működését, a társadalmi folyamatokat, a társadalmi és szociális problémák keletkezését, jelenlétét és a veszélyeztető tényezőket, valamint, hogy mindezek hogyan hatnak az egyes emberekre, családokra, csoportokra, szervezetekre és közösségekre.
- Ismeri és érti a társadalompolitika területeit, a szociálpolitika meghatározó irányait, elosztási mechanizmusait, valamint az egyéni, családi, közösségi élethelyzetekben, és a társadalmi és szociális problémák kezelésében alkalmazható szociálpolitikai alapelveket és technikákat.

Ajánlott oktatófilmek: -

Szakirodalom:

- Abrignani B., Gomes R., Vilder D. (2003) Projektmenedzsment – T-kit. Mobilitás, Budapest.
- Haraszi I., Huber B. (2005): Projektfejlesztés és pályázatírás. NCSSZI, Budapest.
- Hüse L., Péntes M., Molleman G., Gurály E. (2008): Szükségletalapú projekttervezés egyszerűen – Mentori kézikönyv a PREFFI módszer használatához. Göllös Viktor S. Sz. Á. I., Nyíregyháza.
- TÁRKI (2002): A projekttervezés és előkészítés módszertani jelentősége a Humánerőforrás-fejlesztési Operatív Program (HEF OP) operacionalizálása szempontjából. IFM Humán Erőforrás Hátértanulmányok, Budapest.

Ajánlott filmek: -

IV. Modul: kiegészítő modul

A szociális munka alapismeretei

Tantárgy neve: A szociális munka keretei (5 óra elmélet, 5 óra gyakorlat)

Tantárgy leírása:

A képzés célja olyan szociális munkások képzése, akik felkészültek az emberi viselkedésről és a társadalmi rendszerekről szóló elméletek felhasználásával, az emberi jogokon és a társadalmi igazságosság elvein alapuló, a társadalmi integrációt, a demokratikus viszonyok erősítését szolgáló szakmai szociális munka végzésére. Képesek az ember és a társadalmi környezete közötti harmónia kialakítására és megőrzésére, a feszültségeket hordozó viszonyok, szociális problémák megelőzésére, szakszerű kezelésére.

A tantárgy általános célja:

Célja olyan szakemberek gyakorlat-orientált képzése, akik a szociális munkára vonatkozó globális alapelvek, tudományos és szakmai eredmények, etikai követelmények és alapvető módszerek birtokában képesek a szociális munka, mint hivatás művelésére, elsődlegesen a gyermek-jólét és a

szociális szolgáltatások szélesen értelmezett területein. A képzést elvégzők elkötelezettek a társadalmi egyenlőtlenségek és a kirekesztés csökkentése, a szociális- és gyermekvédelmi ellátórendszerek működtetésében, felkészültek az ezek érdekében történő szakszerű és felelős gyakorlati szociális munka végzésére

A tantárgy tartalma:

1. A szociális munka története, az iskolai szociális munka kialakulása – jeles képviselői
 - Ókor, középkor, újkor – a segítség története
 - Képviselői (pl: Mária Terézia, Mary Richmond, Jane Adams, S. Barnett stb.)
 - Területei (alap- és szakellátás)
2. A szociális munka meghatározása (alapfogalmak: egyén, család, közösség, kliens, problémakörök, korrekció, prevenció stb.) és csoportosítása:
 - A szociális munka olyan professzió: mely egyéneknek, családoknak, csoportoknak és közösségeknek nyújt segítséget problémáik megoldásában
 - Hosszú távú célja, hogy a segített kliensek alkalmassá váljanak problémáik önálló, saját természetes támaszaik segítségével történő megoldására
 - Egyszerre korrektív és preventív jellegű tevékenység
 - Egyéni esetkezelés/ családi munka/ csoportmunka/ közösségi munka
 - Humán öko-rendszer felépítése
3. A szociális munkához szükséges tudások és készségek rendszere
 - Az ismeretek szélessége:
 - Az általános szociális munka ismerete
 - Egy adott gyakorlati terület ismerete
 - Az adott intézmény működésének ismerete
 - Az adott kliensrendszer ismerete
 - Egy bizonyos interakció ismerete
 - Az ismeretek mélysége:
 - önismeret
 - kommunikáció
 - eredményességre való készség
 - empátia
 - feltétel nélküli elfogadás
 - kongruencia

+ Gyakorlat: önismereti játékok, kommunikációt, együttműködést segítő feladatok – saját élmény
4. A szociális munka értékei, etikai dilemmák (kompetenciák)
 - Beavatkozási dilemma
 - Értékelő dilemma
 - Kontroll dilemma
 - Elkötelezettségi dilemma
 - Autonómia dilemma
 - Szolidaritási dilemma
 - Sorrendiségi (prioritási) dilemma
 - Kompetencia dilemma
 - Visszatérő kliens dilemma
5. A Szociális Munka Etikai Kódexe (előzmény, kialakulás, tartalom)
6. Szociális munka családokkal
7. Szociális munka csoportokkal
8. Közösségi szociális munka
9. A segítő munkában alkalmazható adatgyűjtési technikák

A tantárgy elvégzésével megszerezhető kompetenciák:

A leendő segítő legyen képes:

- Az iskolai szociális munkás tudása és képességei birtokában személyiségevel, segítő attitűdökkel, módszerekkel dolgozik, és a Szociális Munka Etikai Kódexben foglalt elveknek és értékeknek megfelelően gyakorolja hivatását.
- Alapértéknek tekinti a segítséget kérő állampolgárok (kliensek) autonómiáját, jogait, az emberi (köztük a gyermeki) jogok érvényesülését, a társadalmi szolidaritás érvényesülését, az egyenlőtlenségek felszámolását, a kirekesztéssel érintett csoportok társadalmi befogadását, integrációját, a szegénység csökkentését, az esélyegyenlőség növelését.

Ismerje a szociális munka alapfogalmait, az ellátási köröket és a különböző ellátási formákat.

Ajánlott oktatófilmek: -**Szakirodalom:**

- Hegyesi Gábor - Talyigás Katalin, Tánczos Éva, Gosztorny Géza, Kozma Judit, Szilvási Léna (2006): A szociális munka elmélete és gyakorlata 1-4. kötet (bizonyos fejezetek). Budapest, ESÉLY Családsegítő Szolgálat.
- Albert-Lőrincz Enikő (2008): Szociális munka és tanácsadás az iskolában. Kolozsvár, Ábel Kiadó.
- Bányai Emőke (1996): Az iskolai szociális munkáról. In: Kézikönyv a szociális munka gyakorlatához. Budapest, Szociális Szakmai Szövetség.
- Budai István (1996): Gyermekvédelem az iskolában és/vagy iskolai szociális munka. In: Iskolai szociális ismeretek (szerk.: Jankó Judit). Pécs Comenius Bt.
- Jankó Judit (2009): Szociális szakértelem az iskolában – iskolai szociális munka. In: Az iskola szocializációs funkciói (szerk.: Bábosik István – Torgyik Judit). Budapest, Eötvös József Kiadó.
- Jankó Judit (2010): Iskolai szociális munka szolgáltatás Magyarországon In.: Iskola a társadalmi térben és időben – Pécsi Tudományegyetem.
- Máté Zsolt (2015): Iskolai szociális munka. Budapest, Esély folyóirat – 2015./4.

Jogsabályok:

- 1993. évi III. törvény a a szociális igazgatásról és szociális ellátásokról
- 15/1998. (IV. 30.) NM rendelet a személyes gondoskodást nyújtó gyermekjóléti, gyermekvédelmi intézmények, valamint személyek szakmai feladatairól és működésük feltételeiről

Ajánlott filmek: -

Tantárgy neve: A szociális munka módszerei (5 óra elmélet, 5 óra gyakorlat)

Tantárgy leírása:

A tantárgy keretében a képzésben résztvevők az iskolai szociális munkában alkalmazható eszköztárral, módszerekkel ismerkednek meg, figyelembe véve az óvodai-iskolai segítés speciális feltételeit.

A tantárgy általános célja:

A tantárgy célja reális, kompetenciahatárokat tiszteletben tartható, az óvodai, iskolai életben alkalmazható módszerekkel megismertetni a képzésben résztvevőt és saját élményt szerezni a módszerek alkalmazásában. Jól használható, hatékony, a jelen kor igényeinek megfelelő módszertani

eszközökkel és szemléletformálással segíteni a képzésben résztvevőt a szakterületén való helytállásban.

A tantárgy tartalma:

A képzés során a képzésben résztvevő az alábbi témákkal ismerkedik meg:

Az állapot megismerés módszerei:

- interjúk: problémafeltáró első interjú, életmód interjú, családi interjú stb.
- kérdőívek: tanulási motiváció, önszabályozott tanulás, reziliencia – skála stb.
- „Beszéljünk a gyerekekről” módszer

A beavatkozás módszerei:

- ügyintézésben való segítségnyújtás;
- közvetítés;
- konzultáció;
- tanácsadás
- információnyújtás
- segítő beszélgetés módszere tanulóval, szülővel
- családkonzultációs alapok – rendszerszemléletű interjúk
- esetmunka tanulókkal, szülőkkel (egyéni és csoportos játékok, kártyamódszerek /DIXIT, Mackókártya, Érzelmi intelligencia kártyák/)
- szociális munka hátrányos helyzetű gyerekcsoportokkal, a csoportmunka modelljeinek adaptálása gyerekcsoportra
- közösségi munka – önkéntesség, rendezvények
- munkacsoportok szervezése szakemberekkel

Esetmegbeszélés – szupervízió pedagógusokkal és társintézményi szakemberekkel

A szociális munka és a pedagógiai munka különbségei és kompetenciái

A szociális munkás autonómiája

A tantárgy elvégzésével megszerezhető kompetenciák:

A leendő segítő legyen képes

- a bizalomépítésre, a nyílt, hiteles, hatékony kommunikációra.
- szükségletfelmérésre, az egyén és környezete közötti folyamatoknak, kölcsönhatásoknak, problémáknak holisztikus elemzésére.
- a szakmai csapatmunkára, a partneri együttműködésekre az érintettekkel, szakmai szervezetekkel, a társszakmák és a közigazgatás szakembereivel, civilekkel, önkéntesekkel, közösségi szolgálaton részt vevő diákokkal.

Ismerje

- A szociális munka során alkalmazható beavatkozási módokat.
- Más segítő szakmák kompetenciaköréit, felkészült a gyakorlat során felmerülő problémák szakmai illetékességének felismerésére, és más szakmák szakembereivel való szakszerű együttműködésre.
- Rendelkezik olyan elméleti és módszertani ismeretekkel, amelyek birtokában a felmerülő problémák, megoldandó feladatok során korrektív és/vagy preventív megoldásokkal szolgál.

Ismerje autonómiáját és felelősségét, mely szerint

- Felelősséget vállal a szolgáltatásokat igénybe vevők életébe történő beavatkozásért.
- Elkötelezett a szakmai etikai alapelvek gyakorlati alkalmazására, valamint a jogi és etikai keretek közötti felelős cselekvésre.
- Felelősséget vállal a rábízott információkért, valamint a dokumentációban rögzített adatokért, titoktartási kötelezettségét megtartja.

- Tevékenységét a kritikai gondolkodáson alapuló, kiszámítható, következetes, autonóm munkavégzés, a saját tevékenységre vonatkozó reflexiók jellemzik.

Ajánlott oktatófilmek: -

Szakirodalom:

- Csörsz Ilona, Csabai Márta, Szili Katalin (2009): A gyógyító kapcsolat élménye - Kézikönyv és oktatólemez a kapcsolati készségek fejlesztéséhez - Kézikönyv és oktatólemez a kapcsolati készségek fejlesztéséhez. Budapest, Oriold és Társai Kft.
- Insoo Kim Berg (2007): Konzultáció sokproblémás családokkal - Családterápiás sorozat 5. Budapest, Animula Kiadó.
- Pataki Éva (2010): Szociális munka csoportokkal. Szociotéka sorozat. Módszertani kézikönyv. Debrecen, Debreceni Egyetem Szociológia és Szociálpolitika Tanszéke. <http://mek.oszk.hu/11900/11917/11917.pdf> (Ellenőrizve: 2019.09.27.)
- Sándor-Lenkei Aida – Sándor Tamás (2017): A reális énkép szerepe a szociális segítségben. Budapest Nemzeti Szakképzési és Felnőttképzési Hivatal.
- Temesváry Zsolt (2018): A szociális munka és a szociálpedagógia modern elméletei. Budapest, L'Harmattan Kiadó.
- Titti Solandus (2010): Modul1 Beszéljünk a gyerekekről – Amikor a szülőnek mentális problémái vannak
- https://www.strong-kids.eu/rpool/resources/restricted/KS_Module_1_Lets_Talk_about_Children_hun.pdf (Ellenőrizve: 2019.09.27.)
- Tringer László (2007): A gyógyító beszélgetés. Budapest, Medicina.

Ajánlott filmek: -

Tantárgy neve: Gyerekjogok (5 óra elmélet, 5 óra gyakorlat)

Tantárgy leírása:

Képzés során a képzésben résztvevők megismerkednek a gyerekjogokkal, azok betartásának vagy nem betartásának következményeivel.

Betekintést nyernek az alkalmazási területekbe, az interaktív és frontális oktatás módszereire, egyéni és csoportos szinten is.

Praktikus, kész óratervet kapnak a gyerekjogok különböző életkorban történő bemutatására.

A tantárgy megismerteti a képzésben résztvevőkkel a gyerekjogok fogalmát, tartalmát, a gyerek és a felnőtt társadalom ide vonatkozó kötelezettségeit is.

A tantárgy anyagának elsajátítása a képzésben résztvevőket alkalmassá teszi, hogy a mindennapi életben értelmezzék és alkalmazzák a gyerekjogok oktatását és tiszteletben tartását és tartatását.

A közösségépítés és az önismeret alapvető részét képezi, hogy mindenki tisztában legyen az őt megillető jogokról és kötelezettségekről.

A tantárgy általános célja:

Az ENSZ Gyerekjogi Egyezmény, melyet Magyarország 1990-ben írt alá, és az 1991. évi LXIV. törvénnyel hirdetett ki, megismerése, elemeinek beépítése a magyar gyermekvédelmi törvénybe.

A három fő elv: védelem, ellátás-gondozás és részvétel elvei mentén minden óvodai és iskolai segítő tisztán értse azt a legfontosabb 42 gyerekjogot, amelynek ismerete nélkülözhetetlen a gyerekekkel foglalkozók körében.

A tantárgy tartalma:

- A jog fogalma
- A kötelezettség fogalma
- ENSZ gyermekjogi egyezmény és gyermekvédelmi törvény
- Gyerekjogok gyereknyelven
- Leggyakrabban előforduló gyermekek ellen irányuló jogsértések
- Kihez fordulhatnak jogsértés esetén?
- Óratervek
- Esetfeldolgozások
- Szakmai kompetencia határok

A tantárgy elvégzésével megszerezhető kompetenciák:

A leendő segítő legyen képes

- az aktuális, életkor specifikus viselkedési „trendek” beazonosítására.
- különbséget tenni az életkornak megfelelő korcsoportú kihívások által vezérelt és az önmagukra és/vagy környezetükre negatívan ható viselkedések minták között.
- felismerni a gyermekjogsértési helyzeteket.
- a gyermekvédelmi jelzőrendszer szabályaiban és a szerint cselekedni.

Ismerje és rendelkezzen azzal a tudással, hogy értelmezze a 1997. évi XXXI. törvény a gyermekek védelméről és a gyámügyi igazgatásról.

Ismerje

- a gyermekjogokat és azok érvényesítésének feltételeit a mindennapokban.
- az ENSZ gyermekjogi egyezmény tartalmát.
- a gyermekvédelmi jelzőrendszer működési szabályait.

Ajánlott oktatófilmek:

- Mik azok a Gyerekjogok? Unicef Magyar Bizottság
<https://www.youtube.com/watch?v=8qHdSdkh5vA> (Ellenőrizve: 2019.09.27.)
- Gyermekjogi animáció (Unicef)
- <https://www.youtube.com/watch?v=PqpB7TUSoSo&list=PLhy6C6hkiM5ZvEo9-xOz5Nxp7ZNXEoid4> (Ellenőrizve: 2019.09.27.)
- Pocoyo gyermekjogok: Oktatás
- <https://www.youtube.com/watch?v=fed-UVdVqR8> (Ellenőrizve: 2019.09.27.)
- Gyermekjogi kisfilm 1. - HelpAPP - Unicef Magyar Bizottság
- https://www.youtube.com/watch?v=WJ5Whq_JRN0 (Ellenőrizve: 2019.09.27.)
- Gyermekjogi kisfilm 2. - HelpAPP - Unicef Magyar Bizottság
- <https://www.youtube.com/watch?v=E6O3CBFRujM> (Ellenőrizve: 2019.09.27.)
- Gyermekjogi kisfilm 3. - HelpAPP - Unicef Magyar Bizottság
- <https://www.youtube.com/watch?v=wCKkLAUQ5LA> (Ellenőrizve: 2019.09.27.)
- Pocoyo gyermekjogok https://www.youtube.com/results?search_query=pocoyo+gyermekjogok (Ellenőrizve: 2019.09.27.)
- Gyermekjogok az óvodában
- <https://www.youtube.com/watch?v=SrtPAL2knyM> (Ellenőrizve: 2019.09.27.)

Szakirodalom:

- dr. Gyurkó Szilvia (2015): Rám is gondolatok – a gyermekközpontú válás lépései. Budapest, Bookline.

- Herczog Mária (szerk.) (2009): Kézikönyv a gyermekjogi egyezmény alkalmazásához. Budapest, Család, Gyermek, Ifjúság Egyesület. <https://unicef.hu/wp-content/uploads/2014/10/K%C3%A9zik%C3%B6nyv-a-gyermekjogi-egyezm%C3%A9ny-alkalmaz%C3%A1s%C3%A1hoz.pdf> (Ellenőrizve:2019.09.27.)
- Gyerekjogok <http://www.gyengenlatogyermek.hol.es/docs/egyezmgyereknyelven.pdf> (Ellenőrizve: 2019.09.27.)
- Esettanulmányok – Hintalovon Gyermekjogi Alapítvány <https://hintalovon.hu/hu/esettanulmanyok> (Ellenőrizve: 2019.09.27.)
- Cikkek és tanulmányok 2015-től – Hintalovon Gyermekjogi Alapítvány <https://hintalovon.hu/hu/cikkek-tanulmanyok> (Ellenőrizve: 2019.09.27.)
- Ébresztő óra – UNICEF Magyar Bizottság honlapja <http://ebresztoora.unicef.hu/> (Ellenőrizve: 2019.09.27.)
- Szakmai ajánlás a Család- és gyermekjóléti szolgáltatás által működtetett észlelő- és jelzőrendszerének működésének és működtetésének szabályairól – EMMI 2016. április http://www.kormany.hu/download/f/72/b0000/csgyjsz_m%C5%B1k%C3%B6dtetett_jelz%C5%91rendszer_szakmai_aj%C3%A1nl%C3%A1s_1kiad%C3%A1s.pdf (Ellenőrizve: 2019.09.27.)

Ajánlott filmek:

- Holt költők társasága (1989)
- Veszélyes kölykök (1995)
- Carter edző (2005)
- A szív bajnokai (2009)

I. modul

Általános ismeretek az óvodai és iskolai szociális segítő tevékenység megvalósításához modul

Tantárgy neve: Modellek, standardok, kompetenciák (8 óra elmélet, 7 óra gyakorlat; a gyakorlati órákból 4 óra gyakorlati óra 15 fő feletti létszám esetén csoportbontásban kerül megvalósításra)

Tantárgy leírása

A tantárgy általános célja:

A tantárgy célja olyan elméleti ismeretek és alapvető kompetenciák elsajátítása, hogy a képzésben résztvevő alkalmassá váljon az óvodai és iskolai szociális munka, mint új típusú szociális szolgáltatás alkalmazására. A kurzus lehetővé teszi, hogy a képzésben résztvevő elsajátítsa mindazon nemzetközi és hazai elméleteket és standardokat, amely az iskolai szociális munka alapvetéseit jelentik, külföldi és a magyar praktikumot, továbbá feltérképezi az iskolai munka és a szociális munka közti kapcsolódási pontokat. A képzésben résztvevő megismeri és képes alkalmazni az iskolai szociális munka aktuális és korszerű nemzetközi és hazai szakirodalmi bázisát, az iskolai szociális munkával kapcsolatos jogi szabályozásokat, törvényi hátteret, az iskolai szociális munka kutatás-módszertani vonatkozásait és standardjait, valamint az iskolai szociális munka során alkalmazható beavatkozási módokat.

A tantárgy speciális célja:

A tantárgy fő célkitűzése, hogy a szociális munka modelljeinek és standardjainak megismerése után a képzésben résztvevő képes legyen ezen elméleti ismeretek birtokában munkáját megfelelő tudással végezni, hogy kialakuljanak azon alapvető kompetenciái, amelyek az iskolai szociális munka végzéséhez elengedhetetlenek. Cél olyan komplex, az iskola társadalmának szociális problémáira fókuszáló biztos szakmai tudáson alapuló szemléletmód kialakítása, a képzésben résztvevő készségeinek és képességeinek fejlesztése, amelyek birtokában tágabb kontextusban értelmezve, hatékonyabban és tudatosabban képes folytatni segítő hivatását a különböző típusú oktatási intézményekben.

A tantárgy tartalma:

Módszerek, eszközök: a kurzus a gyakorlati ismeretekre és hasznosíthatóságra fókuszál, melyet a résztvevők gyakorlati tapasztalataira építve esettanulmányok, szemelvények bemutatásával és megvitatásával, problémamegoldó szituációs gyakorlatokon, rövid kisfilmek által teremtett problémák megoldási szimulálásával, a modellezés technikáját alkalmazva, csoportmunkában sajátítanak el.

A kurzus a szociálismunkás-professzió egyik lényegi elemére, az ún. multidiszciplináris tudás birtoklására helyezi a hangsúlyt és képessé teszi az iskolai szociális munkásokat arra, hogy ágazati, határokon átvelő szakmájuk révén biztosítsák a korszerű szaktudást az iskolában. Az iskolai szociális munkás a tantárgy során megfelelő ismereteket szerez a munkájához elengedhetetlenül szükséges elméletekről, standardokról és azok használhatóságáról, a jogi és társadalmi kontextusokról, ezen ismeretekre építve elsajátítja azon készségeket, attitűdöt, autonómiát és felelősséget, melyek az elméleti tudás gyakorlati alkalmazhatóságát biztosítják. A képzésben résztvevő elsajátítja a szociális szakember szerepét, azokat a kompetenciákat, amelyekkel a prevenciót és a beavatkozásokat végzi. Megtanulja a kezdeményező szerepeket (kezdeményező, bátorító, ösztönző, katalizáló, támogató, megerősítő stb.), melyek leginkább a folyamat kezdeti fázisaira jellemzőek, továbbá a segítő szerepeket (a szervező, kapcsolat- és információszervező, hálózatépítő, módszertani szakértő, koordináló, elemző, tervező, képzésszervező vagy képző, tanácsadó stb.)

1. Az iskolai szociális munka modelljei, az aldersoni tipizálás: hagyományos klinikai, iskolaváltoztató, közösségi iskolai, modell társadalmi kölcsönhatás modellje.
2. Az iskolai szociális munka hazai modelljei és azok megvalósulása a gyakorlatban: a belső iskolai szociális munka vagy ún. hagyományos modell, a „külső” iskolai szociális munka vagy ferencvárosi modell és a pécsi modell.
3. Az iskolai szociális munka különböző nézőpontjai: konstruktivista, szimbolikus interakcionista, az intézményi integráció koncepciója, radikális és kognitív nézőpontok, funkcionális és szolgáltatástudományi megközelítések.
4. Székesfehérvári modellkísérlet, terepmunka és szolgáltatás a székesfehérvári az Árpád TISZK Szt. István Tagintézményében. A MISZME működése.
5. Nemzetközi szakmai standardok és azok hazai alkalmazása: jövőkép, értékek, küldetés, felelősség, feladatok, folyamatok harmonizálása. Minőségmérés: az európai uniós szabványok Magyarországon
6. Az iskolai szociális munka kompetenciái

Fejlesztendő kompetenciaterületek, tanulási eredmények:

Tudása

- Ismeri a szociális munka alapvető elméleteit, folyamatait és modelljeit, az egyénnel, csoportokkal, szervezetekkel és közösségekkel történő szociális segítő munkát;
- Érti és átlátja a szociális munka jogi, társadalmi és ökológiai kontextusát,
- Ismeri a szociális munka beavatkozásra, együttműködések kialakítására, szociális problémák megelőzésére és kezelésére felhasználható módszereit, eljárásait, eszközeit és etikai kérdéseit;
- Ismeri a társadalmak eltérő szociális, kulturális ágyazottságát, a politika és a szociálpolitika, a szociális szolgáltatások gazdasági, kérdéseit, a társadalmak földrajzi és történelmi eltéréseit, az erkölcsi, vallási és filozófiai ágyazottságot, a társadalmi igazságosság és annak a szociális munkára vonatkozó kihatásait;
- Ismeri és érti a szociális munka szerepét, lényegét, funkcióit, komplexitását, multi, interdiszciplináris jellegét, az emberek közötti interakciók természetét;
- Ismeri a saját és más segítő szakmák kompetenciakörét, felkészült a gyakorlat során felmerülő problémák szakmai illetékességének felismerésére, és más szakmák szakembereivel való szakszerű együttműködésre.

Képességei

- Képes a hitelesség megteremtésére, a bizalomépítésre, a nyílt, hatékony kommunikációra a szociális munka folyamatában;
- Képes a kulturális eltérések megértésére és a szociális munkában való értelmezésére;
- Képes az autentikus bánásmódra személyekkel, csoportokkal, szervezetekkel, közösségekkel;
- Képes az általános szociális szerepkörök alapján a következő tevékenységekre: felkészülés, tervezés-megvalósítás-értékelés, a kliensek támogatása, kockázatmenedzselés, kiszámítható munkavégzés, naprakész adminisztráció, szakmai kompetencia demonstrálása (standardoknak, általános kompetenciáknak megfelelő munkavégzés);
- Felkészült a szakmai csapatmunkára, a partneri együttműködésekre az érintettekkel, szakmai szervezetekkel, a társszakmák és a közgazgatás szakembereivel, önkéntesekkel.

Attitűdjei

- Érzékeny és nyitott a gyermekek társadalmi és szociális problémáira, elkötelezett és felelősséget vállal ezek megoldásában.
- Nyitott mások megismerésére, empátiával viszonyul az emberekhez, családokhoz, csoportokhoz és közösségekhez.
- Nyitott és befogadó szakterületének szolgáltatásközpontú fejlesztésére, a szolgáltatás standardjainak kialakítására;

- Nyitott a szakmájához kapcsolódó, de más területen tevékenykedő szakemberekkel való szakmai együttműködésre;
- Új, váratlan élethelyzetekben és problémák felmerülése esetén a jogszabályok és etikai normák teljes körű figyelembevételével hozza meg döntését;

Autonómiája és felelőssége

- Képzettségi szintjének megfelelően, kritikai és problémamegoldó gondolkodáson alapuló, kiszámítható, következetes, autonóm módon végzi munkáját;
- Munkáját felelősen, a szociális munka értékeit és alapelveit, a Szociális Munka Etikai Kódex iránymutatásait figyelembe véve, elméleti és gyakorlati megalapozottsággal végzi és képviseli.
- Az iskolai szociális munkás multidiszciplináris és interprofesszionális szakember, aki számos más szakemberrel partnerségben végzi tevékenységét;
- Felelősséget vállal a szolgáltatásokat igénybe vevők életébe történő beavatkozásért.

Ajánlott oktatófilmek:

- Szociális munka az iskolában - ahogyan a kódások látják. <https://www.youtube.com/watch?v=Q0sOe6TrEtw> (Ellenőrizve: 2019.09.27.)
- Kőszegi Edit: Kitérés pont az iskola. <https://www.youtube.com/watch?v=wH5A9f3nCF8> (Ellenőrizve: 2019.09.27.)
- Jankó Judit: Iskolai Szociális Munka ma – <https://www.youtube.com/watch?v=7UdZvmN7KcE> (Ellenőrizve: 2019.09.27.)
- Iskolai közösségi szolgálat a terepen. <https://www.youtube.com/watch?v=US41GkX4JE8> (Ellenőrizve: 2019.09.27.)
- A szociális munkás egy napja <https://www.youtube.com/watch?v=yKfVfhHxRnc> (Ellenőrizve: 2019.09.27.)
- Frontline: social work short film 2014. <https://www.youtube.com/watch?v=84bE1M6Usz0> (Ellenőrizve: 2019.09.27.)
- Rövidfilmes segédanyag tematika - <http://ignacipedagogia.hu/rovidfilmes-segedanyag-tematika/> (Ellenőrizve: 2019.09.27.)
- TheSocialtransport - <https://www.youtube.com/user/TheSocialtransport/videos> (Ellenőrizve: 2019.09.27.)
- Hegedűs Georgina: Közös hely <http://www.osztalyfonok.hu/cikk.php?id=951> (Ellenőrizve: 2019.09.27.)
- Zsély Csilla: Fair Play <http://www.osztalyfonok.hu/cikk.php?id=951> (Ellenőrizve: 2019.09.27.)
- Sansz – Akcióban az utcai szociális munkások. <https://www.youtube.com/watch?v=tPM5HnTdtXQ> (Ellenőrizve: 2019.09.27.)
- Ezerarcú szociális munka. Vajon tudják az emberek? <https://www.youtube.com/watch?v=rFN9uRmjk5I> (Ellenőrizve: 2019.09.27.)
- Hegyesi Gábor: A szociális munka az agy, a láb és a szív egysége! <https://www.youtube.com/watch?v=2s5wd0mm13o> (Ellenőrizve: 2019.09.27.)
- ELTE Miről is szól a szociális munka szerintünk? What is social work all about? https://www.youtube.com/watch?v=X_gMJr3tEJA (Ellenőrizve: 2019.09.27.)

Szakirodalom:

- Gergál Tímea – Máté Zsolt (2008) A pécsi modell. In: HÁLÓ. A Szociális Munka Szakmai Közéleti Lapja. XIV. évf. 3. szám, 2008 március. 10-14.
- Golnhofer Erzsébet (szerk.) (2006) Az iskolák belső világa. A gyakorlati pedagógia néhány alapkérdése. Bölcsész Konzorcium. HEFOP Iroda, Budapest.
- <http://mek.niif.hu/05400/05468/05468.pdf>
- Hervainé dr. Szabó Gyöngyvér (2008) Az iskolai szociális munka konceptuális keretei. In: HÁLÓ. A Szociális Munka Szakmai Közéleti Lapja. XIV. évf. 3. szám, 2008 március. 2-4.

- Jankó Judit (2008) 100 éves múlt, mai magyar jelen. In: HÁLÓ. A Szociális Munka Szakmai Közéleti Lapja. XIV. évf. 3. szám, 2008 március. 5-6.
- Jankó Judit (2012) Szociálpedagógus az iskolában. In: Vodicsekáné Ráczkövi Ildikó: A terepmunka gyakorlata. 81-119.
- Kasik László (2015) Személyközi problémák és megoldásuk, Gondolat Kiadói Kör Kft.
- Máté Zsolt (2015) Iskolai szociális munka. 2015. Esély 4. 77-95. http://www.esely.org/kiadvanyok/2015_4/2015-4_16_Mate_Iskolai_szocialis.pdf
- Máté Zsolt (2009) Az iskolai szociális munkás szolgáltatás, illetve –hálózat létrehozásának lépései. In: Máté Zsolt – Személyácz János (szerk.) Az iskolai szociális munka kézikönyve, Indit Közalapítvány, 2009.

Ajánlott filmek:

- A bakancslista (2007)
- Whiplash (2014)
- Harcosok klubja (1999)
- Fekete hattyú (2010)
- Trainspotting (1996)

Tantárgy neve: Az iskola és a gyermekvédelem összefüggéseinek kérdései és a szakma válaszai (7 óra elmélet, 8 óra gyakorlat; a gyakorlati órákból 4 óra gyakorlat 15 fő feletti létszám esetén csoportbontásban kerül megvalósításra)

Tantárgy leírása

A tantárgy általános célja:

A tantárgy célja tekintettel arra, hogy az óvodai és iskolai szociális munka során a szakember gyakran speciális kliensekkel kerül kapcsolatba, elsajátítja a speciális szociális munka sajátosságait, az inklúziót, a hátrányos és nehezen kezelhető gyermekekkel való foglalkozást, a gyermekvédelem összefüggéseit. A képzésben résztvevő képes legyen felismerni a gyermekeket érő legfontosabb veszélyeket és az ezek kezeléséhez kapcsolódó prevenciós lehetőségeket, megismerje a gyermekvédelmi rendszer felépítését és működését, a kapcsolódó jogszabályokat, el tudja helyezni a közoktatási intézményeket a hazai gyermekvédelem rendszerében, ismerje a gyermekvédelemmel foglalkozó intézményeket és társszerveket és legyen képes az ezekkel való folyamatos kapcsolattartásra.

A tantárgy speciális célja:

A tantárgy célja az iskolai szociális munka és a gyermekvédelem összefüggéseinek átfogó ismerete és az iskolai szociális munka bekapcsolása a jelzőrendszer működésébe, és a saját kompetenciahatárok ismeretének elsajátítása. A képzésben résztvevő ismeri a veszélyeztetettség kérdéskörét, elsajátítja az iskolában jelentkező diszfunkciókat úgy, mint az agresszió, kirekesztettség, zaklatás, ismeri a delegálási lehetőségeket, képes az iskolai szociális munkás és a gyermekvédelmi rendszer eszközeinek alkalmazására gyermekbántalmazás és -elhanyagolás esetén. A képzésben résztvevő ismerje meg és tudja alkalmazni a gyermekvédelem különböző színterein a prevenciós lehetőségeket, különböző módszereket és eljárásokat.

A tantárgy tartalma:

Módszerek, eszközök: a kurzus a gyakorlati ismeretekre és hasznosíthatóságra fókuszál, melyet a résztvevők gyakorlati tapasztalataira építve esettanulmányok, szemelvények bemutatásával és

megvitatásával, problémamegoldó szituációs gyakorlatokon, rövid kisfilmek által teremtett problémák megoldási szimulálásával, a modellezés technikáját alkalmazva, csoportmunkában sajátítanak el.

A képzésben résztvevő a megszerzett ismeretek birtokában a felmerülő problémák kapcsán tájékoztatni tudja az oktatási intézmények tanulóit, pedagógusait, a családokat, tartja a kapcsolatot a szakszolgálatokkal, képes a prevencióra, a problémák feltárására és kezelésére a szociális munka széleskörű eszközrendszerének és módszereinek felhasználásával. Megismeri az iskolai szociális munka során alkalmazható beavatkozási stratégiákat, a prevenciós technikákat, melynek fő célja a gyermekek veszélyeztetettségének megelőzése, a hátrányos helyzetű, valamint tanulmányaiban lemaradó tanulók felzárkóztatása, a testi és lelki egészség fejlesztése, a viselkedési függőségek, a szenvedélybetegségekhez vezető szerek fogyasztásának megelőzése, a bántalmazás és iskolai erőszak megelőzése.

1. A gyermekvédelem rendszere, gyermekvédelmi szakellátás szerepe, feladatköre, intézményrendszere, a gyermekvédelmi törvény alapelvei, céljai, a gyermeki jogok biztosításának eszközrendszere.
2. Az iskola és a gyermekvédelem kapcsolatrendszere.
3. A gyermekvédelmi észlelő- és jelzőrendszeri tevékenységek és azok működtetése.
4. A gyermekjóléti szolgáltatás szerepe, feladatai a gyermekvédelem területén.
5. A gyermeki veszélyeztetettség tipikus okai, megnyilvánulási formái, kezelésük, prevenciós technikák alkalmazása a gyermekvédelem területén.
6. Esetbemutatás, esetelemzés, jó gyakorlatok, példák, szituációs gyakorlatok kiscsoportban. Technikák a reziliencia erősítésére, fejlesztésére.

Fejlesztendő kompetenciaterületek, tanulási eredmények:

Tudása

- Ismeri a gyermekvédelem rendszerét, a gyermekvédelmi szakellátás szerepét, feladatkörét, intézményrendszerét;
- Ismeri a gyermekvédelmi törvény alapelveit, céljait, a gyermeki jogok biztosításának eszközrendszerét;
- Érti és átlátja a gyermekvédelem rendszerét, az iskola és gyermekvédelem kapcsolatrendszerét;
- Ismeri a saját és a gyermekvédelem kompetenciakörét, felkészült a gyakorlat során felmerülő problémák szakmai illetékességének felismerésére, és a gyermekvédelem szakembereivel való szakszerű együttműködésre.

Képességei

- Képes a gyermekvédelmi észlelő- és jelzőrendszeri tevékenységekre és azok működtetésére;
- Képes feltárni a veszélyeztetettség tipikus okait, megnyilvánulási formáit,
- Képes a veszélyeztetettség kezelésére, prevenciós technikák alkalmazására a gyermekvédelem területén;
- Képes a hitelesség megteremtésére, a bizalomépítésre, a nyílt, hatékony kommunikációra a szociális munka folyamatában;
- Képes az elméleti tudás gyakorlati lehetőségeinek felismerésére és alkalmazására;
- Képes az iskolában működő mentálhigiénés csoporton belüli kompetenciahatárok felismerésére;
- Felkészült a szakmai csapatmunkára, a partneri együttműködésekre az érintettekkel, szakmai szervezetekkel, a társszakmák és a közigazgatás szakembereivel, önkéntesekkel.

Attitűdjei

- Érzékeny és nyitott a gyermekek társadalmi és szociális problémáira, elkötelezett és felelősséget vállal ezek megoldásában;
- Érzékeny a szociális diszfunkciókra;
- Nyitott mások megismerésére, empátiával viszonyul az emberekhez, családokhoz, csoportokhoz és közösségekhez;

- Nyitott és befogadó szakterületének szolgáltatásközpontú fejlesztésére, a szolgáltatás standardjainak kialakítására;
- Nyitott a szakmájához kapcsolódó, de más területen tevékenykedő szakemberekkel való szakmai együttműködésre;
- Új, váratlan élethelyzetekben és problémák felmerülése esetén a jogszabályok és etikai normák teljes körű figyelembevételével hozza meg döntését.

Autonómiaja és felelőssége

- Képzettségi szintjének megfelelően, kritikai és problémamegoldó gondolkodáson alapuló, kiszámítható, következetes, autonóm módon végzi munkáját;
- Autonóm módon felismeri és alkalmazza a delegálás lehetőségeit;
- Felelősséget vállal saját kompetenciahatáraiért, ezek betartásáért;
- Munkáját felelősen, a szociális munka értékeit és alapelveit, a Szociális Munka Etikai Kódex iránymutatásait figyelembe véve, elméleti és gyakorlati megalapozottsággal végzi és képviseli;
- Az iskolai szociális munkás multidiszciplináris és interprofesszionális szakember, aki a gyermekvédelem szakembereivel partnerségben végzi tevékenységét.

Ajánlott oktatófilmek:

- Incze Zsuzsa: Gyermekvédelem a fővárosban
- <https://port.hu/adatlap/film/tv/gyermekvedelem-a-fovarosban-gyermekvedelem-a-fovarosban/movie-51172> (Ellenőrizve: 2019.09.27.)
- Gyermekvédelem https://www.youtube.com/watch?v=Q_PgtXbJEWA (Ellenőrizve: 2019.09.27.)
- Vigyázunk rájuk? <https://www.youtube.com/watch?v=hShlkb83XP8> (Ellenőrizve: 2019.09.27.)
- Valakik Európában 2006
- Pest megyei gyermekvédelmi mozaikok I. 2007.
- Pest megyei gyermekvédelmi mozaikok I. 2008. (Zsámbék)

Szakirodalom:

- Bogács Ernő – Rácz Andrea (2016) Gyermekvédelem és szakmai integritás. Esély, 2016/3. 92-113. http://www.esely.org/kiadvanyok/2016_3/2016-3_4-1_Bogacs-Racz_Gyermekvedelem.pdf (Ellenőrizve: 2019.09.27.)
- Gerevich József (1997) Közösségi mentálhigiéné. Animula. Budapest.
- Herczog Mária (1997) A gyermekvédelem dilemmái. Gyermekvédelmi kiskönyvtár. PONT Kiadó.
- Herczog Mária (szerk.) (2011) A gyermekvédelem nagy kézikönyve. Complex Kiadó.
- Katonáné Pehr Erika (2008) A gyermekvédelem szerepe és lehetőségei az iskolai erőszak megelőzésében. http://www.nefmi.gov.hu/letolt/kozokt/pehr_gyermved_080521.pdf (Ellenőrizve: 2019.09.27.)
- Lovas Zsuzsa – Herczog Mária (1999) Mediáció avagy a fájdalommentes konfliktuskezelés. Múzsák. Budapest.
- Máté Zsolt (2015) Iskolai szociális munka. In.: Esély 2015/4.
- Szabó Aliz – Tolácziné Varga Zsuzsanna (2017) Az iskolai szociális munka. In.: Szociálpolitikai Szemle. 2017 III. évfolyam 3. szám.
- Szabó Lajos (2008) Krízisintervenció a szociális esetmunkában. In.: Feuer Mária (szerk.) A családsegítés elmélete és gyakorlata. Szöveggyűjtemény. Akadémiai Kiadó. Budapest.
- Varga Aranka (2012) Gyermekvédelem és iskola. Virágmandula Kft.
- Vargáné Mező Lilla (2007): Új módszerek az idő előtti iskolaelhagyás megelőzésére. In.: Köpatakiné, M. M., Mayer, J. és Singer, P. (2007): Akadálypályán: sajátos nevelési igényű tanulók a középfokú iskolákban. Sulinova, Budapest.
- Rácz Andrea (2016) Gyermekvédelem mint fragmentált társadalmi intézmény – A korporált szülőség értelmezése a hazai gyakorlatban. Debreceni Egyetemi Kiadó.

- Varga Aranka (2012) Gyermekvédelem és iskola. PTE BTK Oktatáskutatóközpont. Pécs
- Varga Aranka (2014) Metszéspontok. Gyermekvédelem és iskola. DIGITALPAPER - VIRÁGMANDULA KFT.
- Veczkó József (2007) Gyermekvédelem pszichológiai nézőpontból. Társadalmi, család-és gyermekérdekek. Nemzeti Tankönyvkiadó. Budapest.
- 1997. évi XXXI. törvény a gyermekek védelméről és a gyámügyi igazgatásról

Ajánlott filmek:

- Az anyukám (finn-svéd filmdráma, 2005)
- Vademberek hajszája (új-zélandi vígjáték, 2016)
- Csend (amerikai thriller, 2005)
- Mostohák (magyar dokumentumfilm, 2000)
- Dal egy agyonvert fiúért (ír-angol-dán-spanyol filmdráma, 2003)

II. modul

Szociális csoportmunka gyakorlata modul

Tantárgy neve: Beavatkozási stratégiák (3 óra elmélet, 12 óra gyakorlat; a gyakorlati órákból 6 óra gyakorlat 15 fő feletti létszám esetén csoportbontásban kerül megvalósításra)

Tantárgy leírása

A tantárgy általános célja:

A tantárgy fő célkitűzése, hogy a képzésben résztvevő alkalmas legyen az óvodai és iskolai szociális munka, mint új típusú szociális szolgáltatás alkalmazására, mely során a kliensek által hozott problémákkal kapcsolatos interakciókban és a megoldási törekvések során a szociális munkások által alkalmazott beavatkozások az ismereteken alapuló elméletekre és az értékekre támaszkodnak, ezeket a beavatkozási stratégiákat ülteti át a gyakorlatba. A tantárgy a szociális munka eszköztárából a csoportban végzett segítő tevékenységekre fókuszál. A képzésben résztvevő elsajátítja a csoportban végzett szociális munka alapvetéseit, megtanulják miként lehet a csoportban értékeket közvetíteni, érdeket érvényesíteni, célokat megvalósítani. A kurzus célja olyan elméleti és módszertani ismeretek elsajátítása, hogy a képzésben résztvevő alkalmassá váljon az óvodai és iskolai szociális segítő tevékenység során a kliensek szükségleteire épülő csoportmunka szolgáltatások és beavatkozási stratégiák tudatos alkalmazására, hogy a szociális munka céljait a csoportmunka eszközével érvényre tudja juttatni.

A tantárgy speciális célja:

Elsajátítja az interperszonális beavatkozási megközelítést, mely olyan konceptuális keretet biztosít a szakembernek, melynek segítségével képes lesz a beavatkozás nagy számú eszköztárának, a megfelelő beavatkozási stratégiáknak a kiválasztására és alkalmazására, annak érdekében, hogy a hátrányok elfogadható szintre csökkenthetővé váljanak, s így a stratégiai tervezés szükségessége az egyének, kliensek szintjén is megjelenik. A képzésben résztvevő a kurzus során a beavatkozás közvetlen és közvetett stratégiáit alkalmazás során sajátítja el, a résztvevők gyakorlati tapasztalataira építve esettanulmányok, szemelvények bemutatásával és megvitatásával, problémamegoldó szituációs gyakorlatokon, rövid kisfilmek által teremtett problémák megoldási szimulálásával, a modellezés technikáját alkalmazva, csoportmunkában végeznek. Cél az eset- és problémaközpontú, projektalapú beavatkozási stratégiák alkalmazásának elsajátítása.

A tantárgy speciális célja, hogy a képzésben résztvevő elsajátítsa a csoporton belül alkalmazható beavatkozási stratégiákat, a csoport vezetéséhez szükséges készségeket, ezen belül a csoportfolyamatokat elősegítő készségeket (odafigyelés, expresszív készségek, fókuszálás, az

interakciók figyelemmel kísérése és koordinálása, a csoport tagjainak bevonása a munkába), az adatgyűjtés és felmérés készségeit (felismerő és leíró készségek, összefoglalás és részekre bontás, elemzés és információszerzés készségei), valamint a csoporton belüli cselekvések készségeit (irányítás, szintetizálás, csoporttagok támogatása, értelmezés, konfliktusok megoldása, mediációs készségek, konfrontáció, tanács, javaslat, instrukció, modellezés, szerepjáték, coaching).

A tantárgy tartalma:

Módszerek, eszközök: a kurzus a gyakorlati ismeretekre és hasznosíthatóságra fókuszál, melyet a résztvevők gyakorlati tapasztalataira építve esettanulmányok, szemelvények bemutatásával és megvitatásával, problémamegoldó szituációs gyakorlatokon, rövid kisfilmek által teremtett problémák megoldási szimulálásával, a modellezés technikáját alkalmazva, csoportmunkában sajátítanak el.

A képzésben résztvevő elsajátítja a csoportfolyamatok irányításának eszköztárát és beavatkozási stratégiáit, mely magában foglalja a folyamatelemzést, brainstormingot, szerepjátékokat, szociogramot, kommunikációs gyakorlatokat. Megismeri csoport fejlődését befolyásoló komponensekkel, a csoportot segítő, konstruktív elemekkel, a csoportmunka céljára irányuló, konstruktív tényezőkkel, valamint a diszfunkcionális, destruktív szerepkörökkel. Megismeri a csoportmunka során alkalmazható beavatkozási stratégiákat, így a prevenciós, nevelési feladatokra szerveződő csoportmunkát, melynek fő célja a gyermekek veszélyeztetettségének megelőzése, a hátrányos helyzetű, valamint tanulmányaiban lemaradó tanulók felzárkóztatása, a testi és lelki egészség fejlesztése, a viselkedési függőségek, a szenvedélybetegségekhez vezető szerek fogyasztásának megelőzése, a bántalmazás és iskolai erőszak megelőzése. A tanulók képességeinek és készségeinek megismerésén keresztül elsajátítja a pályaaorientációt támogató csoportmunka megvalósítására, a tematikus és szabadidős kortársközösségek támogatására (osztályközösségek, diákönkormányzatok) vonatkozó beavatkozási stratégiákat.

1. A beavatkozási stratégiák kiválasztásának és alkalmazásának kritériumai.
2. A szociális csoportmunka során végezhető beavatkozási stratégiák típusai és alkalmazásuk.
3. Briar és Miller, valamint a Welch humán-ökorendszere szerinti beavatkozási területek alkalmazása.
4. Esetmegbeszélés, problémamegoldás csoportos kivitelezése.
5. Sztimulációs programok és beavatkozási stratégiák.
6. Prevenciós stratégiák.

Fejlesztendő kompetenciaterületek, tanulási eredmények:

Tudása

- Tájékozott a csoportmunka mibenlétével kapcsolatban;
- Ismeri a csoport fogalmát, a csoportok típusait, a szociális csoportmunka célját;
- Ismeri a csoportfolyamatok irányításának eszköztárát és beavatkozási stratégiáit, a beavatkozás típusait;
- Ismeri a szociális csoportmunka alkalmazási lehetőségeit a szociális problémák megoldásában;
- Elsajátítja a csoportokkal végzett szociális munka hatékony végzéséhez szükséges alapvető készségeket;
- Ismeri a csoportfoglalkozásokon alkalmazott módszereket, melyek lehetnek: dramatikus eszközök, konkrét tevékenységek, munkamegosztás, munka/feladatjellegű foglalkozások, konfliktuskezelési technikák.

Képességei

- A szociális munkás képes a gyermekek szükségleteinek felismerésére, a hozzá rendelhető csoportmódszer adekvát megválasztására;
- Képes az adekvát beavatkozási stratégia kiválasztására és annak alkalmazására;

- A csoportmunka alkalmával a szociális munkát végző szakember felismerhetővé teszi az ugyanolyan helyzetben lévő kliensei számára problémáik azonosságát, és képes őket csoporttá szervezni;
- Képes esetmegbeszélések lefolytatására;
- Képes a problémamegoldás csoportos kivitelezésére;
- Képes stimulációs programok és beavatkozási stratégiák alkalmazására;
- Képes támogató-, feladat és/vagy érdekérvényesítő csoport szervezésére;
- Képes a csoporton belüli intervenciókra, nyílt, spontán és személyes kommunikációra, a csoportkohézió kialakítására;
- Képes felismerni és megfelelően használni a csoport fejlődése közben kialakuló dinamikát;
- Képes csoport- és klubfoglalkozás megtartására tanulók számára;
- Képes az iskolai csoportokban, osztályközösségekben jelentkező nehézségek, problémák kezelésének, megoldásának támogatására.

Attitűdjei

- Nyitott az olyan komplex, az iskola társadalmának szociális problémáira fókuszáló szemléletmódra, amely birtokában tágabb kontextusban értelmezve, hatékonyabban és tudatosabban képes folytatni segítő hivatását a különböző típusú oktatási intézményekben;
- Nyitott mások megismerésére, empátiával viszonyul a gyerekekhez, csoportokhoz és közösségekhez;
- Elfogadja a csoporttal közösen létrehozott értékrendet, mely a csoportot alkotó egyén értékrendjébe is beépülhet;
- Érzékeny a csoporttagok individuma iránt, és abban, hogy a csoporttagok képesek legyenek egyediségük felismerésére és mások hasonló jogait tiszteletben tartsák.

Autonómiája és felelőssége

- Felelősséget vállal az elsajátított elméleti és módszertani ismeretek alkalmazásáért, amelyek segítségével a felmerülő problémák megoldására korrektív és/vagy preventív megoldásokat tudnak alkalmazni;
- Felelősséget vállal a szolgáltatásokat csoportban igénybe vevők életébe történő beavatkozásért;
- Autonóm módon képes felismerni szerepét és helyét a szociális munka közvetlen gyakorlatában, a különböző szinteken megvalósuló csoport- és csapatmunkában.

Ajánlott oktatófilmek:

- Szociális munka az iskolában - ahogyan a kódosok látják.
<https://www.youtube.com/watch?v=Q0sOe6TrEtw> (Ellenőrizve: 2019.09.27.)
- A csoportmunka előnyei. <https://www.youtube.com/watch?v=ThXLPZBpkpU> (Ellenőrizve: 2019.09.27.)
- Csoportmunka: szerepek, lehetőségek, távlatok.
<https://www.youtube.com/watch?v=u1v0CmMJSMw> (Ellenőrizve: 2019.09.27.)
- Tasi Péter: Csoportmunka, mint az egyéni és közösségi fejlesztés eszköze
https://www.youtube.com/watch?v=H_tQVuNbldo (Ellenőrizve: 2019.09.27.)
- Nagy Emese: Csoportmunka.
http://komplexinstrukcio.hu/index.php?option=com_content&view=article&id=182&Itemid=222
(Ellenőrizve: 2019.09.27.)
- Nagy Emese: Csoportbeszámoló.
http://komplexinstrukcio.hu/index.php?option=com_content&view=article&id=182&Itemid=222
(Ellenőrizve: 2019.09.27.)
- Komplex instrukciós program. Ráhangolás.
- http://komplexinstrukcio.hu/index.php?option=com_content&view=article&id=182&Itemid=222
(Ellenőrizve: 2019.09.27.)

- Szakirodalom:
- Hegyesi Gábor – Kozma Judit – Szilvási Léna – Talyigás Katalin (szerk.) (1999) Szociális munka elmélete és gyakorlata. 4. Szociális munka csoportokkal. Semmelweis Kiadó, Budapest.
- Kőnig Éva (szerk.) (2011) Stratégiai tervezés a szociális munkában. Szociotéka. Debrecen.
- Petriné Feyér Judit (2004) A problémaközpontú csoportmunka. Oktatás-módszertani Kiskönyvtár Gondolat Kiadói Kör. Budapest. 10-24.
- Pataki Éva (2010) Szociális munka csoportokkal SZOCIOTÉKA Módszertani Kézikönyv. Debrecen. 2010. <http://mek.oszk.hu/11900/11917/11917.pdf>
- Rudas János (2007) Delfi örökösei. Önismereti csoportok – elmélet, módszer, gyakorlat. Lélekben Otthon Kiadó, Budapest. 2.
- Rudas János (2011) Javne örökösei. Fejlesztő tréningcsoportok – elvek, módszerek, gyakorlatcsomagok. Oriold és Társai Kft., Budapest.
- NEMZETI STRATÉGIÁK
- http://ofi.hu/sites/default/files/attachments/nemzeti_strategiak.pdf
- (Ellenőrizve: 2019.09.27.)
- Az egész életen át tartó tanulás keretstratégia
- <http://www.kormany.hu/download/7/fe/20000/Eg%C3%A9sz%C3%A9leten%C3%A1t%C3%A1rt%C3%B3tanul%C3%A1s.pdf> (Ellenőrizve: 2019.09.27.)
- Nemzeti Drogellenes Stratégia
- <http://www.parlament.hu/irom39/11798/11798.pdf> (Ellenőrizve: 2019.09.27.)
- Nemzeti Önkéntes Stratégia
- <http://www.onkentes.hu/cikkek/nemzeti-onkentes-strategia> (Ellenőrizve: 2019.09.27.)
- Nemzeti Ifjúsági Stratégia
- <http://emmiugyfelszolgalat.gov.hu/ifjusagugy/nemzeti-ifjusagi/nemzeti-ifjusagi-strategia> (Ellenőrizve: 2019.09.27.)
- Egészséges Magyarország 2014-2020 stratégia
- http://www.kormany.hu/download/e/a4/30000/Eg%C3%A9sz%C3%A9ges_Magyarorsz%C3%A1g_e%C3%BC_strat%C3%A9gia_.pdf (Ellenőrizve: 2019.09.27.)
- Nemzeti Lelki Egészség Stratégia
- http://www.pef.hu/pef/resources/documents/nemzeti_lelki_egeszseg_strategia_tervezet_pef_kiegeszitesekkel.pdf (Ellenőrizve: 2019.09.27.)

Ajánlott filmek:

- Huszárik Zoltán: Elégia
- Golding: A legyek ura
- Ottlik: Iskola a határon c. hangosfilm

Tantárgy neve: Az óvodai és iskolai szociális munka pedagógiai, pszichológiai vonatkozásai (3 óra emélet, 12 óra gyakorlat; a gyakorlati órákból 6 óra gyakorlat 15 fő feletti létszám esetén csoportbontásban kerül megvalósításra)

Tantárgy leírása

A tantárgy általános célja:

A tantárgy célja olyan elméleti és módszertani ismeretek elsajátítása, hogy a képzésben résztvevő alkalmassá váljon az óvodai és iskolai szociális munka, mint új típusú szociális szolgáltatás alkalmazására. A tantárgy feladata, hogy a képzésben résztvevő rendszerszemléletben tudja értelmezni a gyermek fejlődését érő hatásokat, értse a korai kapcsolatok és a későbbi fejlődésmenet összefüggéseit és el tudja helyezni saját szerepét ebben a folyamatban. Az óvodai és iskolai szociális preventív jellegű tevékenység, így a tantárgy fő célja a képzésben résztvevő felkészítése a gyermek veszélyeztetettségének megelőzésére, hogy időben felismerje a hátrányos helyzet és a veszélyeztetettség kialakulására utaló jeleket. A prevenció sikeressége egyrészt a szakmák közötti kooperációtól, a pedagógusok, az iskola nevelőmunkát közvetlenül segítő munkatársak (iskolapszichológus, fejlesztőpedagógus, iskolai szociális munkás, szabadidő szervező) együttműködésétől, továbbá a szakszolgálatokkal kialakított kapcsolatoktól, a jelzőrendszer megfelelő működtetésétől erőteljesen függ, ezért fontos cél ezen együttműködés kereteinek az elsajátítása.

A tantárgy speciális célja:

A tantárgy fő célkitűzése, hogy a szociális munka elméleti alapvetéseinek elsajátítása után a tanultakat a képzésben résztvevő képes legyen a gyakorlatban alkalmazni. A képzésben résztvevő elsajátítja és alkalmazni tudja a szociális szakember perszonális és szociális kompetenciáit, úgy, mint az empátia, a kongruencia, az altruizmus, a kommunikáció verbális és nonverbális csatornák. Kompetensé válik a Rogers-i elvek megvalósításra, nevezetesen: az aktív hallgatásra, a non-direktivitásra, a feltétel nélküli ségre. Cél az eset- és problémaközpontú, projektalapú tanulás. A kurzus olyan pedagógiai, pszichológiai ismereteket nyújt, melyek segítségével az óvodai és iskolai szociális munkás képes felismerni és jelezni a gyermekeknél észlelt változásokat és az azok háttérben rejlő problémákat, képes a megfelelő beavatkozási eszközök és módszerek kiválasztására, vagy a probléma jelzésére a szakszolgálatok felé és önállóan, illetve a családdal, a közoktatási intézménnyel, szakemberekkel és a szakszolgálatokkal együttműködve fejlesztő-segítő beavatkozásra, ezáltal közvetlen és hathatós segítséget nyújtva a gyerekek problémáinak megoldásában. Cél, hogy a képzésben résztvevő legyen képes a szociálisan hátrányos helyzetű gyermekek helyzetét javító szolgáltatások nyújtására.

A tantárgy tartalma:

Módszerek, eszközök: a kurzus a gyakorlati ismeretekre és hasznosíthatóságra fókuszál, melyet a résztvevők gyakorlati tapasztalataira építve esettanulmányok, szemelvények bemutatásával és megvitatásával, problémamegoldó szituációs gyakorlatokon, rövid kisfilmek által teremtett problémák megoldási szimulálásával, a modellezés technikáját alkalmazva, csoportmunkában sajátítanak el.

A képzésben résztvevő megismeri a gyermekek felnevelkedését meghatározó pszichológiai tényezőket, a korai életszakasz biológiai és szociális alapjait, különös tekintettel azon gyakorlati problémákra, amelyekkel a szakemberek szakmai pályafutásuk során feltehetően szembesülni fognak. Elsajátítja a különböző életkori szakaszokon belül a fejlődépszichológia legfontosabb elméletein keresztül a fejlődési folyamatot. Gyakorlati tapasztalatokat szerez a leendő szakmája számára releváns korcsoportról, megismeri a leendő klienskör pszichológiai és testi jellegzetességeit, elsajátítja a tanulók közötti egyéni eltérések pszichológiai, pedagógiai alapjait, képessé válik a velük kapcsolatos problémák feltárására és le tudja leszűrni a klienssel kapcsolatos segítő magatartásra vonatkozó következményeket.

1. Az iskolai szociális munka pedagógiai, pszichológiai relevanciái.
2. Az iskolai szociális munkás személyisége: empátia, kongruencia, aktív hallgatás, intimitás, szakmaiság. Carl Rogers iskolája.
3. Szocializációs folyamatok, szocializációs ágensek (Rosengren). A szociális háttér monitorozásának lehetőségei.
4. Az iskolai teljesítmény és halmozott hátrányosság összefüggései.
5. Az iskolai esélyek: marginalizálódás vagy felzárkóztatás. Szociometria.
6. Kortárscsoportok pedagógiai-pszichológiai jellemzői.
7. Az iskolai zaklatás, agresszivitás megelőzése.
8. Konfliktuskezelés alternatív lehetőségei.
9. Problémamegoldás.
10. A segítő szakemberek együttműködése.

Fejlesztendő kompetenciaterületek, tanulási eredmények:

Tudása

- Ismeri a magyar köznevelés rendszerét, az óvoda és az iskola világát és ebben el tudja helyezni saját feladatát;
- Tisztában van saját kompetenciahatáraival;
- Rendelkezik szakmája magas szintű műveléséhez szükséges gyakorlati módszerekkel és eszközökkel kapcsolatos biztos ismeretekkel;
- Ismeri az óvodai és iskolai szociális segítő tevékenység szereplőit, azok feladatait;
- Ismeri a leggyakrabban előforduló, gyermekekkel kapcsolatos problémákat, az ezek megoldásához szükséges kezelési és beavatkozási módokat, a problémákkal foglalkozó intézményhálózatot;
- Ismeri az iskolai szociális munkával kapcsolatos jogi szabályozásokat, törvényi hátteret, a jelző- és észlelőrendszert és annak működését;
- Ismeri a két szakma, azaz, az iskolai szociális munka és a pedagógia találkozási pontjait és együttműködési lehetőségeit, a kompetencia határokat.

Képességei

- Megfelelő pedagógiai, pszichológiai, szociológiai, jogi és módszertani ismeretek birtokában képes az óvodás és iskolás korú gyermekek szociális és mentális problémáit kezelni;
- Komplex, az óvoda és iskola szociális problémáira fókuszáló szemléletmódja segítségével képes tágabb kontextusban hatékonyan és tudatosan végezni segítő hivatását a különböző típusú oktatási intézményekben;
- Képes a gyermek köznevelési intézménybe való beilleszkedését és tanulmányi előmenetelét segíteni;
- Felkészült az óvodai és iskolai szociális munka alapképességei területén és ezt képes a gyakorlatban is alkalmazni;
- Képes közvetíteni a közoktatási intézmény, a család és a közösség között, támogatja a családokat óvodai és iskolai nevelési és oktatási kérdésekben, alkalmas a szereplők közötti esetleges konfliktusok feloldására;
- Képes információt nyújtani az elérhető szolgáltatásokról, jogokról, a gyermekjóléti, gyermekvédelmi, szociális ellátórendszer működéséről, valamint ügyintézésben segítséget tud nyújtani.

Attitűdjei

- Nyitott és befogadó szakterületének szolgáltatásközpontú fejlesztésére, a szolgáltatás standardjainak kialakítására;
- Nyitott a szakmájához kapcsolódó, de más területen tevékenykedő szakemberekkel való szakmai együttműködésre;

- Új, váratlan élethelyzetekben és problémák felmerülése esetén a jogszabályok és etikai normák teljes körű figyelembevételével hozza meg döntését;
- Érzékeny és nyitott a gyermekek társadalmi és szociális problémáira, elkötelezett és felelősséget vállal ezek megoldásában.

Autonómiája és felelőssége

- Képzettségi szintjének megfelelően, kritikai és problémamegoldó gondolkodáson alapuló, kiszámítható, következetes, autonóm módon végzi munkáját;
- Munkáját felelősen, a szociális munka értékeit és alapelveit, a szakmai etikai kódex iránymutatásait figyelembe véve, elméleti és gyakorlati megalapozottsággal végzi és képviseli;
- Az iskolai szociális munkás multidiszciplináris és interprofesszionális szakember, aki számos más szakemberrel partnerségben végzi tevékenységét.

Ajánlott oktatófilmek:

- Szociális munka az iskolában - ahogyan a kódások látják. <https://www.youtube.com/watch?v=Q0sOe6TrEtw> (Ellenőrizve: 2019.09.27.)
- Kőszegi Edit: Kitérési pont az iskola. <https://www.youtube.com/watch?v=wH5A9f3nCF8> (Ellenőrizve: 2019.09.27.)
- Jankó Judit: Iskolai Szociális Munka ma – <https://www.youtube.com/watch?v=7UdZvmN7KcE> (Ellenőrizve: 2019.09.27.)
- Iskolai közösségi szolgálat a terepen. <https://www.youtube.com/watch?v=US41GkX4JE8> (Ellenőrizve: 2019.09.27.)
- A szociális munkás egy napja <https://www.youtube.com/watch?v=yKfVfhHxRnc> (Ellenőrizve: 2019.09.27.)
- Frontline: social work short film 2014. <https://www.youtube.com/watch?v=84bE1M6Usz0> (Ellenőrizve: 2019.09.27.)
- Rövidfilmes segédanyag tematika <http://ignacipedagogia.hu/rovidfilmes-segedanyag-tematika/> (Ellenőrizve: 2019.09.27.)
- The Socialtransport <https://www.youtube.com/user/TheSocialtransport/videos> (Ellenőrizve: 2019.09.27.)
- Hegedűs Georgina: Közös hely <http://www.osztalyfonok.hu/cikk.php?id=951> (Ellenőrizve: 2019.09.27.)
- Zsély Csilla: Fair Play <http://www.osztalyfonok.hu/cikk.php?id=951> (Ellenőrizve: 2019.09.27.)
- Sansz – Akcióban az utcai szociális munkások. <https://www.youtube.com/watch?v=tPM5HnTdtXQ> (Ellenőrizve: 2019.09.27.)
- Ezerarcú szociális munka. Vajon tudják az emberek? <https://www.youtube.com/watch?v=rFN9uRmjk5I> (Ellenőrizve: 2019.09.27.)
- Hegyesi Gábor: A szociális munka az agy, a láb és a szív egysége! <https://www.youtube.com/watch?v=2s5wd0mm13o> (Ellenőrizve: 2019.09.27.)
- ELTE Miről is szól a szociális munka szerintünk? What is social work all about? https://www.youtube.com/watch?v=X_gMJr3tEJA (Ellenőrizve: 2019.09.27.)

Szakirodalom:

- Balogh László (2006) Pedagógiai pszichológia az iskolai gyakorlatban. Urbis: Budapest.
- Bordás Sándor (2009) Az agresszív kód. Székesfehérvár. KJF.
- Csillag Ferenc – Takács István (2010) Utak – tévutak – Példák az iskolai konfliktusok kialakulására és kezelésére. Flaccus Kiadó.
- Csoba Judit – Prókai Orsolya (2011) Esetkönyv. Példatár a szociális munka egyéni esetkezelésének gyakorlatához. Debrecen.
- Golnhofer Erzsébet (szerk.) (2006) Az iskolák belső világa. A gyakorlati pedagógia néhány alapkérdése. Bölcsész Konzorcium. HEFOP Iroda, Budapest.

- <http://mek.niif.hu/05400/05468/05468.pdf>
- Jankó Judit (2009) Szociális szakértelem az iskolában - iskolai szociális munka. In: Bábosik István – Torgyik Judit (szerk.) Az iskola szocializációs funkciói. Budapest. Eötvös J. Kvk., 71-82.
- Kasik László (2015) Személyközi problémák és megoldásuk. Gondolat Kiadói Kör Kft.
- Máté Zsolt (2015) Iskolai szociális munka. 2015. Esély 4. 77-95. http://www.esely.org/kiadvanyok/2015_4/2015-4_16_Mate_Iskolai_szocialis.pdf
- Máté Zsolt (2009) Az iskolai szociális munkás szolgáltatás, illetve –hálózat létrehozásának lépései. In: Máté Zsolt – Személyácz János (szerk.) Az iskolai szociális munka kézikönyve, Indit Közalapítvány, 2009.
- N. Kollár Katalin – Szabó Éva (szerk.) (2017) Pedagógusok pszichológiai kézikönyve. Osiris Kiadó, Budapest
- Strédl Terézia (2009) Kommunikáció és konfliktuskezelés. SZAKI: Komárom
- Szabó Lajos (2003) A szociális esetmunka gyakorlata. Wesley könyvek szociális munkásoknak 5. Wesley János Lelkészképző Főiskola. Budapest.
- Szekszárdi Júlia (2002) Konfliktusok pedagógiája. Veszprém.

Ajánlott filmek:

- A bakancslista (2007)
- Whiplash (2014)
- Harcosok klubja (1999)
- Fekete hattyú (2010)
- Trainspotting (1996)

III. modul

Közösségi szociális munka módszerei modul

Tantárgy neve: Az óvodai és iskolai szociális munka módszertani vonatkozásai (3 óra elmélet, 12 óra gyakorlat; a gyakorlati órákból 9 óra gyakorlat 15 fő feletti létszám esetén, csoportbontásban kerül megvalósításra)

Tantárgy leírása

A tantárgy általános célja:

A tantárgy célja olyan módszertani ismeretek elsajátítása, hogy a képzésben résztvevő alkalmassá váljon az óvodai és iskolai szociális munka, mint új típusú szociális szolgáltatás alkalmazására. A kurzus lehetővé teszi, hogy a képzésben résztvevők elsajátítsák az iskolai szociális munka sokoldalú módszertani eszköztárát, megismerik azt a széles módszertani palettát, amely segít megoldani az iskolai nehézségeket, szociális problémákat, párkapcsolati konfliktusokat, családi gondokat, hiányzásokat, krízishelyzeteket, alkohol- és droproblémákat, beilleszkedési nehézségeket, az iskolai agressziót, stresszhelyzetek kezelését, továbbtanulást, az iskolaváltás nehézségeit, továbbá a képzésben résztvevők elsajátítják a diákmunkák, pályázatok, ösztöndíjak kiválasztásának, felkutatásának technikáit. Információk, egyéni és csoportos konzultációk, közösségi programok formájában nyújt szolgáltatást. Megismeri a pedagógusokkal, az iskola nevelőmunkát közvetlenül segítő munkatársakkal (iskolapszichológus, fejlesztőpedagógus, iskolai szociális munkás, szabadidő szervező) az ifjúsági, szociális és egészségügyi intézményekkel, a szakszolgálattal való együttműködés eszközeit, a jelzőrendszer használatát.

A tantárgy speciális célja:

A tantárgy fő célkitűzése, hogy a szociális munka módszertanának elméleti alapvetései megismerése után a képzésben résztvevő képes legyen ezen technikákat a gyakorlatban alkalmazni. A kurzus olyan

módszertani ismereteket nyújt, melyek segítségével az óvodai és iskolai szociális munkás képes felismerni és jelezni a gyermekeknél észlelt változásokat és az azok háttérben rejlő problémákat, képes a megfelelő beavatkozási eszközök és módszerek kiválasztására, vagy a probléma jelzésére a szakszolgálatok felé és önállóan, illetve a családdal, a közoktatási intézménnyel, szakemberekkel és a szakszolgálatokkal együttműködve fejlesztő-segítő beavatkozásra, ezáltal közvetlen és hathatós segítséget nyújtva a gyerekek problémáinak megoldásában. A tantárgy felkészít azon módszertani ismeretekre, hogy az óvodai és iskolai szociális munkás alkalmas legyen tanácsadói (pl. konzultációs munka, segítő beszélgetés) tevékenységre, a hosszabb terápiát nem igénylő pszichológiai problémák kezelésére, képes közösségi aktivitás generálására, különböző társadalmi csoportok együttműködésének facilitálására.

A tantárgy tartalma:

A képzésben résztvevő a kurzus során megismerkedik az iskolai szociális munka szerteágazó módszereivel, technikáival és eszközeivel. Esetfeldolgozásokon keresztül elsajátítja a problémafeltárás, elemzés, meghatározás és esettervezés lépéseit, az esetmenedzselés technikáit. Elsajátításra kerül az információnyújtás (általánosan az iskoláskorú fiatalok életkori sajátosságai, életviteléből adódó nehézségek kapcsán), a tanácsadás technikái /direkt, edukatív/, hivatalos ügyek intézésében információk nyújtása, folyamattámogatása és a pszicho-szociális konzultáció. Elsajátítja a rendszerszemléletet, a probléma feltárásának és elemzésének mechanizmusait, eszközeit és folyamatát, az esetmenedzselés technikáit.

A tantárgy fel kívánja készíteni az óvodai és iskolai szociális munkásokat az interperszonális kapcsolatokban – a gyermekek-gyermekek, gyermekek-szakemberek, szakemberek-család, szakemberek-szakemberek – között kialakuló konfliktushelyzetek felismerésére, megfelelő értelmezése, feltárására, ezek lehetséges kezelésére és annak tudatosítása, hogy a konfliktusok negatív és pozitív szerepet egyaránt betölthetnek az emberi kapcsolatokban. A képzésben résztvevő kommunikációs ismereteinek bővítésével sor kerül a konfliktuskezelés lehetséges módszereinek (asszertív kommunikáció, megbeszélés, egyeztetés, mediáció) bemutatására és elsajátítására, a konfliktusok megoldásában a közvetítő szerep ellátására.

Módszerek, eszközök: a kurzus a gyakorlati ismeretekre és hasznosíthatóságra fókuszál, melyet a résztvevők gyakorlati tapasztalataira építve esettanulmányok, szemelvények bemutatásával és megvitatásával, problémamegoldó szituációs gyakorlatokon, rövid kisfilmek által teremtett problémák megoldási szimulálásával, a modellezés technikáját alkalmazva, csoportmunkában sajátítanak el.

1. A szociális munka három fő típusa és munkamódszerei.
2. Az iskolai szociális munkás eszközrendszere, az élményközpontú beavatkozás.
3. A szakmai személyiség, mint eszköz.
4. Megismerési módszerek.
5. Munkamódszerek.
6. Kommunikációs tréningek.

Fejlesztendő kompetenciaterületek, tanulási eredmények:

Tudása

- Ismeri a közösségi szociális munka sokoldalú módszertani eszköztárát;
- Érti és átlátja a közösségi szociális munka területeit, technikáit és eszközeit;
- Ismeri és tudja a közösségi munka megközelítéseinek sajátosságait, összetevőit, feladatait és szintjeit, a közösségi cselekvés sajátosságait;
- Ismeri és érti a közösség dinamikáját;
- Ismeri és érti a szociális egyenlőtlenségeket, megismeri az egyenlőtlenségek és a kirekesztés csökkentése érdekében felhasználható szociálpolitikai eszközöket.

Képességei

- Ismeri és képes használni a közösségfejlesztés módszereit és eszközeit;
- Képes a közösségek feltérképezésére és adekvát cselekvési tervek létrehozására;
- Képes a közösségi problémák azonosítására és a megoldásokban való közreműködésre;
- Képes az interperszonális kapcsolatokban kialakuló konfliktushelyzetek felismerésére, megfelelő értelmezésére, feltárására, ezek lehetséges kezelésére;
- Képes a konfliktuskezelés lehetséges módszereinek (asszertív kommunikáció, megbeszélés, egyeztetés, mediáció) alkalmazására, a konfliktusok megoldásában a közvetítő szerep ellátására;
- Képes a bizalomépítésre, a nyílt, hiteles, hatékony kommunikációra;
- Felkészült a szakmai csapatmunkára, a partneri együttműködésekre az érintettekkel, szakmai szervezetekkel, a társszakmák és a közigazgatás szakembereivel, önkéntesekkel.

Attitűdjei

- Nyitott mások megismerésére, empátiával viszonyul az emberekhez, családokhoz, csoportokhoz és közösségekhez;
- Nyitott a szakmájához kapcsolódó, de más területen tevékenykedő szakemberekkel, közösségekkel és intézményekkel való szakmai együttműködésre;
- Elkötelezett az élményközpontú módszerek alkalmazására.

Autonómiája és felelőssége

- Képzettségi szintjének megfelelően, nagyfokú önállósággal végzi közösségi szociális munkáját;
- Felelősséget vállal az iskolai szociális munka különböző módszereinek alkalmazásáért;
- Autonóm módon bekapcsolódik a közösségi szociális munka szakmai diskurzusába.

Ajánlott oktatófilmek:

- Szociális munka az iskolában - ahogyan a kodósok látják. <https://www.youtube.com/watch?v=Q0sOe6TrEtw> (Ellenőrizve: 2019.09.27.)
- Kösze Edit: Kitérés a pont az iskola. <https://www.youtube.com/watch?v=wH5A9f3nCF8> (Ellenőrizve: 2019.09.27.)
- Jankó Judit: Iskolai Szociális Munka ma – <https://www.youtube.com/watch?v=7UdZvmN7KcE> (Ellenőrizve: 2019.09.27.)
- Iskolai közösségi szolgálat a terepen. <https://www.youtube.com/watch?v=US41GkX4JE8> (Ellenőrizve: 2019.09.27.)
- A szociális munkás egy napja <https://www.youtube.com/watch?v=yKfVfhHxRnc> (Ellenőrizve: 2019.09.27.)
- Frontline: social work short film 2014. <https://www.youtube.com/watch?v=84bE1M6Usz0> (Ellenőrizve: 2019.09.27.)
- Rövidfilmes segédanyag tematika <http://ignacipedagogia.hu/rovidfilmes-segedanyag-tematika/> (Ellenőrizve: 2019.09.27.)
- The Socialtransport <https://www.youtube.com/user/TheSocialtransport/videos> (Ellenőrizve: 2019.09.27.)
- Hegedűs Georgina: Közös hely <http://www.osztalyfonok.hu/cikk.php?id=951> (Ellenőrizve: 2019.09.27.)
- Zsély Csilla: Fair Play <http://www.osztalyfonok.hu/cikk.php?id=951> (Ellenőrizve: 2019.09.27.)
- Sansz – Akcióban az utcai szociális munkások. <https://www.youtube.com/watch?v=tPM5HnTdtXQ> (Ellenőrizve: 2019.09.27.)
- Ezerarcú szociális munka. Vajon tudják az emberek? <https://www.youtube.com/watch?v=rFN9uRmjk5I> (Ellenőrizve: 2019.09.27.)
- Hegyesi Gábor: A szociális munka az agy, a láb és a szív egysége! <https://www.youtube.com/watch?v=2s5wd0mm13o> (Ellenőrizve: 2019.09.27.)

- ELTE Miről is szól a szociális munka szerintünk? What is social work all about?
https://www.youtube.com/watch?v=X_gMJr3tEJA (Ellenőrizve: 2019.09.27.)

Szakirodalom:

- Albert-Lőrincz Enikő (2004) Szociális munka és tanácsadás az iskolában. Ábel Kiadó. Kolozsvár.
- Csillag Ferenc – Takács István (2010) Utak – tévutak – Példák az iskolai konfliktusok kialakulására és kezelésére. Flaccus Kiadó.
- Csoba Judit – Prókai Orsolya (2011) Esetkönyv. Példatár a szociális munka egyéni esetkezelésének gyakorlatához. Debrecen.
- Golnhofer Erzsébet (szerk.) (2006) Az iskolák belső világa. A gyakorlati pedagógia néhány alapkérdése. Bölcsész Konzorcium. HEFOP Iroda, Budapest.
- <http://mek.niif.hu/05400/05468/05468.pdf> (Ellenőrizve: 2019.09.27.)
- Jankó Judit (2009) Szociális szakértelem az iskolában - iskolai szociális munka. In: Bábosik István – Torgyik Judit (szerk.) Az iskola szocializációs funkciói. Budapest. Eötvös J. Kvk., 71-82.
- Kasik László (2015) Személyközi problémák és megoldásuk. Gondolat Kiadói Kör Kft.
- Máté Zsolt (2015) Iskolai szociális munka. 2015. Esély 4. 77-95.
http://www.esely.org/kiadvanyok/2015_4/2015-4_1-6_Mate_Iskolai_szocialis.pdf (Ellenőrizve: 2019.09.27.)
- Máté Zsolt (2009) Az iskolai szociális munkás szolgáltatás, illetve –hálózat létrehozásának lépései. In: Máté Zsolt – Személyácz János (szerk.) Az iskolai szociális munka kézikönyve. Indit Közalapítvány, 2009.
- Strédl Terézia (2009) Kommunikáció és konfliktuskezelés. SZAKI: Komárom.
- Szabó Lajos (2003) A szociális esetmunka gyakorlata. Wesley könyvek szociális munkásoknak 5. Wesley János Lelkészképző Főiskola. Budapest.
- Szekszárdi Júlia (2002) Konfliktusok pedagógiája. Veszprém.

Ajánlott filmek:

- A bakancslista (2007)
- Whiplash (2014)
- Harcosok klubja (1999)
- Fekete hattyú (2010)
- Trainspotting (1996)

Tantárgy neve: Közösségi munka az óvodai és iskolai szociális szolgáltatásokban (3 óra elmélet, 12 óra gyakorlat; a gyakorlati órákból 6 óra gyakorlat 15 fő feletti létszám esetén, csoportbontásban kerül megvalósításra)

Tantárgy leírása

A tantárgy általános célja:

A tantárgy a szociális munka három eszköze (szociális esetmunka, szociális csoportmunka, közösségi szociális munka) közül a közösségi szociális munkára koncentrálna. A kurzus célja, hogy az óvodai és iskolai szociális munkást, mint multidiszciplináris és interprofesszionális szakembert felkészítse arra, hogy számos más szakemberrel (pedagógus, gyógypedagógus, védőnő, pszichológus, rendőr stb.) és intézménnyel együttműködve legyen képes tevékenységét végezni. Célja a képzésben résztvevő felkészítése a közösségi szociális munka végzésére, hogy a szakember legyen képes a szocializáció, a társadalmi részvétel és társadalmi kontroll elősegítésére, a közösségi normák, szabályok betartatására, a közösségen belüli kölcsönös támogatás kialakítására.

A tantárgy speciális célja:

A tantárgy fő célkitűzése, hogy a szociális munka elméleti alapvetéseinek elsajátítása után a tanulókat a képzésben résztvevő képes legyen a gyakorlatban alkalmazni, ezért a kurzus a gyakorlati ismeretekre és hasznosíthatóságra fókuszál, melyet a résztvevők gyakorlati tapasztalataira építve esettanulmányok, szemelvények bemutatásával és megvitatásával, problémamegoldó szituációs gyakorlatokon, rövid kisfilmek által teremtett problémák megoldási szimulálásával, a modellezés technikáját alkalmazva, csoportmunkában sajátítanak el. Cél az eset- és problémaközpontú, projektalapú tanulás. A tantárgy célja, hogy a képzésben résztvevő sajátítsa el a közösségi szociális munka eszköztárát, módszereit és problémamegközelítését, mely merőben eltér az egyéni esettanulmányaitól, s ebből adódóan olyan társadalmi problémák kezelésére is alkalmas, amelyeket egyéni esetekként nem lehet, vagy nem elég hatékonyan lehet kezelni. Kialakuljon a szociális szakember segítő tevékenysége során a közösségközpontú megközelítés, mely eszköz alkalmas a társadalmi integráció, az inklúzió megvalósítására, a szolidaritás szerinti megközelítésre. A képzésben résztvevő sajátítsa el a közösségi szociális munka végzése során a partnerségben való együttműködés módszereit, a közös gondolkodás, problémamegoldás és közös cselekvés technikáit. A kurzus célja, hogy a képzésben résztvevő elsajátítsa a közösségi felmérés gyűjtőmódszerét és a cselekvési terv kidolgozásának és megvalósíthatóságának módszertanát, a közösségi beavatkozás előkészítésétől a lezárásig tartó folyamatát és szerezzon ismereteket és gyakorlati tapasztalatot a közösségi szociális munkásra háruló feladatokról, dilemmákról. Megértse, hogy a közösségi szociális munka fontos feladata a gyerekek közösséghez való tartozás igényének kielégítése, mely hozzájárul a fiatalság lelki, mentális egészségének megőrzéséhez, fejlesztéséhez, a deviáns viselkedésminták kialakulásának megelőzéséhez, a halmozottan hátrányos helyzetű gyermekek szocializációjának elősegítéséhez.

A tantárgy tartalma:

Módszerek, eszközök: a kurzus a gyakorlati ismeretekre és hasznosíthatóságra fókuszál, melyet a résztvevők gyakorlati tapasztalataira építve esettanulmányok, szemelvények bemutatásával és megvitatásával, problémamegoldó szituációs gyakorlatokon, rövid kisfilmek által teremtett problémák megoldási szimulálásával, a modellezés technikáját alkalmazva, csoportmunkában sajátítanak el.

A képzésben résztvevő megtanulja a közösségfejlesztés metodikáját és alapvetéseit. A közösségfejlesztő (ösztönző) modell kapcsán bepillantást nyer a közösségi készségek kifejlesztése, az integráció folyamatába, a kliensek bevonásával a közösségi problémák megfogalmazásába és feladatorientált megoldásába, a közösség tagjainak konszenzuseresésébe, a közösség tagjainak együttműködésébe, s mindebben el tudja helyezni saját maga szerepét, képessé tevő, katalizáló, koordinátor kompetenciáit, miközben a közösségi problémamegoldás és az etikai értékek tanítója.

1. A közösség fogalma, a közösség-szervezés modelljei és területei, a „közösségi munka tipológiája” (Jack Rothman), a közösség fejlesztése, a közösségi tervezés és a közösségi akciók hármasa és azok összefüggései.
2. A közösségfejlesztés metodikája és alapvetései: a közösségfejlesztő (ösztönző) modell kapcsán bepillantást nyer a közösségi készségek kifejlesztése, az integráció folyamatába, a kliensek bevonásával a közösségi problémák megfogalmazásába és feladatorientált megoldásába, a közösség tagjainak konszenzuseresésébe, a közösség tagjainak együttműködésébe, s mindebben el tudja helyezni saját maga szerepét, képessé tevő, katalizáló, koordinátor kompetenciáit, miközben a közösségi problémamegoldás és az etikai értékek tanítója.
3. A közösségi szociális munka sajátosságai, összetevői, feladatai és szintjei, a közösségi cselekvés sajátosságai, a közösségi szociális munka öt fázisa (Peter Baldock és Charles Zastrow).
4. Községi tervezés: közösségtérkép készítése, a közösségen belüli kapcsolati háló, a külső háló.
5. A közösségi szociális segítő tevékenység megvalósításában résztvevők: kapcsolattartás az iskolában dolgozó szakemberekkel (pedagógusokkal, osztályfőnökökkel, szabadidő szervezővel, iskolai pszichológussal, a gyermek- és ifjúságvédelmi munkában résztvevőkkel), a

diákönkormányzattal, a szülőkkel és a partnerintézményekkel. Szinterek: az óvodai és iskolai közösséget érintő rendezvényeken való aktív részvétel, a nevelőtestületi értekezleteken, szülői értekezleteken, fogadóórákon való részvétel, a szülői szervezettel való kooperáció.

6. Kompetenciák a közösségi beavatkozások során: kezdeményező szerepek (kezdeményező, bátorító, ösztönző, katalizáló, támogató, megerősítő stb.), melyek leginkább a folyamat kezdeti fázisaira jellemzőek, segítő szerepek (a szervező, kapcsolat- és információszervező, hálózatépítő, módszertani szakértő, koordináló, elemző, tervező, képzésszervező vagy képző, tanácsadó stb.)

Fejlesztendő kompetenciaterületek, tanulási eredmények:

Tudása

- Ismeri a közösségi szociális munka legfontosabb kérdéseit, problémáit, elméleteit, modelljeit;
- Érti és átlátja a közösségi szociális munka területeit és módszereit;
- Ismeri és tudja a közösségi munka megközelítései sajátosságait, összetevőit, feladatait és szintjeit, a közösségi cselekvés sajátosságait;
- Ismeri és érti a közösség dinamikáját;
- Ismeri és érti a szociális egyenlőtlenségeket, megismeri az egyenlőtlenségek és a kirekesztés csökkentése érdekében felhasználható szociálpolitikai eszközöket.

Képességei

- Ismeri és képes használni a közösségfejlesztés módszereit és eszközeit;
- Képes a közösségek feltérképezésére és adekvát cselekvési tervek létrehozására;
- Képes a közösségi problémák azonosítására és a megoldásokban való közreműködésre;
- Képes megtervezni és szakmailag levezetni egy közösségi beavatkozást;
- Képes a közösségi munka folyamatainak, eredményeinek elemzésére, kritikai-reflektív értékelésére;
- Képes a közösségi felmérésekben (pl. szükségletfelmérés, értékelő kutatás, akciókutatás) való közreműködésre;
- Képes motiválni a klienseket a részvételre, önszervezésre, cselekvésre, hogy az érintettek maguk is részt vegyenek saját életminőségük javításában;
- Megérleli a változtatásra való igényt és képessé tesz a változások létrehozására;
- Képes a bizalomépítésre, a nyílt, hiteles, hatékony kommunikációra;
- Felkészült a szakmai csapatmunkára, a partneri együttműködésekre az érintettekkel, szakmai szervezetekkel, a társszakmák és a közigazgatás szakembereivel, önkéntesekkel.

Attitűdjei

- Nyitott mások megismerésére, empátiával viszonyul az emberekhez, családokhoz, csoportokhoz és közösségekhez;
- Nyitott a szakmájához kapcsolódó, de más területen tevékenykedő szakemberekkel, közösségekkel és intézményekkel való szakmai együttműködésre;
- Elkötelezett a különböző kultúrák és életformák egyenrangúsága mellett, az eltérést természetes jelenséggé kezeli;
- Szakmai érdeklődésének, gyakorlatának megfelelően kész a további tanulásra, az ismeretek beépítésére, ehhez a megfelelő források felkutatására;

Autonómiája és felelőssége

- Képzettségi szintjének megfelelően, nagyfokú önállósággal végzi közösségi szociális munkáját;
- Autonóm módon bekapcsolódik a közösségi szociális munka szakmai diskurzusába.

Ajánlott oktatófilmek:

- Szociális munka az iskolában - ahogyan a kódosok látják.
<https://www.youtube.com/watch?v=Q0sOe6TrEtw> (Ellenőrizve: 2019.09.27.)
- Foki Csilla: Szociális munka a közoktatásban.
<https://www.youtube.com/watch?v=Y4GNfjNcSgY> (Ellenőrizve: 2019.09.27.)
- Fehér Márta: A szociális munkás egy napja. <https://www.youtube.com/watch?v=yKfVfhHxRnc> (Ellenőrizve: 2019.09.27.)
- Érettségi: csak közösségi szolgálattal.
<https://www.youtube.com/watch?v=gDHHJA7VAw> (Ellenőrizve: 2019.09.27.)
- Iskolai közösségi szolgálat a terepen.
<https://www.youtube.com/watch?v=US41GkX4JE8> (Ellenőrizve: 2019.09.27.)
- Stúdió Percek - Óvodai És Iskolai Szociális Segítő.
<https://www.youtube.com/watch?v=CvVMIFBdNG0> (Ellenőrizve: 2019.09.27.)
- Szociális munka. <https://www.youtube.com/watch?v=G0HwwooqtSQ> (Ellenőrizve: 2019.09.27.)
- Vibling Géza: FESZGYI felépítése és az egységek, szolgáltatások feladata.
<https://www.youtube.com/watch?v=dYCQO5it68M> (Ellenőrizve: 2019.09.27.)

Szakirodalom:

- Budai István – Nárai Márta (szerk.) (2011) Községi munka – társadalmi bevonás – integráció. Szöveggyűjtemény. Széchenyi István Egyetem, Győr.
- Gosztanyi Géza (2002) Községi szociális munka. In: Kozma Judit (szerk.) Kézikönyv szociális munkásoknak. Budapest. Szociális Szakmai Szövetség (230-285)
- Gosztanyi Géza (szerk.) (1994) Községi szociális munka. In: Gosztanyi Géza – Hegyesi Gábor – Talyigás Katalin – Tánczos Éva (szerk.) A szociális munka elmélete és gyakorlata. Budapest. Semmelweis Kiadó. (187-404)
- Henderson, Paul – Vercseg Ilona (2010) Community Development and Civil Society: Making Connections in the European Context.
- Nagyné Varga Ilona (szerk.) (2011) Községi munka a családsegítésben. Szociotéka Kiadó. Debreceni Egyetem.
- Jankó Judit (2012) Szociálpedagógus az iskolában. In: Vodiczkáné Ráczkövi Ildikó: A terepmunka gyakorlata. 81-119.
- Parola füzetek. Budapest: Községfejlesztők Egyesülete. <http://www.kozossegfejlesztok.hu>
- Sörös Erzsébet (szerk.) (1996) Szomszédság a Nap utcában. A városi községfejlesztés tapasztalatai. Budapest. Nap Klub Alapítvány.
- Varga A. Tamás (1988) Lépésjavaslatok a helyi községfejlesztés kialakításához. Kultúra és Község, 1988/3. 104-109.
- Varga A. Tamás – Vercseg Ilona (1988) Községfejlesztés a Bakonyban. Kultúra és Község 1988/3. 95-104.
- Vercseg Ilona (2004). Községfejlesztő leckék kezdőknek és haladóknak. Budapest. Községfejlesztők Egyesülete
- Vörös Gizella B. – Varga A. Tamás (1993) A községi munka. Elmélet és gyakorlat külföldön Budapest. Községfejlesztők Egyesülete.

Ajánlott filmek:

- Törődés, odafigyelés, gondoskodás.
<http://www.kozossegi.ofi.hu/Contents/ShowContentByld/159> (Ellenőrizve: 2019.09.27.)
- Travel Pass To Democracy Európa Tanács által támogatott projekt, rövid filmje
<http://www.kozossegi.ofi.hu/Contents/ShowContentByTitle?title=M%C3%B3dszertani%20anyagok> (Ellenőrizve: 2019.09.27.)
- IKSZ a hátrányos helyzetű gyermekekért - Diákok bevonása a Hős utcai projektbe
<http://www.kozossegi.ofi.hu/Contents/ShowContentByld/160> (Ellenőrizve: 2019.09.27.)

IV. modul: kiegészítő modul

A szociális munka alapismeretei modul

Tantárgy neve: A szociális munka folyamata, munkaformái és szintjei (10 óra elmélet, 5 óra gyakorlat)

Tantárgy leírása

A tantárgy általános célja:

A tantárgy célja, hogy a képzésben résztvevő ismerje a társadalmi viszonyok, a család- és személyközi kapcsolatok fő jellemzőit, funkcióit, az ezzel kapcsolatos alapfogalmakat és főbb elméleteket, a szociálpolitika területeit és eszközrendszerét, szabályozását, ezen belül kiemelten a szociális, valamint a gyermekjóléti- és védelmi ellátórendszer felépítését és szerepét, jogi szabályozását, a szociális munka alapelveit, módszereit, eszközeit és etikai kérdéseit. Legyen képes a szociális problémák felismerésére, elemzésére és a megoldásokat segítő eszközök, módszerek alkalmazására. A tantárgy tágabb értelemben vett célja, hogy a leendő szociális munkás megtanulja, hogy sikeres tevékenysége elősegíti a társadalmi változásokat, a problémamegoldásokat az emberi jólét, a szabadság és a társadalmi igazságosság növelésében. Célja továbbá, hogy az emberi viselkedésről és a társadalmi rendszerekről szóló elméletek felhasználásával, azokon a pontokon avatkozzon be, ahol az emberek egymással és társadalmi környezetükkel kapcsolatba kerülnek.

A tantárgy speciális célja:

A tantárgy fő célkitűzése, hogy a szociális munka elméleti alapvetéseinek elsajátítása után a tanultakat a képzésben résztvevő képes legyen a gyakorlatban alkalmazni, ezért a kurzus a gyakorlati ismeretekre és hasznosíthatóságra fókuszál, melyet a résztvevők gyakorlati tapasztalataira építve esettanulmányok, szemelvények bemutatásával és megvitatásával, problémamegoldó szituációs gyakorlatokon, rövid kisfilmek által teremtett problémák megoldási szimulálásával, a modellezés technikáját alkalmazva, csoportmunkában sajátítanak el. Cél az eset- és problémaközpontú, projektalapú tanulás. Cél, hogy a képzésben résztvevő elsajátítsa a helyi szükségletek és források felmérésének, és erre építve a szociálpolitikai tervezés-stratégia készítésének, az intézményfejlesztés alapvető módszereit. Megtanulja a szociális munka legfőbb feladatát a prevenció technikáit és módszereit és formáit, az egyéni esetkezelés, a csoportmunka és a közösségfejlesztés gyakorlati alkalmazását, a gyerekekkel-családokkal végzett szociális munka formáit, a szociális munkában alkalmazható kríziskezelési és mediációs technikákat, a segítő és a kliens kapcsolatát és ezen kapcsolat etikai alapelveit. A kurzus célja, hogy a képzésben résztvevő legyen képes ezen módszerek alkalmazására, valamint a gyerekek és családjaik problémáinak megoldásában közreműködő társterületeken dolgozó szakemberekkel való nyílt együttműködésre.

A tantárgy tartalma:

A kurzus során a képzésben résztvevők megismerkednek az egyéni és csoportos esetkezelés elméletével és ennek gyakorlati vonatkozásaival, a szociális diagnosztika és esetkezelés lényegével, problémamegoldó modellel és annak önálló alkalmazásával. Tudja helyesen kiválasztani azokat az eszközöket és módszereket, amelyek révén, hatékony módon tud hozzájárulni a beavatkozás sikeréhez. Legyen képes különbséget tenni fontos és mellékes információk között, melyek alapján fel tudja építeni a probléma megoldását. Legyen tisztában azzal, hogy kompetencia-határai hol húzódnak, hogy mikor szükséges más intézménnyel együttműködni.

1. A szociális munka módszerei, személyközi kapcsolatok alakítása. A személyközi interakciók megértésének különböző perspektívái. Az egyének, családok, csoportok kapcsolatrendszere az életciklus folyamatában. Az egyének, csoportok, családok a szociális rendszerekben, az egyének, csoportok, családok a szociális környezetben.

2. A klienssé válás folyamata: a kliens, a szolgáltatást használó definíciója. A klienslét, mint folyamat. A klienssé válás módjai, a belépés. Önkéntes és kötelezett kliens. A kliens többszemélyes kliens rendszerben. A kliens szerepek értelmezése. A „megjelölő másik” a kliens életében.
3. Az interperszonális, személyközi segítségnyújtás, interperszonális szociális esetmunka speciális kliensekkel, családokkal és speciális családokkal, munkacsoportokkal, speciális csoportokkal.
4. A problémamegoldó folyamat: A probléma elsődleges meghatározása (szűrés), a probléma meghatározása a családi, csoport, illetve az adott közösségi rendszerben és az elsődleges szerződéskötés, a szerződéskötés komponensei, jellemzői, a szerződés egységei. A diagnózis készítésének folyamata: adatgyűjtés, az adatok értékelés és adatrendezés, az adatok elemzése és összegzése, a diagnózis felállítása, döntésfa. Szociális diagnózis és kezelési terv készítése.
5. A krízis-intervenció alapelvei, folyamata: sürgősség. helyzetirányítás, felmérés, beavatkozás, utalás, utánkövetés.
6. A szociális segítség módozatai: tanácsadás, mediáció, intervenció, képviselő, beszerzés, gondoskodás.

Fejlesztendő kompetenciaterületek, tanulási eredmények:

Tudása

- Ismeri a szociális munka alapvető elméleteit, folyamatait és modelljeit, az egyénnel, csoportokkal, szervezetekkel és közösségekkel történő szociális segítő munkát;
- Érti és átlátja a szociális munka jogi, társadalmi és ökológiai kontextusát;
- Ismeri a szociális munka beavatkozásra, együttműködések kialakítására, szociális problémák megelőzésére és kezelésére felhasználható módszereit, eljárásait, eszközeit és etikai kérdéseit;
- Ismeri és érti a szociális munka szerepét, lényegét, funkcióit, komplexitását, multi, interdiszciplináris jellegét, az emberek közötti interakciók természetét;
- Ismeri a saját és más segítő szakmák kompetenciakörét, felkészült a gyakorlat során felmerülő problémák szakmai illetékességének felismerésére, és más szakmák szakembereivel való szakszerű együttműködésre.

Képességei

- Képes a hitelesség megteremtésére, a bizalomépítésre, a nyílt, hatékony kommunikációra a szociális munka folyamatában;
- Képes a kulturális eltérések megértésére és a szociális munkában való értelmezésére;
- Képes az autentikus bánásmódra személyekkel, csoportokkal, szervezetekkel, közösségekkel;
- Képes az általános szociális szerepkörök alapján a következő tevékenységekre: felkészülés, tervezés-megvalósítás-értékelés, a kliensek támogatása, kockázatmenedzselés, kiszámítható munkavégzés, naprakész adminisztráció, szakmai kompetencia demonstrálása (standardoknak, általános kompetenciáknak megfelelő munkavégzés);
- Felkészült a szakmai csapatmunkára, a partneri együttműködésekre az érintettekkel, szakmai szervezetekkel, a társszakmák és a közigazgatás szakembereivel, önkéntesekkel.

Attitűdjei

- Érzékeny és nyitott a gyermekek társadalmi és szociális problémáira, elkötelezett és felelősséget vállal ezek megoldásában;
- Nyitott mások megismerésére, empátiával viszonyul az emberekhez, családokhoz, csoportokhoz és közösségekhez;
- Nyitott és befogadó szakterületének szolgáltatásközpontú fejlesztésére, a szolgáltatás standardjainak kialakítására;
- Nyitott a szakmájához kapcsolódó, de más területen tevékenykedő szakemberekkel való szakmai együttműködésre;

- Új, váratlan élethelyzetekben és problémák felmerülése esetén a jogszabályok és etikai normák teljes körű figyelembevételével hozza meg döntését.

Autonómiája és felelőssége

- Képzettségi szintjének megfelelően, kritikai és problémamegoldó gondolkodáson alapuló, kiszámítható, következetes, autonóm módon végzi munkáját;
- Munkáját felelősen, a szociális munka értékeit és alapelveit, a szakmai etikai kódex iránymutatásait figyelembe véve, elméleti és gyakorlati megalapozottsággal végzi és képviseli;
- Az iskolai szociális munkás multidiszciplináris és interprofesszionális szakember, aki számos más szakemberrel partnerségben végzi tevékenységét;
- Felelősséget vállal a szolgáltatásokat igénybe vevők életébe történő beavatkozásért.

Ajánlott oktatófilmek:

- Szociális munka
<https://www.facebook.com/iskolaiszocmunka/videos/458071636878/> (Ellenőrizve: 2019.09.27.)
- Szociális munka az iskolában - ahogyan a kódások látják
<https://www.youtube.com/watch?v=Q0sOe6TrEtw> (Ellenőrizve: 2019.09.27.)
- Frontline: social work short film 2014. <https://www.youtube.com/watch?v=84bE1M6Usz0> (Ellenőrizve: 2019.09.27.)
- Rövidfilmes segédanyag tematika <http://ignacipedagogia.hu/rovidfilmes-segedanyag-tematika/> (Ellenőrizve: 2019.09.27.)
- The Socialtransport - <https://www.youtube.com/user/TheSocialtransport/videos> (Ellenőrizve: 2019.09.27.)
- Hegedűs Georgina: Közös hely <http://www.osztalyfonok.hu/cikk.php?id=951> (Ellenőrizve: 2019.09.27.)
- Zsély Csilla: Fair Play <http://www.osztalyfonok.hu/cikk.php?id=951> (Ellenőrizve: 2019.09.27.)
- Sansz – Akcióban az utcai szociális munkások.
<https://www.youtube.com/watch?v=tPM5HnTdtXQ> (Ellenőrizve: 2019.09.27.)
- Ezerarcú szociális munka. Vajon tudják az emberek?
<https://www.youtube.com/watch?v=rFN9uRmjk5I> (Ellenőrizve: 2019.09.27.)
- Hegyesi Gábor: A szociális munka az agy, a láb és a szív egysége!
<https://www.youtube.com/watch?v=2s5wd0mm13o> (Ellenőrizve: 2019.09.27.)
- ELTE Miről is szól a szociális munka szerintünk? What is social work all about?
https://www.youtube.com/watch?v=X_gMJr3tEJA (Ellenőrizve: 2019.09.27.)

Szakirodalom:

- Andok Ferenc – Tímár Szilvia (2002) Dilemmák a szociális munkában. Esély 2002/4. szám.
- A szociális munka etikai kódexe (2011) Szociális Szakmai Szövetség. (www.3sz.hu)
- Bárdos Kata (2002) Alapvető eszközök a szociális munkában. Szociális Szakmai Szövetség.
- Bata Erika (2005) A szociális munka etikai kódexe és a szakma gyakorlata. In: Háló 2005/november
- Hegyesi Gábor – Talyigás Katalin (szerk): Szociális munka elmélete és gyakorlata I. kötet NCSSZI Bp. 32 –180.
- Jankó Judit (2012) Szoicálpedagógus az iskolában. In: Vodicskáné Ráczkövi Ildikó: A terepmunka gyakorlata. 81-119.
- Kelemen G. (2006) Reflexív gondolkodás a szociális munkában. Esély 2006/1. 89-92.
- Kozma Judit (szerk.) (2002) Kézikönyv szociális munkásoknak. Szociális Szakmai Szövetség, Budapest.
- Kozma Judit (2003) Szociális diagnózis. Szocháló. 2003. augusztus 29.
<http://www.szochalo.hu/folyoiratok/hircentrum/artcle/101360/1299> (Ellenőrizve: 2019.09.27.)

- Lovas Zsuzsa – Herczog Mária (1999) Mediáció avagy a fájdalommentes konfliktuskezelés. Múzsák. Budapest.
- Somorjai Ildikó (szerk.) (2001) Kézikönyv a szociális munka gyakorlatához. Szociális Szakmai Szövetség. Budapest.
- Tánczos Éva (szerk) (1994) A szociális munka elmélete és gyakorlata II. kötet. Szociális munka egyénekekkel és családokkal – esetmunka. Semmelweis Kiadó. Budapest.

Ajánlott filmek:

- Amerikai rapszódia (2001)
- Veszélyes kölykök (1995)
- Isten áldása a gyermekem
- Ha a férfi igazán szeret (1994)
- Gettomilliomos (2008)
- Sráckor (2014)
- Vademberek hajszája (2016)
- Testről és lélekről (2017)
- Frances Ha (2012)
- Ifjúság (2015)
- Veszélyes kölykök (1995)
- Aranysárkány (1966)
- Az osztály (2008)
- A hullám (2008)
- Holt Költők Társasága (1989)
- Négyszáz csapás (1959)

Tantárgy neve: Professzionalizáció a szociális munkában (5 óra elmélet, 10 óra gyakorlat)

Tantárgy leírása

A tantárgy általános célja:

A tantárgy célja, hogy a képzésben résztvevő magas szinten elsajátítsa a szociális kompetenciát, mint az egyénnek azt a képességét, hogy a szociális kapcsolatok terén felmerülő legkülönbözőbb problémákat oly módon tudja kezelni, hogy közben a kapcsolat fenntartására, megőrzésére törekszik. A képzésben résztvevő sajátítsa el a szociális munka alapvetéseit, értékeit, fejlesztésének alternatíváit, etikai normáit, a szociális munka professzió értékeit. Mindezek ismeretében a képzésben résztvevő legyen képes megérteni, mit jelent az elmélet informálta gyakorlat és elméleti ismereteit alkalmazva a szakmai kompetenciák fejlesztésére.

A tantárgy speciális célja:

A képzés célja, hogy a képzésben résztvevő képessé váljon a szociális munka, mint professzió gyakorlati alkalmazására, a jogérvényesítő, hatékony magatartás értékeinek és alapvetéseinek képviselésére, elsajátítsa az önmenedzselés, önérvényesítés alapjait és technikáit és ezeket a gyakorlatban is alkalmazni tudja. A képzésben résztvevő elsajátítja a segítő folyamat elemeit és alapvető módszereit, illetve ezek alkalmazását. A képzés során fejlődik a személyes hatékonyság és a képzésben résztvevő begyakorol egyes készségeket: pozitív érzelmek, negatív indulatok kifejezése, kritika kezelése, nemet mondás, kompromisszumkötés stb. A tárgy speciális célja egyben az is, hogy alternatívákat, módszereket mutasson meg a szükséges korrekciókhoz.

A tantárgy tartalma:

Képzésben résztvevő elsajátítja és alkalmazni tudja a szociális munka professzió-alapú ismereteit és ezek gyakorlatát.

1. A szociális professziók hazai és nemzetközi történeti alapjai, a professzionalizáció folyamata. A szociális segítség szemléleti elvei: a tradicionális, diszkriminatív, szelektív és univerzális szemlélet, az alapvető ideológiai eltérések és konfliktusok természete, és ezek hatása a szociális munka gyakorlatára.
2. Szociális szakmaközi együttműködések - inter-professzionalizáció.
3. A szociális munka alapkérdései, értékdilemmái, fejlesztésének alternatívái.
4. A szociális munka professzió értékei, etikai alapjai.
5. Ismeretek a szociális munkában.
6. A szociális munka etikai dilemmáinak ismerete, valamint azok értelmezésének képessége.
7. Szakmai kompetenciák, határok értelmezésének képessége.
8. A segítő folyamat elemeinek és alapvető módszereinek ismerete.
9. A segítő kapcsolat alapjai.
10. Együttműködés és kliens.
11. A segítő viszony kialakítása a professzionális segítő.
12. A szociális munkások mindennapi szakmai tevékenységének vizsgálata.

Fejlesztendő kompetenciaterületek, tanulási eredmények:

Tudása

- A szociális munka alapvető elméleteinek és folyamatainak ismerete, modelljeinek, az egyénnel, csoportokkal, szervezetekkel és közösségekkel;
- A képzésben résztvevő ismeri és érti a szociális munka szerepét, lényegét, funkcióit, komplexitását, multi, interdiszciplináris jellegét;
- Érti és átlátja a szociális munka jogi, társadalmi és ökológiai kontextusát, a szociális munkára vonatkozó közvitákat és jellemző, elterjedt véleményeket, a szociális munka alapvető elméleteit, modelljeit és folyamatait;
- Ismeri a szociális munka kompetenciáit;
- Elsajátítja azon szociális kompetenciákat, melyek segítségével a szociális kapcsolatok terén felmerülő legkülönbözőbb problémákat oly módon tudja kezelni, hogy közben a kapcsolat fenntartására, megőrzésére törekszik;
- Ismeri az egyénnel, csoportokkal, szervezetekkel és közösségekkel történő szociális segítő munkát.

Képességei

- Képes a közvetlen gyakorlatra, az autentikus bánásmódra a személyekkel, csoportokkal, szervezetekkel, közösségekkel;
- Képes eligazodni a szociális terület mélyebb összefüggései, valamint a gyakorlat által felvetett konkrét társadalmi problémák és lehetséges megoldási módszerek, modellek között;
- Képes az önismeretre, önismereti kérdőívek segítségével saját kompetenciáinak feltérképezésére;
- Képes a hitelesség megteremtésére, a bizalomépítésre, a nyílt, hatékony kommunikációra a szociális munka folyamatában.

Attitűdjei

- Érzékeny és nyitott a gyermekek társadalmi és szociális problémáira, elkötelezett és felelősséget vállal ezek megoldásában;
- Nyitott mások megismerésére, empátiával viszonyul az emberekhez, családokhoz, csoportokhoz és közösségekhez;
- Az általános szociális szerepkörök alapján elkötelezett a kliensek támogatása, a kockázatmenedzselés, a kiszámítható munkavégzés, a naprakész adminisztráció, a szakmai kompetencia demonstrálására, a standardoknak, általános kompetenciáknak megfelelő munkavégzés iránt;

- Nyitott a szakmájához kapcsolódó, de más területen tevékenykedő szakemberekkel való szakmai együttműködésre;
- Új, váratlan élethelyzetekben és problémák felmerülése esetén a jogszabályok és etikai normák teljes körű figyelembevételével hozza meg döntését.

Autonómiája és felelőssége

- Saját személyiségbeli erősségeinek és gyengeségeinek ismeretében autonóm módon fejleszti kompetenciáit;
- Felelősen fejleszti szociális készségeit: pozitív érzelmek, negatív indulatok kifejezése, kritika kezelése, nemet mondás, kompromisszumkötés stb.
- Képzettségi szintjének megfelelően, kritikai és problémamegoldó gondolkodáson alapuló, kiszámítható, következetes, autonóm módon végzi munkáját;
- Munkáját felelősen, a szociális munka értékeit és alapelveit, a szakmai etikai kódex iránymutatásait figyelembe véve, elméleti és gyakorlati megalapozottsággal végzi és képviseli;
- Az iskolai szociális munkás multidiszciplináris és interprofesszionális szakember, aki számos más szakemberrel partnerségben végzi tevékenységét;
- Felelősséget vállal a szolgáltatásokat igénybe vevők életébe történő beavatkozásért.

Ajánlott oktatófilmek:

- Ezerarcú szociális munka. Vajon tudják az emberek?
<https://www.youtube.com/watch?v=rFN9uRmjk5I> (Ellenőrizve: 2019.09.27.)
- Együttműködés - a szociális kompetenciák fejlődésének támogatása.
<https://www.youtube.com/watch?v=OzJh5lugRNE> (Ellenőrizve: 2019.09.27.)
- Szociális, életviteli és környezeti kompetenciák fejlesztése.
<https://www.youtube.com/watch?v=iBdXjC2TfmQ> (Ellenőrizve: 2019.09.27.)
- Szociális munka
<https://www.facebook.com/iskolaiszocmunka/videos/458071636878/> (Ellenőrizve: 2019.09.27.)
- Szociális munka az iskolában - ahogyan a kódósok látják
<https://www.youtube.com/watch?v=Q0sOe6TrEtw> (Ellenőrizve: 2019.09.27.)
- Frontline: social work short film 2014. <https://www.youtube.com/watch?v=84bE1M6Usz0> (Ellenőrizve: 2019.09.27.)
- Rövidfilmes segédanyag tematika <http://ignacipedagogia.hu/rovidfilmes-segedanyag-tematika/> (Ellenőrizve: 2019.09.27.)
- The Socialtransport - <https://www.youtube.com/user/TheSocialtransport/videos> (Ellenőrizve: 2019.09.27.)
- Hegedűs Georgina: Közös hely <http://www.osztalyfonok.hu/cikk.php?id=951> (Ellenőrizve: 2019.09.27.)
- Zsély Csilla: Fair Play <http://www.osztalyfonok.hu/cikk.php?id=951> (Ellenőrizve: 2019.09.27.)
- Hegyesi Gábor: A szociális munka az agy, a láb és a szív egysége!
<https://www.youtube.com/watch?v=2s5wd0mm13o> (Ellenőrizve: 2019.09.27.)
- ELTE Miről is szól a szociális munka szerintünk? What is social work all about?
https://www.youtube.com/watch?v=X_gMJr3tEJA (Ellenőrizve: 2019.09.27.)

Szakirodalom:

- A szociális munka etikai kódexe (2011) (www.3sz.hu)
- B. Roberts Compton Burt Galaway: Az elméleti tudás a szociális munka gyakorlatában. In: Hegyesi Gábor - Talyigás Katalin (szerk): Szociális munka elmélete és gyakorlata I. kötet NCSSZI Bp. 2006. 117 –136.
- B. Roberts Compton -Burt Galaway: Problémamegoldás: a szociális munka folyamata. In.: Hegyesi G. – Talyigás K. (szerk.): A szociális munka elmélete és gyakorlata I. kötet, Általános szociális munka, NCSSZI Bp. 2006. 138 –158.

- Colin Prichard Richard Taylor: Politikai irányvonalak a szociális munkában. In. Hegyesi Gábor Talyigás Katalin (szerk): Szociális munka elmélete és gyakorlata I. kötet NCSSZI Bp. 2006. 163 – 180.
- Dean H. Hepworth –Jo Ann Larsen: A sokszempontú felmérés. In. Tánczos Éva (szerk): A szociális munka elmélete és gyakorlata II. kötet. 66 –97.
- Mel Gray, Stephen A. Webb (ed.): Ethics and Value Perspectives in Social Work. Palgrave, 2010.

Ajánlott filmek:

- Sráckor (2014)
- Vademberek hajszája (2016)
- Testről és lélekről (2017)
- Frances Ha (2012)
- Ifjúság (2015)
- Veszélyes kölykök (1995)
- Aranysárkány (1966)
- Az osztály (2008)
- A hullám (2008)
- Holt Költők Társasága (1989)
- Négyszáz csapás (1959)

Nyíregyházi Egyetem

I. Modul

Általános ismeretek az óvodai és iskolai szociális segítő tevékenység ellátásához

Tantárgy neve: A köznevelési rendszer és jogi szabályozása (8 óra elmélet, 2 óra gyakorlat; a gyakorlati órák 20 fő feletti létszám esetén csoportbontásban kerülnek megvalósításra)

A tantárgy általános célja:

A képzés résztvevői megismerik a hazai köznevelési rendszer egészének jellemzőit, különös tekintettel az óvoda és iskola világára. Betekintést nyernek a nevelést-oktatást meghatározó társadalmi összefüggésekbe. Átfogó képet kapnak a jogi szabályozásáról, az oktatáspolitikai folyamatokról, a köznevelés strukturális és tartalmi összefüggéseiről, szociális feladatrendszeréről.

A tantárgy speciális célja:

A résztvevők komplexitásában ismerjék meg a köznevelési rendszer intézményeit, feladatrendszerét, és kapcsolatát a szociális rendszerrel. A képzésben résztvevők képesek olyan információk gyűjtésére és feldolgozására, amelyek alkalmassá teszik őket a szociális védelmi rendszerben rájuk háruló részfeladatok hatékony ellátására. Rendelkeznek munkájuk során társadalmi érzékenységgel, a globális értékek lokális alkalmazásának képességével.

A tantárgy tartalma:

Oktatáspolitikai alapfogalmak. A nevelés-oktatási intézmények jogi szabályozása, az óvodák és iskolák működését szabályozó alapdokumentumok. A nevelési-oktatási intézmény, mint formális és informális szervezet. A köznevelés gazdasági és társadalmi környezete. A hátrányos helyzet és kezelése. A köznevelési rendszer szociális feladatai.

Kompetenciák:

- Ismerje más segítő szakmák kompetenciakörét, felkészült legyen a munkája során felmerülő problémák szakmai illetékességének felismerésére, tudja elhelyezni a közoktatási intézményeket a hazai gyermekvédelem rendszerében.
- Legyen képes olyan információk gyűjtésére és feldolgozására, amelyek alkalmassá teszik őket a szociális védelmi rendszerben rájuk háruló részfeladatok hatékony ellátására. Legyen képes értékelni a szakmai lehetőségeket, mérlegelni a kockázatokat, az alternatívákat és a következményeket, legyen képes kompromisszumos megoldásokra.
- Rendelkezzen a munkája során társadalmi érzékenységgel, a globális értékek lokális alkalmazásának képességével

Ajánlott oktatófilmek: -

Szakirodalom:

- 2011.évi CXCV törvény a nemzeti köznevelésről.
- Jelentés a magyar közoktatásról 2010. Szerkesztette: Balázs Éva, Kocsis Mihály, Vágó Irén
Kontrollszerkesztő: Simon Mária. Budapest, Oktatáskutató és Fejlesztő Intézet.
<http://mek.oszk.hu/12800/12893/12893.pdf> (Ellenőrizve: 2019.09.27.)
- Kozma Tamás (2012): Oktatáspolitikai. Debrecen-Pécs <http://mek.oszk.hu/11200/11203/11203.pdf> (2019.04.20.) (Ellenőrizve: 2019.09.27.)
- Lannert Judit: Iskolázottság, iskolarendszer és oktatáspolitikai http://www.tarsadalomkutatas.hu/kkk.php?TPUBL-A-820/publikaciok/tpubl_a_820.pdf (Ellenőrizve: 2019.09.27.)

Ajánlott filmek:--

Tantárgy neve: Kiemelt figyelmet igénylő gyermekek a köznevelés rendszerében (5 óra elmélet, 5 óra gyakorlat; gyakorlati órák 20 fő feletti létszám esetén csoportbontásban kerülnek megvalósításra)

Tantárgy leírása

A tantárgy általános célja:

Ismerkedjenek meg a képzés résztvevői a kiemelt figyelmet igénylő gyermek-és tanulói körökkel, sajátosságaikkal, ellátásuk pedagógia, gyógypedagógiai eszközeivel. Ismerjék a cigányság társadalmi, kulturális sajátosságait, a cigány tanulók iskolai, iskolázottsági helyzetét. Legyenek képesek a különleges tanulói igények felismerésére, és adekvát bánásmód alkalmazására.

A tantárgy speciális célja:

Ismerjék a kiemelt figyelmet igénylő tanulók, gyermekek főbb csoportjait (SNI, BTMN, HH, HHH,) jellemzőiket. Ismerjék e tanulókra vonatkozó főbb jogszabályokat, ellátásuk törvényi protokollját, és pedagógiai eszközeit. Ismerjék az esélyteremtés társadalmi és oktatáspolitikai lehetőségeit. Tudják az etnikai konfliktusok jellemzőit, jogvédelmi lehetőségeit.

Legyenek képesek átlátni a társadalmi egyenlőtlenségek átörökítésének mechanizmusát, felismerni és alkalmazni az esélyteremtés iskolai lehetőségeit. Legyenek képesek a tanult módszerekkel e gyermekek és tanulók számára fejlesztő, támogató légkör biztosítására. Legyenek képesek a tipikus problémák felismerésére, a segítségnyújtás köznevelési rendszeren belüli és kívüli lehetőségeinek megtalálására. Toleráns és elfogadó attitűdjükkel méltányolják kiemelt figyelmet igénylő gyermekek szubkulturális sajátosságait, a hátrányos helyzetükből fakadó nehézségeiket. Törekedjenek az iskolai szociális munka lehetőségeivel esélyegyenlőségük biztosítására. A tantárgy keretein belül lehetőség nyílik pályaaorientációs témakör megismerésére, továbbá szituációs feladatok formájában történő feldolgozásra.

A tantárgy tartalma:

A kiemelt figyelmet igénylő gyermek, mint pedagógiai és jogi kategória, ellátásuk törvényi háttere, intézményrendszere. A sajátos nevelési igényű gyermekek főbb csoportjai: a mozgásszervi, az érzékszervi, az értelmi, a beszéd fogyatékos, a halmozottan fogyatékos, az autizmus spektrum zavarral, a magatartás-szabályozási zavarral, tanulási és figyelemzavarral küzdő tanulók. E csoportok jellemzői, okok, tünetek. A BTMN-es gyerekek az iskolában. Cigány tanulók az iskolában. A cigányság életviszonyai, életmódja, etnikai szubkulturájának sajátosságai. Etnikai konfliktusok és azok kezelése. A társadalmi integráció és az inkluzív nevelés feltételei és azok megteremtésére tett kísérletek. A tudásalapú társadalom új kihívásai a kiemelt figyelmet igénylő tanulók oktatási esélyegyenlőségének biztosításában. Tehetséggondozás, tehetséges tanulók a köznevelés rendszerében.

Kompetenciák:

- a) Ismerje a kiemelt figyelmet igénylő tanulók, gyermekek főbb csoportjait, jellemzőiket. Ismerje e tanulókra vonatkozó főbb jogszabályokat, ellátásuk törvényi protokollját, és pedagógiai eszközeit.
- b) Legyen képes felismerni a gyermeki személyiség változásait, kríziseit, a gyermeket, fiatalt veszélyeztető, a hátrányos helyzetbe sodró problémákat, a segítő beavatkozás szükségességét. Legyen képes e gyermekek és tanulók számára fejlesztő, támogató légkör biztosítására. Legyen képes szakmai csapatmunkára, és más szakmák szakembereivel, civilekkel, önkéntesekkel (jelzőrendszerrel) való szakszerű együttműködésre.
- c) Rendelkezzon e gyermekekkel, tanulókkal kapcsolatban elfogadó attitűddel, problémáik iránti érzékenységgel.

Ajánlott oktatófilmek:--

Szakirodalom:

- Forray R Katalin - Czachesz Erzsébet – Lesznyák Márta (2001): Multikulturális társadalom, interkulturális nevelés. In: Tanulmányok a neveléstudomány köréből. Osiris, Budapest, 111-125
- Gyulavári Tamás – Kállai Ernő (2010, szerk.): A jövevényektől az államalkotó tényezőig. A nemzetiségi közösségek múltja és jelene Magyarországon. OBH, Budapest. 10-228.p.
- Kőpatakiné Mészáros Mária (2008, szerk.): Adaptációs kézikönyv. Gyakorlati útmutató integráló pedagógusoknak. Budapest, Educatio Társadalmi Szolgáltató Közhasznú Társaság.
- M. Tamás Márta (2006, szerk.): Integráció és inklúzió. Fejlesztő módszerek a közoktatásban. Budapest, Trefort Kiadó.
- Páva Rita (2015): Interkulturális, multikulturális oktatás alapjai. http://pedagoguskepzes.elte.hu/images/anyagok/ii3/27_interkulturalis_mutikulturalis_oktatas_alapjai.pdf (Ellenőrizve: 2019.09.27.)
- Virág Tünde (2015, szerk.): Törésvonalak Szegénység és etnicitás vidéki terekben. Elektronikus tananyag.
- Zászkaliczky Péter- Veres Tamás (2010.szerk.): Tágabb értelmű vett gyógypedagógia. ELTE BGGYK. Budapest, ELTE Eötvös Kiadó.
- 2011. évi CXCV. törvény a nemzeti köznevelésről. (és módosításai)

Ajánlott filmek:--

Tantárgy neve: Gyermekjólét és gyermekvédelem hazai és európai dimenziói (2 óra elmélet, 8 óra gyakorlat; gyakorlati órák 20 fő feletti létszám esetén csoportbontásban kerülnek megvalósításra)

Tantárgy leírása

A tantárgy általános célja:

A képzés résztvevői ismerjék meg a hazai és nemzetközi gyermekvédelem fejlődési tendenciáit, a törvénykezési folyamatát. Ismerjék meg a gyermekvédelem különböző színterein alkalmazott prevenciós lehetőségeket, különböző módszereket és eljárásokat. Ismerjék a szociális projekt, a projektmanagement fogalmát, felépítését, célját, jelentőségét és helyét az óvodai, iskolai munkában. További cél, hogy a képzésben résztvevők megértsék és átlássák a szociális projekt készítésének általános alapelveit és lépéseit, valamint betekintést nyerjenek konkrét céllal megvalósult szociális projektekbe. A gyakorlati példák áttekintő elemzését követően pedig képessé váljanak adott, szociális tevékenységhez kapcsolódó projekttervek készítésében feladatvállalásra.

A tantárgy speciális célja:

Ismerjék meg a gyermek és ifjúsági korosztály fejlődését segítő és veszélyeztető tényezők körét, a megelőzés, a korai felismerés és a korrekció (segélyezés, szociális ellátás) lehetőségeit.

Legyenek képesek olyan információk gyűjtésére és feldolgozására, amelyek alkalmassá teszik őket a szociális védelmi rendszerben rájuk háruló részfeladatok hatékony ellátására. Legyenek képesek hazai és nemzetközi szinten a gyermekvédelemmel foglalkozó intézmények közötti eligazodásra.

A képzésben résztvevők tantárgy során megismerik a projekttervezést, mint az óvodai és iskolai szociális munka egyik fontos eszközét. Megismerik a szociális projekt fogalmát, szerkezetét, felépítését, tervezését.

Képessé válnak a projekttervezés gyakorlati alkalmazására, egy-egy területhez kapcsolódó szociális projekt megtervezésében és kivitelezésében való részvételre a szükségletfelméréstől a projektek zárásáig.

A tantárgy tartalma:

A gyermekvédelem hazai és nemzetközi jogszabályi háttere, a gyermeki jogok biztosításának hazai és nemzetközi sajátosságai. A gyermekvédelem tevékenység- és intézményrendszere, speciális feladatai. A problémakezelő gyermekvédelem. A hazai és nemzetközi gyermekvédelem összehasonlító elemzése. A gyermeki veszélyeztetettség tipikus okai, kezelésük. A szociális projekt fogalma, felépítése, célja és helye az óvodai, iskolai szociális munkában. A projektkészítés elve és módszertana. Szociális témakörben megvalósult projektek áttekintő elemzése, sajátélményű projektterv készítése.

Kompetenciák:

a) Ismerje gyermek és ifjúsági korosztály fejlődését segítő és veszélyeztető körét, a megelőzés, korai felismerés és korrekció (segélyezés, szociális ellátás) lehetőségeit. Ismerje és értse a társadalom működését, a társadalmi folyamatokat, a társadalmi és szociális problémák keletkezését, jelenlétét és a veszélyeztető tényezőket, valamint, hogy ezek hogyan hatnak az egyénre, családra, csoportokra, szervezetekre és közösségekre.

b) Legyen képes olyan információk gyűjtésére és feldolgozására, amelyek alkalmassá teszik a szociális védelmi rendszerben rájuk háruló részfeladatok hatékony ellátására. Legyen képes a hazai és nemzetközi szinten a gyermekvédelemmel foglalkozó intézmények közötti eligazodásra, az érdekegyeztetési lehetőségek, a párbeszéd lehetséges formáinak és módszereinek alkalmazására

c) Rendelkezzen munkája során társadalmi érzékenységgel, a globális értékek lokális alkalmazásának képességével. Rendelkezzen olyan elméleti és módszertani ismeretekkel, amelyek birtokában a felmerülő problémák, megoldandó feladatok során korrektív és/vagy preventív megoldásokkal szolgál.

Ajánlott oktatófilmek: --**Szakirodalom:**

- Abrignani B., Gomes R., Vilder D. (2003): Projektmenedzsment – T-kit. Budapest, Mobilitás.
- Haraszti I., Huber B. (2005): Projektfejlesztés és pályázatírás. Budapest, NCSSZI.
- Herczog Mária (2009, szerk.): Kézikönyv a gyermekjogi egyezmény alkalmazásához. (UNICEF) Budapest, Család, Gyermek, Ifjúság Egyesület. Hüse L., Péntes M., Molleman G, Gurály E. (2008): Szükségletalapú projekttervezés egyszerűen – Mentori kézikönyv a PREFFI módszer használatához. Göllös Viktor S. Sz. Á. I. Nyíregyháza.
- Katonáné Pehr Erika, Herczog Mária (szerk, 2011): A gyermekvédelem nagy kézikönyve. Budapest, Complex Kiadó.
- Varga Aranka (2014): Metszéspontok. Gyermekvédelem és iskola. Pécs, DIGITALPAPER - VIRÁGMANDULA KFT.
- Veczko József (2007): Gyermekvédelem pszichológiai nézőpontból. Társadalmi, család-és gyermekérdekek. Nemzeti Tankönyvkiadó, Budapest 2007. 362.p A gyermekvédelem alapfogalmai és intézményei 55-89.p. XI. Gyermekvédelem és nevelés 302-348.p.

Ajánlott filmek: --

II. Modul

Szociális csoportmunka gyakorlata

Tantárgy neve: Hátránykompenzáló jó gyakorlatok (2 óra elmélet, 8 óra gyakorlat; gyakorlati órák 20 fő feletti létszám esetén csoportbontásban kerülnek megvalósításra)

Tantárgy leírása

A tantárgy általános célja:

Megismertetni a képzés résztvevőit a társadalmi kirekesztődés ellen irányuló pedagógiai lehetőségekkel, ezek közül részletesebb betekintést nyújtani a hátránykompenzáló, esélyteremtő jó gyakorlatokba.

A tantárgy speciális célja:

A képzés résztvevői ismerjék az esélyegyenlőség, a hátrányos helyzet és a méltányosság fogalmát, a hátránykezelés főbb stratégiáit. Értsék meg az esélyteremtő iskolai koncepciók filozófiáját, intézményi gyakorlatát.

Legyenek képesek felismerni és a lehetőségekhez képest alkalmazni azokat a pedagógiai technikákat, amelyeket a képzés során megismertek.

Készüljenek fel a kirekesztődésnek leginkább kitett tanulói rétegek integrációjának segítésére, valamint szociális és pedagógiai eszközökkel tudjanak fellépni az iskolai szegregáció különböző formái ellen.

Követelmények (ehhez kapcsolódóan a tantárgy tartalma):

Az esélyegyenlőség és a méltányosság tartalma, az esélyegyenlőséget biztosító paradigmák bemutatása. A hátrányos helyzet fogalma, a hátrányos helyzet átörökítését segítő kulturális stratégiák. A hátránykezelés és az esélyteremtés lehetőségei a kulturális identitás erősítésén keresztül. A kultúrák közötti hídépítő technikák az esélyteremtő iskolák gyakorlatában. Az iskolai szociális munka jelentősége a hátrányos helyzetű tanulók megsegítésében a társadalmi kirekesztődés megakadályozásában. Esetelemzések, szimulációk az elfogadó attitűd formálására.

Kompetenciák:

- Ismerje az esélyegyenlőség, a hátrányos helyzet és a méltányosság fogalmát, a hátránykezelés főbb stratégiáit. Ismerje az esélyteremtő iskolai koncepciók filozófiáját, iskolai gyakorlatát.
- Legyen képes felismerni és a lehetőségekhez képest alkalmazni azokat a pedagógiai technikákat, amelyek alkalmasak a hátránykompenzálásra. Legyen képes szociális és pedagógiai eszközökkel fellépni a szegregáció különböző formái ellen.
- Rendelkezzon olyan képességekkel, amelyek elősegítik a kirekesztődésnek leginkább kitett tanulói rétegek integrációját. Rendelkezzon olyan elméleti és módszertani ismeretekkel, amelyek birtokában a felmerülő problémák, megoldandó feladatok során korrektív és/vagy preventív megoldásokkal szolgál.

Ajánlott oktatófilmek: --

Szakirodalom:

- Forray R Katalin Czachesz Erzsébet – Lesznyák Márta (2001): Multikulturális társadalom, interkulturális nevelés. In: Tanulmányok a neveléstudomány köréből. Budapest, Osiris Kiadó.
- Liskó Ilona (2002): A hátrányos helyzetű tanulók oktatásának minősége. Új pedagógiai szemle 2002/február.
- L. Ritók Nóra (2008): Projektpedagógia a hátrányos helyzetű tanulók oktatásában. Integrációs pedagógiai Műhelyfüzetek/7. Educatio Kiadó, Budapest.

- Szilvási Léna (szerk., 2008): Módszerek a hátrányos helyzetű tanulók iskolai sikerességének segítésére. Budapest, Educatio Kiadó.
- Várnagy E.-Várnagy P (2000): A hátrányos helyzet pedagógiája. Pécs, Corvinus.

Ajánlott filmek:--

Tantárgy neve: Az erőszak pszichológiai kérdései (2 óra elmélet, 8 óra gyakorlat; gyakorlati órák 20 fő feletti létszám esetén csoportbontásban kerülnek megvalósításra)

Tantárgy leírása

A tantárgy általános célja:

A képzésben résztvevő ismerjék meg az erőszak jelenségvilágát, a gyermekeket érintő megjelenési formáit, pszichológiai hátterét és következményeit. Legyenek képesek felismerni a rábízott gyermeket érintő problémákat, ismerjék és alkalmazzák a hatékony segítségnyújtás formáit.

A tantárgy speciális célja:

A résztvevők ismereteik alkalmazását illetően alkalmassá válnak a problémák felismerésére, azok kritikus elemzésére és konfliktushelyzetek megoldására. Elkötelezettké válnak a gyermeket támogató környezet kialakításában és felelősséget vállalnak a segítségnyújtásban.

A tantárgy tartalma:

Az agresszió fogalma, jelenségtana, elméletei. A bántalmazás típusai, okai, pszichés következményei. Magatartásbeli jelek, tünetek. Az önpusztító agresszió. Erőszak a családban és a családvédelem. Erőszak az óvodában, iskolában. Áldozatok, agresszorok és kívülállók jellemzői (sajátélményű szimulációk, szerepjátékokon keresztül). Az agresszió megnyilvánulásai. Az agresszió kezelésének lehetőségei. Gyermekbántalmazás. A bűnözés megelőzése, különös tekintettel az erőszakos bűnözésre. A médiaerőszak jelensége, hatása. Preventív lehetőségek.

A tantárgy keretein belül feldolgozásra kerül az iskolai bántalmazás témakör, amely szituációs játékok segítségével történik

Kompetenciák:

- Ismerje az erőszak jelenségvilágát, a gyermekeket érintő megjelenési formáit, pszichológiai hátterét és következményeit. Ismerje a rábízott gyermeket érintő problémákat, legyen tisztában a hatékony segítségnyújtás formáival.
- Legyen képes a problémák felismerésére, azok kritikus elemzésére és konfliktushelyzetek megoldására. Legyen képes értékelni a szakmai lehetőségeket, mérlegelni a kockázatokat, az alternatívákat és a következményeket, legyen képes kompromisszumos megoldásokra.
- Rendelkezzen elkötelezettséggel a gyermeket támogató környezet kialakítására és a segítségnyújtásra. Rendelkezzen olyan elméleti és módszertani ismeretekkel, amelyek birtokában a felmerülő problémák, megoldandó feladatok során korrektív és/vagy preventív megoldásokkal szolgál.

Ajánlott oktatófilmek:--

Szakirodalom:

- Buda Marianna (2005): Tehetünk ellene? A gyermeki agresszió. Budapest, Dinasztia Tankönyvkiadó. 39-120.p.,
- Figula Erika- Margitics Ferenc- Pauwlik Zsuzsa (2010): Családi szocializáció és iskolai erőszak. Nyíregyháza, Élmény' 94 BT. 55-183.p.

- Hárdi István (2000): Az agresszió világa. Budapest, Medicina Könyvkiadó RT.17-77, 201-247, 315-340. p.
- Popper Péter-Ranschburg Jenő- Vekerdy Tamás (2008): Az erőszak sodrásában. Budapest, Saxum Kiadó Bt. 57-161.p.,
- Tóth Tamás (2005): Médiaerőszak. Budapest, Kossuth Kiadó.

Ajánlott filmek:--

Tantárgy neve: Kommunikáció és konfliktuskezelés az iskolában (2 óra elmélet, 8 óra gyakorlat; gyakorlati órák 20 fő feletti létszám esetén csoportbontásban kerülnek megvalósításra)

Tantárgy leírása

A tantárgy általános célja:

Ismerkedjenek meg a képzés résztvevői a kommunikáció fogalmával, jellemzőivel, valamint az iskolai kommunikáció sajátosságaival. Tudják az iskolai és óvodai konfliktusok fajtáit, megoldási stratégiáit, a jellegzetes iskolai, óvodai konfliktusokat.

A tantárgy speciális célja:

Ismerjék a pedagógiai kommunikáció fogalmát, sajátosságait. Tudják a hatékony és nem hatékony kommunikáció formáit. Ismerjék a köznevelési intézményekben megjelenő konfliktusok kialakulásának okait, konfliktuskezelési technikákat. Legyenek képesek a konfliktusok elemzésére, a hatékony konfliktuskezelésre. Tudják alkalmazni munkájukban a kommunikáció verbális, nonverbális formáit, legyenek képesek a gyermekek jelzéseinek értelmezésére. Legyenek nyitottak a pedagógiai konfliktusok okainak megismerésére, lehetőség szerint azok vereségmentes megoldására. Törekedjenek a tanult konfliktusmegoldó technikák segítségével a felmerülő problémák megbeszélésére, megfelelő kommunikációs technikák alkalmazására, a gyermeki, tanulói kommunikáció dekódolására.

A tantárgy tartalma:

Szociális technikák a nevelésben: a kommunikáció, metakommunikáció és a nonverbális kommunikáció alkalmazási lehetőségei a nevelési folyamatban. A konfliktus fogalma, sajátosságai, típusai. Az óvodai, iskolai konfliktusok szereplői, jellegzetes óvodai, iskolai konfliktusok: pedagógus-gyermek, szülő-pedagógus, gyermek-gyermek összeütközések. Konfliktusmegoldó stratégiák. A konfliktusok vereségmentes megoldása. Sajátélményű konfliktus-elemzések, szituációs játékok.

A tantárgy keretein belül feldolgozásra kerül a konfliktuskezelés témakör, szituációs játékok felhasználásával.

Kompetenciák:

a) Ismerje a pedagógiai kommunikáció fogalmát, sajátosságait. Tudja a hatékony és nem hatékony kommunikáció formáit. Ismerje a konfliktusok kialakulásának okait, konfliktuskezelési technikákat.

b) Legyen képes a konfliktusok elemzésére, a hatékony konfliktuskezelésre. Tudja alkalmazni munkájában a kommunikáció verbális, nonverbális formáit, legyen képes a gyermekek jelzéseinek értelmezésére. Legyen képes a bizalomépítésre, a nyílt, hiteles, hatékony kommunikációra.

c) Rendelkezzon nyitottsággal a pedagógiai konfliktusok okainak megismerésére, lehetőség szerint azok vereségmentes megoldására. Törekedjen a felmerülő problémák megbeszélésére, megfelelő kommunikációs technikák alkalmazására.

Ajánlott oktatófilmek:--

Szakirodalom:

- Buda Béla (2000): A közvetlen emberi kommunikáció modern elmélete és ennek pedagógiai perspektívái. In: Balázs Sándor (szerk.): A pedagógiai kommunikációs képességek fejlesztésének elméleti és gyakorlati problémái. Budapest, OKKER.
- Forgács József (Joseph P. Forgas) (2007): A társas érintkezés pszichológiája. Budapest, Kairosz Kiadó.
- Gordon Th. (1989): T. E. T. A tanári hatékonyság fejlesztése. Budapest, Gondolat.
- Hunyadi Györgyné (2011): Konfliktusok az iskolában. In: Bábosik István -Borosán Livia -Hunyady Györgyné-M. Nádas Mária -Schaffhauser Franz (2011): Pedagógia az iskolában. Budapest, ELTE Eötvös Kiadó.220-245. o.

Ajánlott filmek:--

III. Modul

Közösségi szociális munka módszerei

Tantárgy neve: Az iskolai szociális munka elmélete, módszerei és jogi keretei (4 óra elmélet, 10 óra gyakorló; gyakorlati órák 20 fő feletti létszám esetén csoportbontásban kerülnek megvalósításra)

Tantárgy leírása

A tantárgy általános célja:

A képzés résztvevői ismerjék meg az óvodai és iskolai szociális munka elméleteit, alapelveit, jogi kereteit, az alkalmazható beavatkozási módokat. Rendelkezzenek olyan elméleti és módszertani ismeretekkel, amelyek segítségével a felmerülő problémák megoldására korrektív és/vagy preventív megoldásokat tudnak alkalmazni.

A tantárgy speciális célja:

Ismerjék az óvodai, iskolai szociális segítség során alkalmazható elvi és módszertani beavatkozási módokat. Legyenek információi a köznevelési intézmények kliensvilágáról, a gyermekek szükségleteiről, a segítő tevékenységek elméleti és jogi lehetőségeiről. Rendelkezzenek olyan komplex, az iskola társadalmának szociális problémáira fókuszáló készségekkel és képességekkel, amelyek birtokában tágabb kontextusban értelmezve, hatékonyabban és tudatosabban tudják segítő hivatásukat a különböző típusú köznevelési intézményekben hasznosítani.

Váljanak alkalmassá a köznevelési intézményekben felmerülő szociális problémák megoldásához szükséges valamennyi lehetséges erőforrás mozgósításával olyan tevékenységek ellátására, amelyek segítenek javítani, illetve helyreállítani az iskola társadalmának (tanulók, tanárok, egyéb személyzet) és a helyi közösség élet- és működő- képességét, valamint hozzájárulnak az ehhez szükséges komplex feltételek megvalósításához, így közvetve a tanulók szocializációs, illetve tanulmányi sikereihez. Elfogadó és toleráns attitűddel viszonyuljanak a különleges bánásmódot igénylő gyermekek, tanulók csoportjaihoz, törekedjenek értékrendjükbe, szemléletmódjukba beépíteni az együttműködésen alapuló iskolamodellek szellemiségét.

Követelmények (ehhez kapcsolódóan a tantárgy tartalma):

Szociális segítő a köznevelési intézményekben (óvoda, iskola). A szociális munka kettős funkciója. Az egyén és környezete közötti tranzakciók. A problémamegoldó folyamat. Az iskolai szociális munka gyakorlati modelljei. Iskolai szociális szolgáltatás tervezése. Korrektív és/vagy preventív megoldásokat a köznevelési intézményekben. Beavatkozási szerepek, beavatkozási módok és módszerek. Különleges bánásmódot igénylő gyermekek, tanulók csoportjai és a segítés elvei, módszerei

Kompetenciák:

- a). Ismerje az iskolai szociális munka elméleteit, sajátosságait, jogi kereteit, gyakorlati modelljeit, az iskola/óvoda és környezete közötti tranzakciókat. Ismerje az iskola/óvoda kliensvilágát. Ismerje és értse a társadalom működését. Ismerje a segítő beszélgetés, és a segítő folyamat szabályait, az óvodai és iskolai szociális segítő tevékenység során alkalmazható különböző beavatkozási módokat (egyéni, csoportos, közösségi munka módszereit).
- b) Legyen képes igény- és szükségletfelmérésre, a fennálló problémák felismerésére, az egyén és környezete közötti folyamatok, kölcsönhatások, problémák rendszerszintű elemzésére. Legyen képes a köznevelési intézményekben felmerülő szociális problémák megoldásához szükséges lehetséges erőforrás mozgósítására. Legyen képes az iskola/óvoda és környezete közötti szociális szolgáltatások tervezésére.
- c) Rendelkezzon olyan elméleti és módszertani ismeretekkel, amelyek birtokában a felmerülő problémák, megoldandó feladatok során korrektív és/vagy preventív megoldásokkal szolgál. Rendelkezzon módszertani ismeretekkel a csoportmunka végzéséhez, rendelkezzen ismerettel a csoportok különböző fajtáiról, legyen képes csoportok szervezésére, lebonyolítására. Rendelkezzon a különleges bánásmódot igénylő gyermek, tanulók segítéséhez szükséges kompetenciákkal.

Ajánlott oktatófilmek:--**Szakirodalom:**

- 1997. évi törvény a gyermekek védelméről és a gyámügyi igazgatásról (és módosításai)
- 2011.évi törvény a nemzeti köznevelésről (és módosításai)
- 326/2013.Kormányrendelet az ifjúságvédelmi státuszról
- Bányai Enikő (2000): Az iskolai szociális munka lehetőségei az ezredfordulón. Háló 2000/8.
- Budai István (szerk.) (1996): Szociális munka az iskolában: válogatás iskolai szociális munkások, gyermekjóléti szakemberek, szociális és pedagógusképzésben résztvevők számára. Budapest, Nemzeti Tankönyvkiadó.
- Kozma Judit – Hegyesi Gábor (szerk.) (2002/1998): Kézikönyv szociális munkásoknak. Budapest, Szociális Szakmai Szövetség.
- Máté Zsolt - Személyácz János: (szerk, 2009): Az iskolai szociális munka kézikönyve. Pécs, INDIT Közalapítvány.
- Nagyné Schiffer Rita (2010): Részfeladatok a szociális problémamegoldásban. Budapest, Raoul Wallenberg HSZIG.
- Szabó Lajos (19999): A szociális esetmunka kialakulása és elméleti hátterei. Budapest, A Szociális Munka Alapítvány Kiadványa.
- Tánczos Éva (szerk.) (2002): A szociális munka elmélete és gyakorlata 2. kötet - Szociális munka egyénekkal és családokkal – esetmunka. Budapest, Nemzeti Család- és Szociálpolitikai Intézet.

Tantárgy neve: Nevelésmódszertan (2 óra elmélet, 8 óra gyakorlat; a gyakorlati órák 20 fő feletti létszám esetén csoportbontásban kerülnek megvalósításra)

Tantárgy leírása

A tantárgy általános célja:

Ismerkedjenek meg a képzés résztvevői a nevelési módszer fogalmával, különböző típusaival a módszerek megválasztását befolyásoló tényezőkkel, alkalmazási feltételeivel. Tudják hatékonyan alkalmazni azokat a mindennapi pedagógiai helyzetek során.

A tantárgy speciális célja:

Ismerjék a nevelési folyamatban alkalmazott módszereket, azok hatásmechanizmusát, alkalmazásának elveit, gyakorlatát. Legyenek képesek a különböző pedagógiai szituációkban a hatékony módszerválasztásra, figyelve a gyermekek/tanulók egyéni és életkori sajátosságaira. Legyenek alkalmasak sajátélményű nevelési szimulációk és szituációk alapján a tudatos módszerválasztásra, korrekcióra. Mutassanak nyitottságot mások véleményének megismerésére, tiszteletben tartására, korábbi döntéseinek felülvizsgálatára. Tudjanak együttműködni különböző pedagógiai helyzetekben.

Követelmények (ehhez kapcsolódóan a tantárgy tartalma):

A nevelési módszer fogalma, megválasztását befolyásoló fő tényezők: nevelés célja/ nevelő célja, pedagógiai előzmények, szubjektív tényezők. Az egyén és közösségformálás módszerei. A jutalmazás és büntetés pedagógiai kérdései. Modern eljárások, technikák a nevelésben: bátorító nevelés, támogató módszerek, asszertív fegyelmezés. Szimulációk és szituációs játékok a módszertani repertoár bővítésére. Külön hangsúlyt biztosítva a konfliktuskezelésnek.

Kompetenciák:

- a) Ismerje a nevelési folyamatban alkalmazott módszereket, azok hatásmechanizmusát, alkalmazásának elveit, gyakorlatát.
- b) Legyen képes a különböző pedagógiai szituációkban a hatékony módszerválasztásra, figyelve a gyermekek/tanulók egyéni és életkori sajátosságaira. Legyen képes sajátélményű nevelési szimulációk és szituációk alapján a tudatos módszerválasztásra, korrekcióra. Legyen képes együttműködésre különböző pedagógiai helyzetekben. Legyen képes értékelni a szakmai lehetőségeket, mérlegelni a kockázatokat, az alternatívákat és a következményeket, legyen képes kompromisszumos megoldásokra.
- c) Legyen nyitott mások véleményének megismerésére, tiszteletben tartására, korábbi döntéseinek felülvizsgálatára. Rendelkezzon olyan elméleti és módszertani ismeretekkel, amelyek birtokában a felmerülő problémák, megoldandó feladatok során korrektív és/vagy preventív megoldásokkal szolgál.

Ajánlott oktatófilmek:--

Szakirodalom:

- Bábosik István (2004): Nevelésmódszertan. Budapest, Osiris Kiadó.
- Bábosik István - Borosán Livia - Hunyady Györgyné - M. Nadas Mária - Schaffhauser Franz (2011): Pedagógia az iskolában. Budapest, ELTE Eötvös Kiadó.
- Brezsnay László (szerk.,1989): A bátorító nevelés alapjai. Alternatív füzetek 10. Budapest, IF. Alapítvány.
- Forgács József (Joseph P. Forgas) (2007): A társas érintkezés pszichológiája. Budapest, Kairosz Kiadó.
- Gordon, Thomas (2003): Tanítsd gyermeked fegyelmre, önfegyelmre. Gordon Könyvek. Budapest, Assertiv Kiadó

Ajánlott filmek:--

Tantárgy neve: Szociálterápiás szerepjáték (6 óra gyakorlat, gyakorlati órák 20 fő feletti létszám esetén csoportbontásban kerülnek megvalósításra)

Tantárgy leírása

A tantárgy általános célja:

Olyan önálló módszer adása, mely alapvetően az iskolai, óvodai szociális segítségben résztvevők lehetőségeit és képességeit tartja szem előtt, az ő erősségeikre épít. A személyiség kezelésében az ember öngyógyító erőit mozgósítja, s alapvetően a gyermekek, tanulók énrészeire épít.

A tantárgy speciális célja:

Ismerjék meg a segítség gyermek-és ifjúsági korosztályra vonatkozó alapelveit, módszereit, és legyenek képesek körükben fejlesztő, támogató, segítő tevékenység végzésére. Legyenek képesek az érdekegyeztetési lehetőségek, a párbeszéd lehetséges formáinak és módszereinek alkalmazására. A tréning-elemek járuljanak hozzá a képzésben résztvevők reális önismeretének alakításához, rendelkezzenek önértékeléssel, sikerorientáltsággal, továbbá ismereteik alkalmazása során empátiával, toleranciával, rugalmassággal, kreativitással.

A tantárgy tartalma:

1. Észlelés-központú/ észlelésen alapuló játékok

Az átélt eseményekkel kapcsolatos érzékenység fejlesztését szolgálják, érzékennyé, fogékonnyá tesznek saját reményeinkkel, félelmeink, vágyaink, álmaink és mindezek életünkre gyakorolt hatásai iránt. Az észlelésre irányuló játékok szembesítenek bennünket saját életünk különböző vonatkozásaival, önmagunkkal, azokkal az emberekkel, akikkel kapcsolatba kerültünk és egész környezetünkkel.

2. Beleérző játékok

A másik ember szemlélése áll a középpontjában. Megkérdézzük magunktól, hogy mit vált ki belőlünk a másik ember, hogy milyen képet alkotunk magunkban róla. Mások csak ritkán tudják meg, hogy milyennek látjuk őket és így nincsenek is abban a helyzetben, hogy azt a képet, amelyet mások alkottak róluk, összehasonlítsák a saját énképükkel, kijavítsák azt, elvállalják vagy akár visszautasítsák.

Játéktípusok

Ismerkedést szolgáló; Általános élményjáték; Érzékszervi játékok; Családra vonatkozó; Élményjátékok problémafelvetéssel; Élményjátékok az élet értelmével, céljával kapcsolatban; Jelentés - visszajelzéses játék; Élményjáték csoportakcióval.

Kompetenciák:

a) Ismerje a segítség gyermek - és ifjúsági korosztályra vonatkozó alapelveit, módszereit. Ismerje a fejlesztő, támogató, segítő tevékenységek formáit, az érdekegyeztetési lehetőségeket, a párbeszéd lehetséges módjait, módszereit.

b) Legyen képes felismerni a gyermeki személyiség változásait, kríziseit, a gyermeket, fiatalt veszélyeztető, a hátrányos helyzetbe sodró problémákat, a segítő beavatkozás szükségességét. Legyen képes a csoportban értékeket közvetíteni, érdekeket érvényesíteni, célokat megvalósítani, és ezen képességekre a csoporttagokat is megtanítani.

c) Rendelkezzon reális önismerettel, önértékeléssel, sikerorientáltsággal, továbbá ismeretei alkalmazása során empátiával, toleranciával, rugalmassággal, kreativitással.

Ajánlott oktatófilmek:--

Szakirodalom:

- Herbert Huber: A szociálterápiás szerepjáték. Forrás: <http://www.msztiszje.hu/> (JELENLEG FEJLESZTÉS ALATT)
- Adelheid Stein: Válságok és feldolgozásuk a szociálterápiás szerepjáték segítségével. Forrás: <http://www.msztiszje.hu/> (JELENLEG FEJLESZTÉS ALATT)
- Walter Schild: Szociálterápia – egy válaszlehetőség korunk szociális kihívásaira. Forrás: <http://www.msztiszje.hu/> (JELENLEG FEJLESZTÉS ALATT)

Ajánlott filmek:--

IV. Modul: kiegészítő modul

A szociális munka alapismeretei

Tantárgy neve: A szociális professzió alapjai (5 óra elmélet, 5 óra gyakorlat; gyakorlati órák 20 fő feletti létszám esetén csoportbontásban kerülnek megvalósításra)

Tantárgy leírása

A tantárgy általános célja:

Megismertetni a képzésben résztvevő, de szociális szakképesítéssel nem rendelkezőket a szociális professzió végzéséhez szükséges alapfogalmi rendszerrel.

A tantárgy speciális célja:

A képzésben résztvevők számára lehetővé tenni, hogy az alapozó ismeretek segítségével kipróbálhassák annak gyakorlati hasznosíthatóságát, elsősorban olyan módszerekkel alkalmazásával, amelyeket az óvodai, iskolai szociális munka során maguk is használhatnak, mint például esettanulmányok, szituációsjátékok, szövegelemzés.

A tantárgy tartalma:

A segítő szakma kialakulásának története, a szociális munka, mint hivatás. A segítő szakember eszköztársa, segítő elméletek és szemléletek. Az interperszonális és környezeti rendszerek felmérése, a TTR elemei és funkcionális működése. A segítő beavatkozás formái. Globalizáció és szociális biztonság.

Kompetenciák:

- Ismeri a szociális segítségnyújtáshoz szükséges szociális ismeretrendszerek alapjait. Ismeri a különböző társadalmi és szociális problémákat, a kielégítetlen szükségleteket, a veszélyeztető tényezőket. Ismeri a szociálpedagógia szakmai, etikai normáit.
- Képes a szociális segítségnyújtás módszereinek alkalmazására. Képes az egyének, családok, csoportok, közösségek jog- és érdekérvényesítő képességének fejlesztésére.
- Rendelkezik a társadalmi problémák iránti érzékenységgel, problémák iránti érzékenység és megoldási készség. Munkáját empátia, kooperáció, segítő attitűd és fejlett kommunikációs készség jellemzi.

Ajánlott oktatófilmek:--

Szakirodalom:

- Hegyesi-Kozma-Talyigás (szerk.2006): A szociális munka elmélete és gyakorlata. Wesley Kiadó, Budapest.
- Lévai Katalin (szerk.) (1993) Szöveggyűjtemény a szociális munka elmélete és gyakorlata tantárgy tanításához. Budapest, Medicina Kiadó.
- Stang Tünde (2002): Szociális munka családokkal. In: Kozma Judit (szerk.) (2002) Kézikönyv szociális munkásoknak. Budapest. Szociális Szakmai Szövetség.

Ajánlott filmek:--

Tantárgy neve: Társadalmi egyenlőtlenségek és az iskola (5 óra elmélet, 5 óra gyakorlat; gyakorlati órák 20 fő feletti létszám esetén csoportbontásban kerülnek megvalósításra)

Tantárgy leírása

A tantárgy általános célja:

Ismerjék meg a képzés résztvevői egyrészt a társadalmi egyenlőtlenségek létezésének és részleges újratermelésének okát, másrészt a globalizáció fogalmát és a főbb társadalmi színterekre, elsősorban a köznevelési rendszerre gyakorolt hatását.

A tantárgy speciális célja:

Ismerjék és értsék a köznevelési rendszer elemeinek rejtett mechanizmusait, melyek hozzájárulnak a társadalmi egyenlőtlenségek konzerváláshoz. Legyenek képesek megérteni a köznevelési rendszer intézményeinek (különös tekintettel az óvoda és iskola) társadalmi funkcióit és annak folyamatos változását. Lássák át szakterületük legfontosabb társadalmi problémáit, a nézőpontok közötti különbségeket, a vonatkozó elméleteket. Legyenek képesek felismerni, hogyan hat a globalizmus jelenségköre a lokális rendszerekre, ezáltal képessé válnak a helyi sajátosságok megőrzésére, az egységesítő tendenciák ellenére is.

A tantárgy tartalma:

A köznevelési rendszer (óvoda, iskola) szerepe a társadalmi egyenlőtlenségek csökkentésében, újratermelésében. Az iskola rejtett mechanizmusai és a fennálló társadalmi egyenlőtlenségek hosszú távú konzerválása. Esélyegyenlőség, társadalmi mobilitás, az iskola, mint mobilitási csatorna.

A globalizáció fogalma, értelmezése, hatása a társadalmi életre, szokásokra, identitásra, önmeghatározásra. A globalizáció hatása az iskolai szociális munkára.

Kompetenciák:

a) Ismerje és értse a társadalom működését, a társadalmi folyamatokat, a társadalmi és szociális problémák keletkezését, jelenlétét és a veszélyeztető tényezőket, valamint, hogy ezek hogyan hatnak az egyénre, családra, csoportokra, szervezetekre és közösségekre. Ismerje az oktatás- és nevelésszociológia társadalmi egyenlőtlenségre vonatkozó területének aktuális és korszerű nemzetközi szakirodalmi bázisát. Ismerje a szakterülete legfontosabb társadalmi problémáit, a nézőpontok közötti különbségeket, a vonatkozó elméleteket. Ismerje és értse a társadalmi egyenlőtlenségeket, az egyenlőtlenségek és a kirekesztés csökkentése érdekében felhasználható szociálpolitikai eszközöket.

b) Legyen képes megérteni az iskola társadalmi funkcióit és annak folyamatos változását. Legyen képes igény- és szükségletfelmérésre, az egyén és környezete közötti folyamatoknak, kölcsönhatásoknak, problémáknak rendszerszintű elemzésére.

c) Rendelkezzon olyan elméleti és módszertani ismeretekkel, amelyek birtokában a felmerülő problémák, megoldandó feladatok során korrektív és/vagy preventív megoldásokkal szolgál. Értse és képviselje saját szakterülete, szaktudománya kritikai megközelítéseit.

Ajánlott oktatófilmek:--

Szakirodalom:

- Andor Mihály (2001): Társadalmi egyenlőtlenség és iskola. Budapest, Educatio, 1.sz., 15-30. o
- Andorka Rudolf (2006): Bevezetés a szociológiába. Budapest, Osiris.
- Balázs Éva-Kocsis Mihály-Vágó Irén (2011): Jelentés a magyar közoktatásról 2010. Budapest, Oktatókutató és fejlesztő Intézet.
- Feischmidt Margit (1997): Multikulturalizmus: kultúra, identitás és politika új diskurzusa. In: Feischmidt Margit (szerk): Multikulturalizmus. Budapest, Osiris 7-29.
- Kozma Tamás (1998): Az oktatásügy globalizálódása. In: Kozma Tamás (szerk): Euróaharmonizáció. Budapest, Oktatókutató Intézet Educatio Kiadója, 155-165.
- Kozma Tamás (2004): Oktatás és társadalom. Debrecen, Kossuth Egyetemi Kiadó.

Ajánlott filmek:--

Tantárgy neve: Pedagógiai szociálpszichológia (5 óra elmélet, 5 óra gyakorlat; gyakorlati órák 20 fő feletti létszám esetén csoportbontásban kerülnek megvalósításra)

Tantárgy leírása

A tantárgy általános célja:

A képzésben résztvevő szerezzék meg azokat a pedagógiai pszichológiai és szociálpszichológiai ismereteket, melyeket a segítő munkában hatékonyan alkalmazhat. Sajátítsa el olyan pedagógiai pszichológiai ismeretköröket, melyek a napi munkájában, a szociális segítségben eligazítják.

A tantárgy speciális célja:

Ismerjék a pedagógiai szociálpszichológia alapvető területeit és eszközrendszerét, legyenek képesek a nevelőmunka hatásmechanizmusának az alkalmazására. A képzés járuljon hozzá, hogy a résztvevők egyéni munkájukban reális önismerettel, önértékeléssel, sikerorientáltsággal rendelkezzenek.

A tantárgy tartalma:

A pedagógiai pszichológia és a szociálpszichológia tárgya, a tudomány rendszere. A szocializáció színterei. A pedagógusi szerep dimenziói, társadalmi szerepelvárások. A pedagógus személyi hatásának elemzése: a pedagógus, mint magatartási modell, nevelési stílus, nevelői attitűd, tanári hatalom. A gyermekközösségek szociálpszichológiai jellemzői. A gyermekközösségek megismerésének módszerei, a szociometria. Tanulás, tanulásméletek. Az iskolai tanulás pszichológiai megközelítése, motiválása, a pedagógiai elvárás hatása a teljesítményre. A tanulói teljesítmény értékelésének pszichológiai kérdései. Az átlagtól eltérő tanulói személyiségfejlődés.

Kompetenciák:

a) Ismerje a pedagógiai szociálpszichológia alapvető területeit és eszközrendszerét. Ismerje és értse a társadalom működését, a társadalmi folyamatokat, a társadalmi és szociális problémák keletkezését, jelenlétét és a veszélyeztető tényezőket, valamint, hogy ezek hogyan hatnak az egyénre, családra, csoportokra, szervezetekre és közösségekre.

b) Legyen képes az óvodai és iskolai nevelőmunka hatásmechanizmusának az alkalmazására. Legyen képes felismerni a gyermeki személyiség változásait, kríziseit, a gyermeket, fiatal veszélyeztetőt, a hátrányos helyzetbe sodródó problémákat, a segítő beavatkozás szükségességét. Legyen képes a bizalomépítésre, a nyílt, hiteles, hatékony kommunikációra. Legyen képes a csoportban értékeket

közvetíteni, érdekeket érvényesíteni, célokat megvalósítani, és ezen képességekre a csoporttagokat is megtanítani.

c) Rendelkezzen egyéni munkájában reális önismerettel, önértékeléssel, sikerorientáltsággal

Ajánlott oktatófilmek:--

Szakirodalom:

- Buda Béla (1986): A személyiségfejlődés és a nevelés szociálpszichológiája. Budapest, Nemzeti Tankönyvkiadó.44-65, 82-92, 206-225.o.
- Csepeli György (1999): Szociálpszichológia. Budapest, Osiris Kiadó.149-151, 189-203, 200-232, 269-276, 395-411.o.
- Kelemen László (1968): A pedagógiai pszichológia alapkérdései. Budapest, Tankönyvkiadó.
- Schmercz István (szerk. 2000): Pedagógiai szociálpszichológia. Nyíregyháza, Élmény '94 Bt.
- Szabó István (1994): Bevezetés a szociálpszichológiába. Budapest, Nemzeti Tankönyvkiadót.

Ajánlott filmek:-

I. Modul

Általános ismeretek az óvodai és iskolai szociális segítő tevékenység megvalósításához

Tantárgy neve: Az iskolai szociális munka modelljei és gyakorlata (8 óra elmélet, 10 óra gyakorlat; a gyakorlati órák 15 fő feletti létszám esetén csoportbontásban kerülnek megvalósításra)

Tantárgy célja:

A tantárgy célja megismertetni a képzésben résztvevőkkel az óvodai és iskolai segítő munka céljait, valamint a köznevelési intézményekben dolgozó szociális munkás szerepét. A képzésben résztvevők feltérképezik a kurzus során – a jelenlegi szabályozások mentén, valamint az eddigi iskolai szociális munka gyakorlatán keresztül – a lehetséges utakat, szakmai dilemmákat, nehézségeket.

A tantárgy tartalma:

- Az óvodai és iskolai szociális munka céljai, feladatai.
- Az iskolai szociális munka modelljei, a segítő szerepe.
- A köznevelési intézmények funkciói és diszfunkciói.
- A szociális intézményrendszer kapcsolódó elemei.
- A pedagógia és a szociális munka együttműködési lehetőségei.
- A szociális munka, mint szolgáltatás megtervezése.
- A szociális szolgáltatás kiépítése, erőforrások és nehézségek.
- Igény- és szükségletfelmérés az iskolai szociális munka gyakorlatában.
- Szociális problémák az intézményekben és kezelési stratégiák.
- Erőforrás menedzsment: Társsszervezetek, társszakmák megismerése.

Szakirodalom:

- Budai, I (2019) Az együttműködő iskolai szociális munkás. Párbeszéd 3.
- Golnhofer, E. (szerk.) (2006) Az iskolák belső világa. A gyakorlati pedagógia néhány alapkérdése. <http://mek.niif.hu/05400/05468/05468.pdf> Letöltve: 2018. 10. 09.
- Hopkins, D (2011) Minden iskola kiváló iskola–A rendszervezés lehetőségeinek kiaknázása. Budapest: Oktatókutató és Fejlesztő Intézet.
- Máté, Zs. (2015) Iskolai szociális munka 2015. Esély 4. 77-95.
- Máté, Zs., Személyácz, J. (2009) Az iskolai szociális munka kézikönyve. Pécs: INDIT Közalapítvány.
- Somogyi, I. (2012) Az iskolai szociális munka rendszer-integrációs kérdései. Metszetek 2-3. 108-114 .

Módszertani anyagok:

- Szakmai ajánlás az óvodai és iskolai szociális segítő tevékenység bevezetéséhez. Emberi Erőforrások Minisztériuma Szociális és Gyermekvédelmi Szolgáltatások Főosztálya, 2018. július

Jogszabályok:

- 2/2018. (I. 18.) EMMI rendelet a személyes gondoskodást nyújtó gyermekjóléti, gyermekvédelmi intézmények, valamint személyek szakmai feladatairól és működésük feltételeiről szóló 15/1998. (IV. 30.) NM rendelet módosításáról

Tantárgy neve: Gyermekjólét, gyermekvédelem (7 óra elmélet, 5 óra gyakorlat; a gyakorlati órák 15 fő feletti létszám esetén csoportbontásban kerülnek megvalósításra)

Tantárgy célja:

A kurzus során a képzésben résztvevők megismerik/felelevenítik a gyermekvédelemhez kapcsolódó fogalmakat, definíciókat, a magyar gyermekvédelmi rendszer felépítését – a preventív és speciális gyermekvédelem intézményeit. A kurzus célja továbbá a gyermekvédelem egyes területeire jellemző dilemmák, kihívások közös tárgyalása, elemzése.

A képzésben résztvevők váljanak képessé a gyermekjólét és a gyermekvédelem szolgáltatásainak megismerésére, alkalmazására, a megfelelő szolgáltatás felismerésére és fejlesztési lehetőségek megfogalmazására.

A tantárgy tartalma:

- A gyermek és ifjúságvédelem rövid történeti áttekintése: alapelvek, értékek, attitűdök.
- A gyermekvédelem célja, feladata, rendszere.
- A hátrányos helyzet és a veszélyeztetettség fogalma.
- A preventív és a speciális gyermekvédelem intézményei.
- Az iskola gyermekvédelmi funkciói.
- Az iskolai erőszak formái és kezelése.
- Hátrányos és nehezen kezelhető gyermekekkel való foglalkozás.

Szakirodalom:

- Coloroso, B. (2014) Zaklatók, áldozatok, szemlélők: az iskolai erőszak - Óvodától középiskoláig. Budapest: Harmat Kiadói Alapítvány.
- Herczog, M. (2005) Gyermekvédelmi kézikönyv. Budapest: KJK-Kerszöv.
- Makai, É. (2009) Az iskolai gyermekvédelem szerepe az iskolázási esélyek javításában. A kisgyermek: a születéstől nyolcéves korig, Különszám 4-8.
- Szikulai, I. (2004) A magyar gyermekvédelem fejlődésének kulcskérdései. Kapocs. 14. 56-59.

Módszertani anyagok:

- Módszertani útmutató: A gyermekvédelmi észlelő- és jelzőrendszer működtetése kapcsán a gyermek bántalmazásának felismerésére és megszüntetésére irányuló szektor semleges egységes elvek és módszertan, 2017. augusztus, Emberi Erőforrások Minisztériuma, Gyermekvédelmi és Gyámügyi Főosztálya, Emberi Erőforrások Minisztériuma Szociális és Gyermekvédelmi Szolgáltatások Főosztálya, Szociális és Gyermekvédelmi Főigazgatóság Módszertani Főosztálya.
- A család- és gyermekjóléti szolgáltatás által működtetett észlelő- és jelzőrendszer folyamatairól, 2017. augusztus, Emberi Erőforrások Minisztériuma.

Jogszabályok:

- 1997. évi XXXI. törvény a gyermekek védelméről és a gyámügyi igazgatásról.

II. Modul

Szociális csoportmunka gyakorlata

Tantárgy neve: Csoportmódszerek a szociális munkában (6 óra elmélet, 16 óra gyakorlat; a gyakorlati órák 15 fő feletti létszám esetén csoportbontásban kerülnek megvalósításra)

Tantárgy célja:

A stúdium célja a korábbi tanulmányok során megismert, érintett fogalmak felidézése, illetve továbbgondolása, gyarapítása. Célunk, hogy a képzésben résztvevők pozitív attitűdöt alakítsanak ki a szociális területen alkalmazott csoportmunka lehetőségeivel kapcsolatban és a gyakorlatban működő csoportokkal is megismerkedjenek. Cél továbbá, hogy a képzés résztvevői ebben a tréning technikákra épülő kurzusban lehetőséget kapjanak a saját élmény megszerzésére, rálássanak a csoportvezetésre és a részfolyamatok irányítására, valamint a csoportdinamikai folyamatokra. A képzésben résztvevők eszköztárában a csoportmódszer is szerepeljen, mint egy lehetséges alternatíva az egyéni módszerek alkalmazása mellett. Egyértelművé váljon számukra, hogy milyen feltételei/kritériumai/elvárásai/felelősségei vannak a csoportvezetésnek.

A tantárgy tartalma:

- Csoportdinamikai fogalmak és folyamatok.
- Kis- és nagycsoportok fejlődése.
- A csoportmunka tervezése és előkészítése.
- A csoportmunka fázisai:
 - bevezető szakasz
 - munkaszakasz
 - lezárás
- A csoportvezetés kihívásai az egyes szakaszokban, nehéz helyzetek a csoportban.
- Tematikus csoportok az iskolai szociális munkában (prevenció, pályaorientáció, önismeret, kommunikáció, médiatudatosság)
- Jó gyakorlatok – buktatók és támogatás a csoportok szervezésében és vezetésében.

Szakirodalom:

- Pataki, É. (2010) Szociális munka csoportokkal. Debreceni Egyetem Szociológia és Szociálpolitika Tanszéke: Debrecen.
- Pintér, G. – Gaál, R. (2011). Tréningcsoportok – Tudástár trénereknek. <http://trainingcsoportok.szerepcsere.hu/> (Ellenőrizve: 2019.09.27.)

Tantárgy neve: Resztoratív szemlélet és technikák (8 óra gyakorlat; a gyakorlati órák 15 fő feletti létszám esetén csoportbontásban kerülnek megvalósításra)

Tantárgy célja:

A tantárgy elsődleges célja a résztvevőkkel megismertetni az alternatív vitarendezési eljárások elméleti, gyakorlati kérdéseit, valamint a resztoratív konfliktuskezelést, mint egy konszenzuson alapuló konfliktuskezelő módszert. A képzésben résztvevők a kurzus során megtanulják feltérképezni az adott vitahelyzet jellemzőit és képessé válhatnak arra, hogy felismerjék, hogy mely konfliktuskezelési módszer a leghatékonyabb az adott helyzetben, a békés vitarendezés érdekében. A tantárgy során a képzésben résztvevőknek lehetősége nyílik helyzetgyakorlatok segítségével, gyakorolni a facilitálást, resztoratív körök előkészítését és levezetését.

Tantárgy tartalma:

- A resztoráció megismerése.
- A resztoratív módszerek az iskolai konfliktusok kezelésében.
- Facilitálás és gyakorlása.
- Resztoratív kör és/vagy mediáció.
- A resztoratív technikák és gyakorlásuk.
- Esetkonferencia resztoratív megközelítése.
- Resztoratív kör előkészítésének és levezetésének gyakorlása.
- Szakirodalom:
- Fellegi, B. (2009), Út a megbékéléshez. A helyreállító igazságszolgáltatás intézményesülése Magyarországon. Budapest: Napvilág Kiadó.

III. Modul**Közösségi szociális munka módszerei**

Tantárgy neve: Lokális közösségi rendszerek és a közösségi szociális munka (6 óra elmélet, 4 óra gyakorlat; a gyakorlati órák 15 fő feletti létszám esetén csoportbontásban kerülnek megvalósításra)

Tantárgy célja:

A tárgy célja, hogy a képzésben résztvevő képes legyen rendszerszemléletben, kritikai megközelítésben felismerni és elemezni a közösségeket és azok erőforrásait, valamint megtalálja a lehetséges kapcsolódási pontokat. Fontos célja továbbá a kurzusnak, hogy növekedjen a képzésben résztvevők kompetenciaérzése a segítő szerepében, a közösségi eszköztár értelmezésén, tervezésén és fejlesztésén keresztül. A kurzus keretében olyan helyzetgyakorlatokat végeznek a képzésben résztvevők, amelyek megfelelő mintát nyújtanak a közösségekkel való kapcsolatfelvételre, a csoporton belüli konszenzus kialakítására, a közösségi akciók előkészítésére, valamint ezen akciók kivitelezésére és értékelésére.

Tantárgy tartalma:

- A közösség, a közösség fejlesztés és a közösségi munka értelmezése.
- Közösségfejlesztés folyamata.
- Közösségi munka az óvodai és iskolai szociális segítő gyakorlatában.
- Közösségi diagnózis készítésének módszerei (standard adatelemzés, szociometria, törésvonalak feltérképezése).
- Közösségi akcióterv készítése.

Szakirodalom:

- Fürjes, B. - Krémer, A. – Pallai, K. (2009) Közösségi konfliktuskezelés. Alternatív vitarendezési módszerek a települési és közösségi konfliktusok kezelésében. http://www.pallai.hu/wp-content/uploads/2010/11/2009_Frjes_krmer_Pallai-book.pdf (Ellenőrizve: 2019.09.27.)
- Varga, A. T., Vercseg, I. (1998) Közösségfejlesztés. Budapest: Magyar Művelődési Intézet.
- Varsányi E. (szerk.) (1999) Megfigyelés és cselekvés. Budapest: Balassi Kiadó.
- Vercseg, I (2006) Közösség és részvétel, Parola 4.

Tantárgy neve: Mentálhigiénés projektmenedzsment a szociális munkában (8 óra gyakorlat; a gyakorlati órák 15 fő feletti létszám esetén csoportbontásban kerülnek megvalósításra)

Tantárgy célja:

A mentálhigiénés projektmenedzsment szempontjainak integrálási lehetőségeinek számbavétele az óvodai és iskolai szociális segítség területén. A tárgy keretében a képzésben résztvevők megismerkednek a mentálhigiénés projekt fogalmával és szempontjaival. A feladatorientált, problémaközpontú és menedzserszemléletű gondolkodás megismerése, saját területükről hozott példákon keresztül megtapasztalása, felkészültebbé teheti a képzésben résztvevőt, hogy sikeresebben megbirkózzon akár az összetettebb feladatok lebonyolításával.

Tantárgy tartalma:

- Saját munkaterületen mentálhigiénés szemléletű akció megtervezésének és kivitelezésének főbb elemei:
- problémák definiálása,
- SMART szempontok megalkotása,
- a várható akadályok beépítése a cselekvési alternatívába,
- összehangolt team-munka a kezdetektől a befejezésig,
- igényfelmérés,
- monitoring,,
- feladatlista megalkotása
- a munka hatékonyságának értékelése.

Szakirodalom:

- Asztalos, B., Járay, M., Szentjóbi, O. (2017) *Álom, terv, tett. Gyakorlati útmutató és példatár mentálhigiénés projektekhez.* 13-92. <http://mental.semmelweis.hu/hu/kiadvanyok/e-konyvek>
Letöltve: 2018. 10. 09.

Tantárgy neve: Szakmai identitás és interprofesszionális együttműködés (12 óra gyakorlat; , a gyakorlati órák 15 fő feletti létszám esetén csoportbontásban kerülnek megvalósításra)

Tantárgy célja:

A tárgy célja kettős, elsőként az óvodai és iskolai szociális munkás helyére, szerepére, másodsorban az óvodai és iskolai szociális munkást körülvevő professziókra (pedagógusok, különböző segítő szakemberek, pl.: pályaválasztási tanácsadó) és a közöttük megvalósuló együttműködésre fókuszál. Tehát a kurzus célkitűzése egyrészt az óvodai és iskolai szociális munkás identitás kimunkálása, a hivatásszemélyiségének fejlesztése, szerepeinek beazonosítása, a szakmai önismeret elmélyítése szemináriumi csoportfolyamat keretében. Másrészt a tárgy célja, hogy segítse az iskolai köztes térben megvalósuló munkatevékenység kialakítását és kirajolja kompetenciahatárait úgy, hogy az iskolai szociális munkást körülvevő szakemberekre tekintve egy interdiszciplináris vagy transzdiszciplináris team kialakításának lehetőségét veszi számba. A többirányú megközelítés elősegíti a mentálhigiénés szemléletmód kialakítását. A stúdium lehetőséget ad az elméleti ismereteknek a mindennapi gyakorlathoz kapcsolására.

Tantárgy tartalma:

- Az óvodai és iskolai szociális segítő identitását fejlesztő, megerősítő tréning.

- Készségfejlesztésen keresztül, illetve esetprezentáció és esetmegbeszélés során alkalom nyílik elmélyülni az iskolai szociális munkást körülvevő rendszerben és más, a társadalomban az egyént körülvevő intézményrendszerek működésének kapcsolódásaiban.

Szakirodalom:

- Budai, I. (2015) Az együttműködés a szociális munka egyik kulcsa és eszköze. Párbeszéd 1.
- Budai, I. – Puli, E. (2015) Együttműködés a szociális szolgáltatásokban. Esély 1. 32-64.
- Budai, I (2019) Az együttműködő iskolai szociális munkás. Párbeszéd 3.

IV. Modul: kiegészítő modul

A szociális munka alapismeretei

Tantárgy neve: Bevezetés a szociális munka elméletébe és gyakorlatába (15 óra elmélet, 15 óra gyakorlat; a gyakorlati órák 15 fő feletti létszám esetén csoportbontásban kerülnek megvalósításra)

Tantárgy célja:

A tantárgy célja megismertetni a képzésben résztvevőkkel a szociális munka fogalmát és képet adni a szociális munka nemzetközi és hazai fejlődéséről, elméleteiről és irányzatairól, valamint a szociális munka alapelveinek és értékeinek tárgyalása. A kurzus célja továbbá a szociális munka színtereinek bemutatása és a hazai szociális ellátórendszer felvázolása.

Tantárgy tartalma:

- A szociális munka fogalma és célja.
- A nemzetközi és hazai szociális munka rövid története.
- A szociális munka alapelvei és értékei – a Szociális Munka Etikai Kódexe.
- A szociális munka formái – egyéni esetkezelés, csoportokkal végzett szociális munka, közösségi szociális munka.
- Krízisintervenció a szociális munkában.
- A szociális munka tevékenységi területei, a hazai szociális ellátórendszer.
- A szakmai személyiség védelme és fejlesztése – esetmegbeszélő csoport és szupervízió.

Szakirodalom:

- A Szociális Munka Etikai Kódexe (2016). Szociális Szakmai Szövetség.
- Hegyesi Gábor - Talyigás Katalin (szerk.) (2006) A szociális munka elmélete és gyakorlata 1. kötet. Budapest, Wesley János Kiadó.
- Pik Katalin (2001): A szociális munka története Magyarországon (1817-1990). Budapest, ELTE könyvsorozat.
- Szabó Lajos (2004) Krízisintervenció a szociális esetmunkában. A krízisintervenció alapelvei. In: Tánczos Éva (szerk.) A szociális munka elmélete és gyakorlata. 2. kötet. Budapest, NCSSZI. 48–65.
- Varga István - Udvari Kerstin (2008) A környezettanulmány, avagy a magánszféra sérthetlenségének dilemmái. Esély 3. 106 – 128.

Jogszabályok:

- 1993. évi III. törvény. a szociális igazgatásról és a szociális ellátásokról
- 1997. évi XXXI. törvény a gyermekek védelméről és a gyámügyi igazgatásról

- 1/2000. (I. 7.) SZCSM rendelet a személyes gondoskodást nyújtó intézmények szakmai feladatairól és működésük feltételeiről.
- 9/1999. (XI. 24.) SzCsM rendelet a személyes gondoskodást nyújtó szociális ellátások igénybevételéről.
- 15/1998. (IV. 30.) NM rendelet a személyes gondoskodást nyújtó gyermekjóléti, gyermekvédelmi intézmények, valamint személyek szakmai feladatairól és működésük feltételeiről

